

Høgskulen
på Vestlandet

MASTEROPPGÅVE

Varför ser den svenska och norska politiska vänstern olika på vindkraft?

Why do the Swedish and Norwegian political left wing have different views on wind power?

Olivia Kristina Larsson

Climate change management

Institutt for miljø- og naturvitskap

Fakultet for ingeniør- og naturvitskap

Rettleiar: Bente Johnsen Rygg

7 juni 2022

Eg stadfestar at arbeidet er sjølvstendig utarbeida, og at referansar/kjeldetilvisingar til alle

kjelder som er brukt i arbeidet er oppgitt, jf. Forskrift om studium og eksamen ved Høgskulen på Vestlandet, § 12-1.

Varför ser den svenska och norska politiska vänstern olika på vindkraft?

Masteroppgåve i Climate Change Management

Forfattar: Olivia Larsson

Forfattar sign.

Masteroppgåve innlevert:

Vår 2022

Open masteroppgåve

Hovudrettleiar: Bente Johnsen Rygg

Emneord: vindkraft, politik, Norge, Sverige,
Vänsterpartiet, Sosialistisk Venstreparti,
Rødt, energi, klimatomstilling, hållbarhet,
grønt skifte

Tal sider: 102

+

Vedlegg: 4

Sogndal, 07 juni 2022

Dette arbeidet er gjennomført som del av masterprogrammet i Climate change Management (norsk namn: Planlegging for klimaendringar) ved Institutt for miljø- og naturvitskap, fakultet for ingeniør- og naturvitskap, Høgskulen på Vestlandet. Studenten står sjølv ansvarleg for metodane som er brukt, resultatane som er kome fram, og konklusjonar og vurderingar i arbeidet.

Förord

Den här uppsatsen avslutar två års lärorika studier av masterprogrammet Climate Change Management vid Høgskulen på Vestlandet. Temat på uppsatsen har sin utgångspunkt i den största kulturkrocken jag upplevde när jag flyttade till Norge; synen på vindkraft.

Innan jag flyttade till Norge förknippade jag nästan enbart vindkraft med en grön omställning, synonymt med något miljövänligt och klimatsmart. Jag är van vid att se hur vindkraften används som en symbol för ett nytt och hållbart samhälle, sett hur den prytt broschyrer från miljöorganisationer och politiska partier med miljöprofil. Men det dröjde inte många dagar på det norska Vestlandet, innan jag insåg att den synen inte var något jag delade med majoriteten av miljöengagerade norrmän. Här fick jag lära mig om en ny syn på vindkraft, som i stället förknippade energikällan med ökad industrialisering och “ødeleggelse av natur”.

De här två olika synsätten på vindkraft har fascinerat mig mycket, och det var något som bara ökade då valrörelsen inför det norska Stortingsvalet 2021 drog i gång. Där blev det nämligen tydligt för mig vilka skiljelinjer som fanns i vindkraftspolitiken mellan svenska och norska politiska partier med samma ideologiska grund. Allra tydligast var skillnaden på vänstersidan, där det norska socialistiska partiet Rødts väljare tillhör de som är allra mest kritiska till vindkraft, och vars partiledare Bjørnar Moxnes i oktober 2020 sa att kampen mot vindkraft var den viktigaste frågan inför Stortingsvalet 2021. Även det norska partiet Sosialistisk Venstreparti vill se ett energisystem utan en ökad utbyggnad av vindkraft på land - av miljöhänsyn. I Sverige däremot, driver det socialistiska Vänsterpartiet en kontrasterande energipolitik, med målet om en storskalig utbyggnad av vindkraft.

Så varför har partier med liknande ideologisk syn en politik som är så olik varandra? Vad är det som gör synen på vindkraft så annorlunda, har det bara att göra med förutsättningar för kraftproduktion? Eller beror det även på olika sätt att värdesätta naturen? Industrin? Synen på den ekonomiska tillväxten? Det här har jag funderat på under mina två år på det här mastersprogrammet och det är vad jag ska försöka hitta svaret på i den här uppsatsen.

Tack till min handledare, Bente Johnsen Rygg, för att du trodde på det här projektet, och hela tiden funnits där för att vägleda mig genom min första kvalitativa studie.

Svensk-norsk ordbok

Hållbart = Bærekraftig

Grön omställning = Grønt skifte

Stad = by

Förespråkar = Tar til orde for

Bolag, företag = selskap

Vattenfall = Energibolag som ägs av svenska staten

Statkraft = Energibolag som ägs av norska staten

Equinor = Olje- och gasföretag med norska staten som majoritetsägare

LKAB = Gruvföretag som ägs av svenska staten

SSAB = Stålföretag som bland annat ägs av LKAB och finska staten

HYBRIT = Ett industriprojekt i svenska Norrbotten med syfte att starta producera stål med vätgas i stället för kol och koks. Ägs gemensamt av SSAB, LKAB och Vattenfall.

Sammanfattning

Debatten om vindkraft har blivit polariserad, och i Sverige och Norge har de politiska partierna på vänsterkanten ställt sig på olika sidor av debatten. Det svenska Vänsterpartiet vill se en storskalig utbyggnad av vindkraft, medan det norska partiet Rødt förespråkar ett totalstopp av all ny vindkraft, och norska Sosialistisk Venstreparti vill stoppa storskalig utbyggnad av vindkraft på land men är positiva till flytande havsbaserad vindkraft. Syftet med den här studien är att undersöka varför de socialistiska partierna i Sverige och Norge för en vindkraftspolitik som är så olik varandra. Problemställningen har besvarats genom en dokumentanalys som gjorts av ett urval av partiernas egna politiska texter. Vidare har totalt sju semistrukturerade intervjuer genomförts med folkvalda politiker, vilka sedan analyserats i en tematisk analys.

Från resultatet framkom fyra teman som viktiga för att förklara de olika politiska inriktningarna mellan det svenska och de två norska socialistpartierna. Det första temat var *1. Det folkliga motståndet*, i vilket det framkom att de norska politikerna blivit mer kritiska till vindkraft då de i högre grad påverkats av det folkliga motståndet - vilket engagerat betydligt fler människor i Norge än i Sverige. Det andra temat var *2. Vindkraftens ekonomiska system*, där det framkom att alla partierna var eniga om att det stred mot partiets ideologi hur dagens system är organiserat - med stor andel privat ägarskap och utländska investerare, samt att lokalsamhället får lite ekonomiskt tillbaka av kraftproduktionen. Det har bidragit till de norska partiernas kritiska syn på vindkraft, medan det inte gjort det svenska Vänsterpartiet kritiska till vindkraft som energikälla, men lett till att man vill se förändringar i systemet kring vindkraft. Det tredje temat som identifierats är *3. Användning av energin*, där framkommer det hur de olika förutsättningarna i länderna gällande energiproduktion och industri påverkat politiken. Det fjärde temat skiljer sig från de andra, och handlar i stället om skillnader inom partierna, *4. Ideologiska skillnader*, där det framkom att Vänsterpartiet har en politik som mer fokuserar på investeringar i tekniska lösningar och utbyggnad av förnybar energi, medan de norska partierna fokuserar mer på naturförstörelsen förknippat med förnybar energi.

English abstract

The debate about wind power is polarized, and in Sweden and Norway, the left-wing parties represent different sides of the debate. The Swedish Left Party (Vänsterpartiet) wants to see a large-scale expansion of wind power, while the Norwegian party Red (Rødt) advocates a total halt of all new wind power, and the Norwegian Socialist Left Party (Sosialistisk Venstreparti) wants to stop large-scale expansion of wind power on land but is in favour of floating offshore wind power. The aim of this study is to investigate why the socialist parties in Sweden and Norway pursue different wind power policies. The question has been answered through a document analysis made of a selection of the parties' own political texts. Furthermore, a total of seven semi-structured interviews have been conducted with representatives from the parties.

From the results, four themes emerged as important for explaining the different political orientations between the Swedish and the two Norwegian socialist parties. The first theme was *1. The public resistance*, in which it emerged that the Norwegian politicians have become more critical of wind power as they to a greater extent have been influenced by a larger movement of public resistance. The second theme was *2. The economic system of wind power*, where all the parties agreed that it was contrary to the party's ideology how today's system is organized - with a large share of private ownership and foreign investors, and that the local community gets little economic compensation. This has contributed to the Norwegian parties' critical view of wind power, while it has made the Swedish Left Party to form policies to change the system. The third theme was *3. Use of energy*, where it appears how the different conditions in the countries regarding energy production and industry affected the politics. The last theme was *4. Ideological differences*, where it was discussed how the policies of the Swedish Left Party focus more on investments in technological solutions as expansion of renewable energy, while the Norwegian parties have a broader focus on the preservation of nature associated with renewable energy.

Innehållsförteckning

Förord	I
Svensk-norsk ordbok	II
Sammanfattning	III
English abstract	IV
Innehållsförteckning	V
Figurlista	VIII
Tabellista	IX
1 Introduktion	1
1.1 Syfte och avgränsning.....	4
1.2 Problemställning.....	4
2 Bakgrund	6
2.1 Elproduktion	6
2.2 Energhistoria och energikällor.....	9
2.2.1 Vattenkraft	9
2.2.2 Atomkraft	11
2.2.3 Vindkraft.....	12
2.3 Landanvändning och naturresurser.....	18
2.4 Ideologisk bakgrund	19
2.4.1 Vänsterpartiet	22
2.4.2 Sosialistisk Venstreparti	23
2.4.3 Rødt	24
3 Metod	26
3.1 Val av metod.....	26

3.2	Dokumentanalys.....	26
3.2.1	Val av dokument.....	27
3.2.2	Genomförandet av dokumentanalysen	29
3.3	Semi-strukturerade intervjuer.....	30
3.3.1	Val av informanter.....	31
3.3.2	Genomförande av intervjuer.....	33
3.3.3	Etisk aspekt av intervjuer	33
3.3.4	Analys av intervjuer.....	34
3.4	Begränsningar i metoden	38
4	Resultat.....	40
4.1	Dokumentanalys.....	41
4.1.1	Partiernas politik	41
4.1.2	Vindkraftens ekonomiska system	42
4.1.3	Argumentation för eller emot vindkraft	43
4.2	Resultat intervjuer	49
4.2.1	Folkligt motstånd mot vindkraft.....	50
4.2.2	Vindkraftens ekonomiska system	56
4.2.3	Användning av energi.....	59
4.2.4	Ideologiska skillnader	65
5	Diskussion.....	75
5.1	Folkligt motstånd mot vindkraft.....	75
5.2	Det ekonomiska systemet kring vindkraft.....	77
5.3	Användning av energin	78
5.3.1	Atomkraft	79

5.3.2	Industri	79
5.3.3	Ideologiska skillnader	81
Referenser	87
Appendix	103

Figurlista

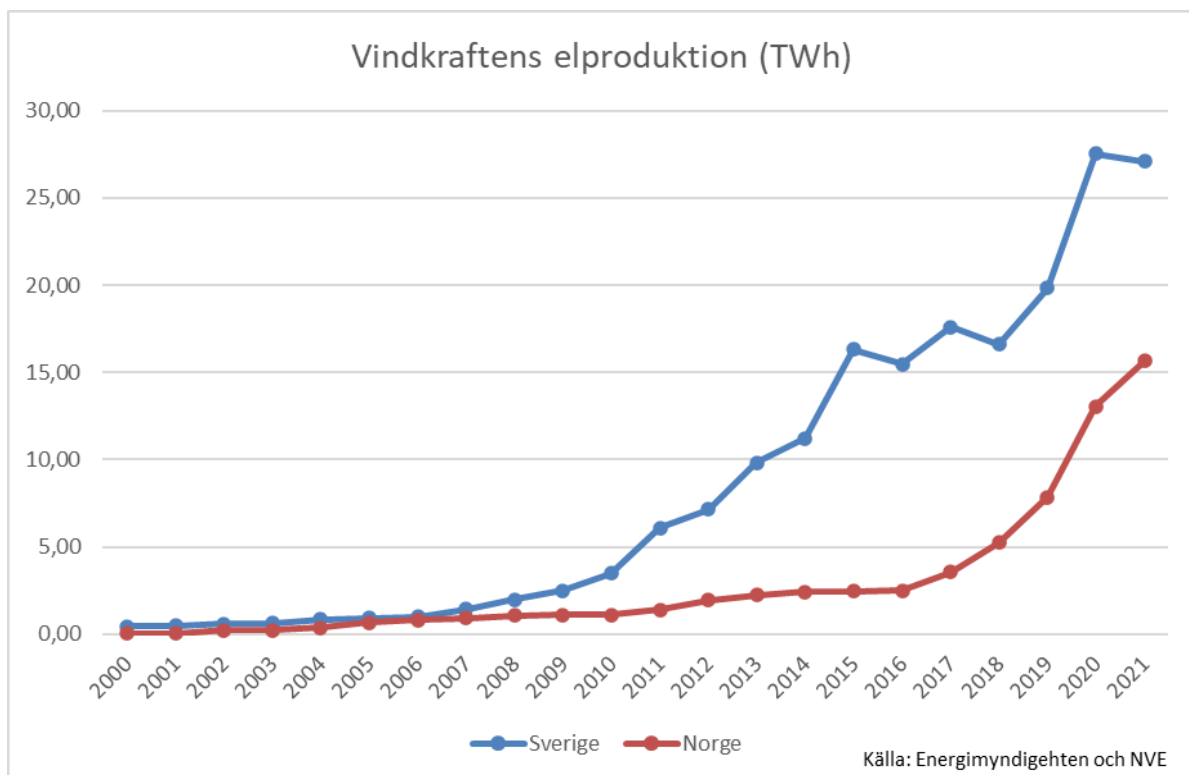
Figur 1: Den årliga elproduktionen från vindkraft har ökat snabbt i Sverige och Norge under de senaste åren.	1
Figur 2: Det mesta av norsk elproduktionen kommer från vattenkraft, och landet exporterade 2021 17,6 TWh el.	7
Figur 3: I Sverige är vattenkraften den största källan för elproduktion, men landet står även på tre andra starka ben; kärnkraft, vindkraft och konventionell värmekraft. 2021 exporterade Sverige 25,3 TWh el.	7
Figur 4: De sex stegen som Braun och Clarke (2006) menar att en tematisk analys är uppbyggd av.	35
Figur 5: Visar hur teman från dokumentanalysen och de semi-strukturerade intervjuerna är länkade till varandra.	40

Tabellista

Tabell 1: Oversikt av de dokument som anvendes i analysen.....	28
Tabell 2: Oversikt av de personer som deltog i intervjuerna och dess position i partiet.....	32
Tabell 3: Eksempel på koder med tilhørende citat.....	36
Tabell 4: Oversikt av teman och tilhørende koder.....	38
Tabell 5: Sammanfattning av partiernas politik kring vindkraft.	41
Tabell 6: Sammanfattning av partiernas politik kring vindkraftens økonomiske system.....	43

1 Introduktion

Norge och Sveriges stora tillgångar på förnybar energi har gjort att länderna i flera decennier haft en elproduktion som i princip varit helt fossilfri, och som har genererat bland de lägsta utsläppen av koldioxid per producerad TWh i Europa (Scarlat et al., 2022). Det är utbyggnaden av vattenkraft i de båda länderna, och i Sverige även kärnkraft, som gett de förhållandevis låga utsläppen. Dock är det energikällor som på grund av dess miljöpåverkan mötts av ett stort folkligt motstånd när de etablerades (Anshelm & Simon, 2016; Haagensen & Midttun, 1984; Thue, 1992). Kommersiell vindkraft är en förhållandevis nyare energikälla, som nu har tagit stor del i energidebatten, då den möjliggör en snabb utbyggnad av förnybar energi till relativt låg kostnad (REN21, 2017). Den snabba tekniska utvecklingen, tillsammans med att regeringarna i Norge och Sverige har drivit en politik för att främja etablering av vindkraft (Vasstrøm & Lysgård, 2021; Enevoldsen & Permien, 2018) har bidragit till en snabb utveckling av vindkraft under det senaste decenniet i Sverige, och gjort att elproduktionen från vindkraft i Norge tredubblats sedan 2018, se *Figur 1*.

Figur 1: Den årliga elproduktionen från vindkraft har ökat snabbt i Sverige och Norge under de senaste åren.

Den ökade etableringen av vindkraft har också lett till mer folklig mobilisering mot vindkraft. Det folkliga motståndet mot vindkraft grundar sig dels på att energikällan riskerar att stå i konflikt med naturvärden, men motståndet är dock mer komplext än så vilket kommer att belysas i, 2. *Bakgrund.* I Sverige karaktäriseras motståndet av lokala protestgrupper utan stöd från miljörelsen (Anshelm & Simon, 2016). Medan motståndet i Norge har växt till en nationell rörelse dit även miljöorganisationer anslutit sig. Vindkraftsdebatten har blivit starkt polariserad, framför allt i Norge, vilket har bidragit till att de norska partierna tagit tydliga ståndpunkter för eller emot vindkraft på land. I Sverige präglas energidebatten däremot av kärnkraftens vara eller icke vara, vilket lett till att partier som är emot kärnkraft i stället blivit starka förespråkare av vindkraft. I Sverige går det att identifiera en tydlig vänster - högerskala när det kommer till synen på vindkraft, där de som identifierar sig som längst till vänster är mest positiva till vindkraft, medan de som anser sig ligga längst till höger på skalan är mest skeptiska till vindkraft (SOM-institutet, 2020). I Norge däremot finns inte samma mönster, där är det i stället Rødts väljare som är mest skeptiska till vindkraft (69% säger nej till mer vindkraft på land), följt av väljarna från det högerpopulistiska Fremskrittspartiet och sedan Senterpartiet (Bergvall Henmo, 2021). Det är i stället väljarna hos det liberala partiet Venstre som är mest positiva till vindkraft där 56% säger ja till mer vindkraft på land (Bergvall Henmo, 2021). Över lag finns en betydligt större skepticism mot vindkraft i Norge, där en undersökning av Norfakta år 2021 visade att 50% av norrmännen vill se ett stopp för ytterligare vindkraft på land (Bergvall Henmo, 2021). I Sverige däremot ville år 2020 endast 9% av befolkning att framtida utbyggnad av vindkraft (både på land och till havs) ska vara mindre än idag, och av den gruppen vill endast 2% helt avstå från energikällan (Jönsson, 2021).

Den allra tydligaste skillnaden mellan svensk och norsk vindkraftspolitik finns således på vänsterkanten. För till skillnad från Rødt, så har det svenska Vänsterpartiet de väljare, förutom Miljöpartiets sympatisörer, som är mest positiva till vindkraft (Jönsson, 2021). Hela 70% av Vänsterpartiets väljare ville 2020 satsa mer på vindkraft än vad som görs i dagsläget, här är dock inte land eller havsbaserad vindkraft specificerat (Jönsson, 2021). Skillnaden syns också tydligt i den förda politiken, där Vänsterpartiet menar att en storskalig och snabb utbyggnad av vindkraft är avgörande för att nå Sveriges klimatmål (Vänsterpartiet, 2020). I Norge däremot, är

de två socialistiska partierna mer kritiska till vindkraft, exempelvis vill Sosialistisk Venstre stoppa ytterligare storskalig utbyggnad av vindkraft på land, men argumenterar för en expansion till havs (Sosialistisk Venstre, o.å) och partiet Rødt vill stoppa utbyggnaden av både landbaserad och havsbaserad vindkraft (Rødts Storingsgruppe, 2021).

Ökad produktion av förnybar energi ses som en nyckel för att möjliggöra att Sverige och Norge ska kunna nå sina uppsatta klimatmål och slutligen bli utsläppsneutrala. Det kräver en omställning och elektrifiering av sektorer såsom byggnadssektorn, transportsektorn och industrin, vilket kommer att öka ländernas elbehov (Seljom & Rosenberg, 2018). Vidare har den riktningen som Sverige och Norges energipolitik tar, bara under den senaste tiden fått en större aktualisering och internationell betydelse. Det handlar dels om att ökad utbyggnad av förnybar energi och där med vindkraft, av EU ses som en möjlighet att bidra till en snabbare utfasning av kol och olja i Europa (Moe et al. 2021). Något som efter Rysslands invasion av Ukraina ses som allt viktigare, då EU vill göra sig oberoende av den ryska energin som i dagsläget är en stor importör av (European Commission, 2022). En europeiska integrerad energimarknad är något som ofta förespråkas av kraftindustrin, som då får möjlighet att öka den ekonomiska vinsten genom att sälja kraften till de som betalar mest för den vilket bidrar till ökad lönsamhet i nya investeringar (Moe et al., 2021). Dock blir följderna av den alltmer sammankopplade energimarknaden att de södra delarna av Sverige och Norge får ett elpris som liknar den högre europeiska prisnivån (Energimarknadsinspektionen, 2021; Zakeri et al., 2018). Det här var en av faktorerna för de rekordhöga elpriserna i Sverige och Norge under vintern 2021 (Regjeringen, 2022), en period som i Norge benämndes som "strømkrise".

En kombination av EU:s utfasning av fossil energi och i synnerhet rysk fossil energi, tillsammans med de höga elpriserna, har gjort att energipolitiken fått ta allt större plats i de politiska debatterna. I Norge fick det Jonas Gahr Støre att i mars göra ett uttalande om att det kan bli aktuellt med vindkraft på land igen, detta efter att det i princip varit konsensus i Stortinget för att pausa utbyggnaden av vindkraft på land efter de massiva protester mot vindkraft som tog fart i 2019 (Nyhus, 2022). I Sverige gjorde de höga elpriserna att kärnkraftsdebatten tog ytterligare fart, då det av flertalet borgliga partier argumenteras att vara en mer stabil energikälla att satsa på jämfört med vindkraften (Lindström, 2022).

Sverige och Norges energipolitik är alltså i högsta grad aktuell att diskutera. Det är också viktigt att förstå drivkraften bakom den förda politiken, för att minska polariseringen i den energipolitiska debatten, vilket är målet med den här masteruppsatsen.

1.1 Syfte och avgränsning

Den polariserade debatten som finns kring vindkraft är problematisk. För att kunna tackla både klimatkrisen och artdöden behövs en integrerad och nyanserad diskussion, med förståelse för argumenten både för och mot vindkraft. Den här studien kommer förhoppningsvis att bidra till att öppna upp debatten genom att identifiera drivkrafterna bakom de politiska förslagen hos de svenska och norska socialistiska partierna. På grund av att arbetet bara görs under en termin (30 hp), fanns inte möjligheten att jämföra politiken mellan alla de politiska partierna i Sverige och Norge. Studien fokusera på de socialistiska partierna eftersom det var där som den politiska skillnaden var störst, och att utforska den skillnaden, kan förhoppningsvis bidra till att förstå debatten i ett större perspektiv.

Anledningen till att studien är begränsad till Sverige och Norge är för att båda länderna har stora areal som lämpar sig till produktion av förnybar energi, samt att länderna har liknande och relativt ambitiösa klimatmål om utsläppsminskningar. Det finns såklart olikheter mellan länderna också, och vissa av dem kommer att diskuteras i studien då de påverkar energipolitiken. En annan grund till att Sverige och Norge valdes som studieobjekt var att jag som författare av uppsatsen har bott och studerat klimatrelaterade studier i båda länderna. Därför har jag en kunskapsbakgrund över ländernas klimatpolitik, en kännedom om vilka statliga informationskällor som har relevant data för studien, samt att det gör att jag kan studera all data på originalspråk, vilket är fördelaktigt för den här studien.

1.2 Problemställning

De tre socialistiska partierna Rødt, Sosialistisk Venstre och Vänsterpartiet grundar sig alltså på en socialistisk ideologi med liknande vision om ett idealiskt samhälle, men förespråkar ändå på varsin sida av nationsgränsen en vindkraftspolitik som är vitt skilda från varandra. Vad är då anledningen till att vindkraftspolitiken skiljer sig åt mellan det svenska och de norska socialistpartierna? Det är frågan som den här studien ska försöka att besvara genom att dels ta

reda på hur nationella egenskaper såsom energisystemet och den allmänna opinionen har påverkat partiernas ståndpunkt i vindkraftsfrågan, dels genom att undersöka om det finns ideologiska skiljelinjer mellan partierna som gör att man ser annorlunda på att bygga mer vindkraft. De ideologiska skiljelinjerna kan handla om parternas syn på ekonomisk tillväxt, tekniska lösningar, industri, ägarförhållanden, ursprungsbefolkningens rättigheter och naturens egenvärde - värderingar som spelar in på om vindkraften blir ett hot eller en möjlighet till det samhälle man strävar efter.

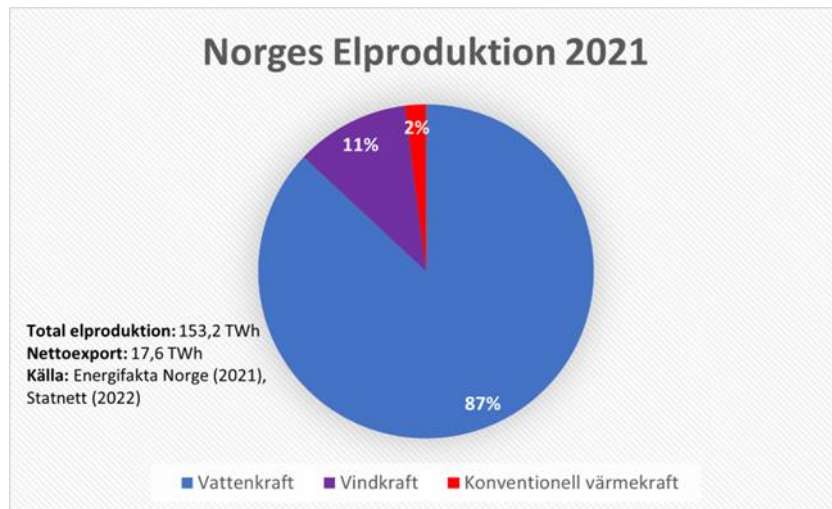
För att kunna besvara problemställningen används en kvalitativ metod, med semistrukturerade intervjuer gjorda med folkvalda politiker som sedan analyseras genom en tematisk analys, samt genom en dokumentanalys av politiska manifest och andra relevanta dokument.

2 Bakgrund

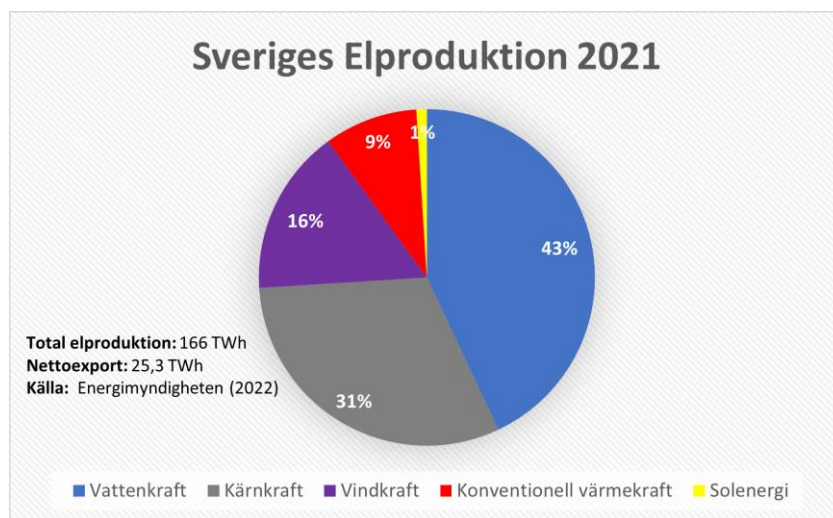
Sverige och Norge är två länder som liknar varandra på många sätt, men som har olikheter som är viktiga att identifiera för att kunna göra en analys av varför partiernas politik skiljer sig åt. Syftet med de tre första delarna av det här bakgrundskapitlet blir därför att beskriva de här olikheterna. Det handlar dels om ländernas olika förutsättningarna för energiproduktion, tillgängliga naturresurser, landanvändning och energihistoria. Den sista delen av kapitlet syftar i stället till att beskriva olika inriktningar av socialism samt partiernas historia och ideologi, då den förståelsen behövs för att kunna diskutera hur olika ideologiska riktningar kan ha påverkat energipolitiken.

2.1 Elproduktion

Norges tillgång på vattenkraft gör att landets elproduktion i princip är helt förnybar, medan det svenska energisystemet genom dess kärnkraft visserligen är fossilfri men inte förnybar, ländernas fullständiga elproduktion illustreras i *Figur 2* och *Figur 3*. Elproduktionen i Norge domineras alltså av vattenkraft, vilken till 90 % ägs av offentligheten genom kommuner, fylkeskommuner, och staten – där Statkraft äger 35% av produktionskapaciteten (Energifakta Norge, 2019). När det gäller ägarstrukturen för elproduktionen i Sverige så karaktäriseras framför allt vattenkraften och kärnkraften av att några få stora företag äger majoriteten av kraftproduktionen. Störst ägare är statliga Vattenfall som äger 40% av produktionskapaciteten, följt av de två andra stora aktörerna Fortum (som har finska staten som majoritetsägare) och Uniper (som har Fortum som majoritetsägare) vilka äger cirka 33% av Sveriges elproduktion (Energimyndigheten, 2021). Ägarförhållandena för vindkraft ser annorlunda ut i både Sverige och Norge, med hög andel utländska företag som investerare, se *2.2.3 Vindkraft*.

Figur 2: Det mesta av norsk elproduksjonen kommer från vattenkraft, och landet exporterade 2021 17,6 TWh el.

Figur 3: I Sverige är vattenkraften den största källan för elproduksjon, men landet står även på tre andra starka ben; kärnkraft, vindkraft och konventionell varmekraft. 2021 exporterade Sverige 25,3 TWh el.

Som det framkommer av *Figur 2* och *3* är både Sverige och Norge stora nettoeksportörer av el. Den största nettoeksportören i Europa är Frankrike, men på andra plats kommer Sverige och på tredjeplats Norge (Starn, 2022). Vidare erhåller Sverige och Norge gemensamt 70% av den europeiska vattenkraftens lagringspotential (Seljom & Tomasgard, 2017). Det gör att länderna blivit viktiga hörnstenar i EU:s mål att öka andelen förnybar energi i den totala energimixen till

40% år 2030, jämfört med dagens 20% (European Commission, 2021). Målet förväntas att nå genom storskaliga investeringar i sol- och vindkraft - energikällor som inte producerar ett kontinuerligt flöde av energi - och därför behöver balanseras upp av planerbara energikällor såsom den reglerbara vattenkraften i Sverige och Norge. Framför allt är det Norge som genom sin stora lagringspotential av vattenkraft (82 TWh, jämfört med Sveriges 34 TWh), ses som viktig för att balansera energisystemet i Europa. Tanken är att Norge genom utbyggda elkablar ska importera billig energi från kontinenten när vindkraften där producerar ett överskott som annars skulle gå till spillo, vilket samtidigt gör att man då kan spara vatten i reservoarerna för att använda under perioder där produktionen från vindkraft är låg (Moe et al., 2021). Genom EU:s lansering av "Green New Deal", driver man på för en ännu mer sammanknutet europeisk energimarknad, vilket argumenteras med att det gör det lättare att balansera den framtida stora mängden förnybar energi i systemet (European Commission, o.å). Exporten av energi från Sverige och Norge - till Europa, har blivit ännu mer aktualiserad efter Rysslands invasion i Ukraina. EU är nämligen starkt beroende av importerad energi, under 2020 var omkring 60% av energin producerad utanför unionen, där Ryssland är den absolut största handelspartnern då 40% av fossila gasen, 25% oljan och 50% av stenkolen som EU importerade var rysk (Eurostat, 2022), även 20% av det kärnbränsle som används i Europa kommer från Ryssland (Silverstein, 2022).

Den främsta anledningen till att ökad energiproduktion diskuteras i länderna, är dock inte exporten av energi, utan det ökade elbehovet som förväntas i ett elektrifierat samhälle. Det finns olika scenarier och beräkningar om hur mycket energiförbrukningen i länderna kommer att öka. Enligt en rapport från Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) beräknas elförbrukningen i Norge att öka med 40 TWh fram till 2040, jämfört med 2020 års förbrukning, varav 23 TWh beräknas vara kopplade till elektrifiering av transport, landbaserad industri och oljeindustrin (NVE, 2020). I Sverige har Energimyndigheten presenterat olika scenarier inför år 2050, i ett scenario med låg energiförbrukning är elanvändning beräknad till att öka med 39 TWh jämfört med 2019 års elförbrukning, och i ett scenario med hög energiförbrukning till 95 TWh (Energimyndigheten, 2021). I scenariot med högre energiförbrukning inkluderas industrisatsningar så som elektrifieringen av verksamheterna till det statliga gruvbolaget LKAB,

och det svenska stålbolaget SSAB, vilket beräknas komma att kräva 55 TWh år 2045 (Hybrit, 2021). I scenariot med hög energiförbrukning har Energimyndigheten (2021) beräknat en utbyggnad av vindkraft, framför allt landbaserad, med ytterligare 125 TWh, dels för att täcka det ökade framtida energibehovet, dels för att ersätta energikällor som väntas tas ur drift, det är alltså en stor ökning då vindkraften i Sverige 2021 producerade 27 TWh.

2.2 Energhistoria och energikällor

I den här delen av bakgrunden kommer vattenkraften, atomkraft och vindkraftens roll i det norska och svenska energisystemet att förklaras mer ingående, både ur ett historiskt och nutida perspektiv.

2.2.1 Vattenkraft

Vattenkraften har varit en viktig del av industrialiseringen av Sverige och Norge, samt ländernas möjlighet till ekonomiskt välstånd. Etableringen av vattenkraft i Norge tog ordentlig fart mellan åren 1906 och 1917, en elektrifiering som gjorde att den kemiska och den metallurgiska industrin kunde expandera, och att de mest tätbefolkade delarna av landet kunde elektrifieras (Henriksson, 2004). Sedan avstannade utvecklingen av nya vattenkraftverk under en period på 30-talet, för att efter andra världskrigets slut återigen expandera och bli viktig för etableringen av nya industrier och arbetstillfällen. Vattenkraften i Norge var helt enkelt en viktig faktor för att möjliggöra att det krigsdrabbade landet kunde byggas upp igen (Haagensen & Midttun, 1984). I Sverige började på allvar etableringen av vattenkraft under 1910-talet, då byggdes vattenkraften ut i södra Sverige och i slutet av 1930-talet hade man byggt ut nästan all kapacitet som fanns tillgänglig där (Perers et al., 2007). Den allra största kapaciteten av vattenkraft finns nämligen i norra Sverige, men på grund av bristen på möjligheter att transportera elen längre sträckor, blev den stora kapaciteten obrukbar för Sveriges industrier och tätbefolkade områden som främst fanns i södra Sverige. Genom den teknisk utveckling som följde de kommande decennierna blev elkablarna bättre och Sverige kunde bindas ihop, och den största utbyggnaden av vattenkraft i landets historia skedde under 50- och 60-talet i norra Sverige (Perers et al., 2007).

Det organiserade folkliga motståndet var sparsamt under de första decennierna av vattenkraftsutbyggnaden i både Sverige och Norge. I Sverige var det först på 50- och 60-talet som protester startades mot de stora naturingrepp som etableringen av vattenkraft leder till (Anshelm & Simon, 2016). Motståndet kulminerade vid den så kallade "Striden om Vindelälven", då det statliga energibolaget Vattenfall, under 1962 presenterade sina planer på att etablera 12 kraftverk i Vindelälven i norra Sverige. Motståndet var först lokalt bland de byar som skulle påverkas, men växte sedan till ett nationellt motstånd dit bland annat Naturskyddsföreningen, Svenska turistföreningen, forskare och samer anslöt sig (Henriksson, 2004). Anshelm och Simon (2016) beskriver "Striden om Vindelälven" som den första stora miljökonflikten i svensk historia. En konflikt som folket gick segrande ut, då de borgliga partierna gick ihop med Vänsterpartiet Kommunisterna (nuvarande Vänsterpartiet) och röstade emot den etablering av vattenkraft i Vindelälven som den Socialdemokratiska regeringen förespråkade. Bara två år senare, 1972, röstade riksdagen genom en lag där man förbjöd etablering av vattenkraft i de fyra återstående stora älvarna, och de utsågs till nationalälvar (Anshelm & Simon, 2016). Haagensen och Midttun (1984), beskriver det som att det folkliga motståndet mot vattenkraft i Norge först fick ett ordentligt fäste i slutet av 60-talet, och den absoluta kulminationen kom vid den så kallade Alta-saken i början av 1980-talet. När utbyggnaden skulle starta 1981 kantades den av civil-olydnad, bland annat fick polisen föra bort mellan 800–900 protestanter för att arbetet av bygget av vattenkraften skulle kunna fortsätta. Det var miljörelsen med Naturvernforbundet i spetsen, ihop med samer och lokalbefolkningen, som kämpade för bevarandet av Altaelva (Haagensen & Midttun, 1984). Dock blev det inte resultatet det samma som vid Vindelälven, utan folkrörelsen förlorade Alta-saken och vattenkraften byggdes i Altaelva, även om kapaciteten reducerades jämfört med den ursprungliga planen (Haagensen & Midttun, 1984). Även om folket förlorade kampen i Alta, så bidrog det till en betydelsefull uppmärksamhet runt samernas rättigheter och den miljöpåverkan som etablering av storskalig vattenkraft har (Zachariassen, 2020).

Ytterligare en aspekt som är värd att nämna gällande vattenkraftsproduktionen i Norge och Sverige, är dess effekt på den lokala ekonomin. Flera faktorer har gjort att det i norska kommunerna varit mycket ekonomiskt gynnsamt att ha kraftproduktion, medan att vara en

kraftproducerande kommun i Sverige har haft förhållandevis liten ekonomisk vinning lokalt. Det beror dels på att det är kommuner och fylkeskommuner som äger majoriteten av vattenkraften i Norge, dels att kommunerna med vattenkraftproduktion får ta del av en naturresursskatt och att fastighetsskatten går till kommunerna (Energifakta Norge, 2017). I Sverige är det statliga Vattenfall som äger majoriteten av svensk vattenkraft, och vattenkraftens fastighetsskatt går till staten samt att man saknar en naturresursskatt (Skatteverket, o.å). I Norge är alltså lokalbefolkningen van att få betalt om deras natur exploateras för vattenkraftsproduktion.

2.2.2 Atomkraft

En av anledningarna, till att Norge fortsatte med att bygga ny vattenkraft under en längre period än i Sverige, var dels att det fanns mer tillgänglig kapacitet, dels att det var mer ekonomiskt lönsamt (Henriksson, 2004). En annan anledning, till varför man i Sverige kunde ta beslutet att göra om de återstående orörda älvorna till nationalälvar, var för att man såg potential i kärnkraften (Anshelm & Simon, 2016). I en period mellan 1972 och 1980 byggde man i Sverige fyra kärnkraftverk med totalt 12 reaktorer. Men även kärnkraftens etablering möttes av ett stort folkligt motstånd, där riskerna för kärnkraftsolyckor, samt miljöriskerna med det radioaktiva avfallet, ledde till stora protester under 70-talet (Anshelm & Simon, 2016). Resultatet blev en folkomröstning år 1980, där alternativet som fick flest röster var en successiv avveckling av kärnkraften - riksdagen beslutade då att kärnkraften skulle vara avvecklad senast 2010 (Sundqvist, 2002). Det har dock inte skett än, utan idag är fortfarande tre kärnkraftverk med totalt sex reaktorer i bruk, ägarna till kärnkraftverken planerar att de ska producera el till och med 2040 (Strålsäkerhetsmyndigheten, o.å). Men en avveckling pågår, och sedan 1999 har sex reaktorer stängts, varav fyra reaktorer har tagits ur drift sedan 2017 (Strålsäkerhetsmyndigheten, o.å).

Bland miljörelsen och bland den politiska vänstern i Sverige är motståndet mot kärnkraft fortfarande starkt. Medan majoriteten av väljarna på högersidan är positiva till kärnkraft som energikälla (Holmberg, 2021). I Norge har det historiskt sett också funnits planer på att bygga atomkraftverk, men de avskrevs snabbt av det stora folkliga motståndet. Under 1972 blev Norges vassdrag- och energidirektorats planer på placeringen av atomkraft vid Oslofjorden känt för allmänheten vilket ledde till stora protester. Även när lokaliseringen för kärnkraften flyttades

till andra områden var motståndet stort, vilket gjorde att atomkraften helt avskrev från den politiska dagordningen (Thue, 1992). I Norge har atomkraften setts på som oaktuell sedan dess, en syn som i princip har delats av alla politiska partierna. Dock är det något som bara under det senaste året har börjat ändra sig; Miljøpartiet De Grønne skrev under 2021 in i sitt partiprogram att de stöttar modern atomkraft, och Høyre beslutade på sitt landsmöte i april 2022 att de vill att Norge ska ta en aktiv roll i den internationella forskningen kring atomkraft, samt att de vill utreda de nationella förutsättningarna och behovet för atomkraft (Aass Kristiansen, 2022; Hunding Strømme, 2021). På den norska vänstersidan är dock motståndet mot kärnkraft fortfarande starkt (Kumano-Ensby & Næss Larsen, 2022). Det har dels varit klimatfrågan som fört upp atomkraften på dagordningen, då atomkraften ses som ett alternativ för att öka elproduktionen till den grad en elektrifiering av samhället behöver. Det ser även ut som att stödet för kärnkraft ökar ännu mer i Norge till följd av Ryssland invasion av Ukraina, en undersökning från slutet av mars 2022 visade hur hälften av alla män positiva till att satsa på atomkraft i Norge, dock är bara 16% av de norska kvinnorna positiva till det (Kumano-Ensby & Næss Larsen, 2022).

2.2.3 Vindkraft

Att bygga ut energiproduktionen genom kärnkraft och vattenkraft är alltså kopplat till stor kontrovers i både Sverige och Norge, vindkraft har därför setts som en attraktiv energikälla för att få upp energiproduktionen. I Sverige infördes redan år 2003 så kallade "gröna certifikat" ett sorts ekonomiskt stöd för investerare inom förnybara energikällor, däribland vindkraft (Sveriges riksdag, 2006). Systemet fungerar som så, att desto mer förnybar el en producent producerar, desto fler elcertifikat erhåller producenten från staten. Elcertifikaten kan sedan säljas på en marknad, vilket erhåller en extra inkomst för producenten. År 2012 utvecklades systemet genom att marknaden integrerades med Norge (Finjord, et al., 2018). Det här elcertifikatsystemet, tillsammans med den tekniska utvecklingen av vindkraftverken, kan ses som två viktiga faktorer till den snabba etableringen av vindkraft under de senaste åren i Sverige och Norge, se *Figur 1*.

Likt tidigare utbyggnader av andra energikällor, har vindkraften också mötts av ett folkligt motstånd, då en av kontroverserna med vindkraft är att den kan stå i konflikt med naturvärden.

Den landbaserade vindkraftverken, tar nämligen storskaliga areal av natur i anspråk, och kan därför hota den lokala miljön och den biologiska mångfalden (Beston et al., 2016). Det kan dels ske genom habitatförlust, då handlar det inte bara om själva vindkraften i sig, utan den största bidragande faktorn är konstruktion av vägar till vindkraftverken (Jones et al., 2015). En mer direkt påverkan på den biologiska mångfalden är då fåglar och fladdermöss dödas när de flyger in i vindkraftverken (Smallwood & Bell, 2020). En annan aspekt, är att om vindkraftverk byggs på myrmark, kan stora mängder kol som tidigare varit bunden i marken frigöras och omvandlas till koldioxid - det kan då bli svårt att motivera vindkraften ur klimatsynpunkt (Nayak et al., 2010).

Argumentationen mot vindkraft är dock mer komplext än att bara handla om naturhänsyn, det handlar också om en mängd andra aspekter. Bland annat handlar det om ursprungsbefolkningens rättigheter att utöva sitt traditionella levnadssätt, där samernas möjlighet av att bedriva rennäring minskar av vindkraftverkens etablering - vilket därför ger uttryck till en form av "grön kolonisering" av Sapmi (Normann, 2021). Det finns även ett liknande perspektiv på landsbygden generellt, där det upplevs att man redan har "offrat" mycket natur genom utbygget av vattenkraft, och att man då inte vill "offra" ännu mer natur genom vindkraftsetablering - vilket heller inte ger någon betydande ekonomisk vinning till kommunen (Anshelm & Simon, 2016; Vasstrøm & Lysgård, 2021).

Det finns också en kritik mot att det är utländska investerare som investerar i vindkraftverken. I Sverige förväntas andelen utländska ägare att uppgå till 66% år 2024 (Elfström, 2022), och allra störst kritik har riktats mot säkerhetsrisken då det statliga kinesiska bolaget China General Nuclear Power Corporation har stått för en femtedel av all investering i svensk vindkraft mellan 2017 och 2022 (Malmodin, 2020). I Norge uppgår utländska investerare idag till cirka 58% (Vasstrøm & Lysgård, 2021). Totland (2021) beskriver i sin rapportagebok *Vindmøllekampen - historia om eit folkeopprør*, hur motståndet mot utländska ägare är extra starkt med tanke på den norska historien - då landet varit ockuperat under andra världskriget. Bland flera motståndare till vindkraft identifierar Totland en syn på att de utländska företagen driver med en sorts kolonisation, eller ockupation, av norsk natur - där de lämnar naturen förstörd och tar med sig den ekonomiska vinsten ut ur landet.

Anshelm och Simon (2016) diskuterar hur motståndet mot vindkraft i Sverige skiljer sig från de tidigare historiska folkrörelserna mot vattenkraft, atomkraft och biomassa. En av de stora skillnaderna som identifieras, är hur det svenska vindkraftsmotståndet saknar uppbackning av experter och miljöorganisationer (Anshelm & Simon, 2016). Exempelvis förespråkar Sveriges största miljöorganisation, Naturskyddsföreningen, med 226 000 medlemmar, en storskalig utbyggnad av vindkraft (Naturskyddsföreningen, 2021). Den norska motsvarigheten till Naturskyddsföreningen är Naturvernforbundet, vilken är en av Norges största miljöorganisationer med 35 000 medlemmar. Naturvernforbundet driver i stället en kritisk linje mot vindkraft, där man säger nej till vindkraftsutbyggnad i orörda naturområden och vill att vindkraft ska begränsas till mindre anläggningar i redan industrialiserade områden. Naturvernforbundet menar att den landbaserade vindkraften kräver allt för mycket areal, vilket gör att påverkan på natur och biologisk mångfald blir allt för stor för att det ska kunna vara försvarbart (Naturvernforbundet, 2021a). Naturvernforbundet är också försiktigt kritiskt inställda till havsbaserad vindkraft, där ledaren för föreningen, Truls Gulowsen i juni 2021 uttryckte sig: "Dette er ikke tiden for å åpne nye områder til havvindutbygging. Det trengs mer kunnskap om effektene av havvindutbygging på arter og økosystemer, og det trengs tilstrekkelige vern av havområdene" (Naturvernforbundet, 2021b). En annan organisation som har anslutit till kampen mot landbaserad vindkraft är Den norske turistforeningen (DNT), vilka har över 300 000 medlemmar. DNT vill se ett stopp för landbaserad vindkraftsutbyggnad i orörd natur och människors friluftsområden, detta då föreningen anser att vindkraften har potential att bli den största bidragande faktorn till att orörda naturområden går förlorade. I stället menar DNT att det finns bättre alternativ och förespråkar energieffektivisering och andra källor till ökad produktion av förnybar energi - som upprustning av redan existerande vattenkraftverk, solceller och havsbaserad vindkraft (Den Norske Turistforeningen, o.å)

Anshelm och Simon (2016) menar också att det i det svenska motståndet mot vindkraft saknas ett perspektiv om att energianvändningen i stort bör minskas och att mindre av jordens resurser tas i bruk, ett systemkritiskt perspektiv som funnits i de tidigare folkrörelserna mot vattenkraft och kärnkraft. I den svenska organiseringen mot vindkraft har inte det här resonemanget varit centralt, utan snarare har det argumenterats för att vindkraft inte är effektivt nog för att täcka

energibehovet, och man har i stället argumenterat för kärnkraft. Det som har dominerat argumentationen i det svenska vindkraftsmotståndet är i stället de estetiska aspekter som vindkraftsutbyggnad för med sig och effekter på lokalmiljön (Anshelm & Simon, 2016). Det här är en viktig faktor som skiljer det svenska och norska motståndet åt, då det perspektiv som Anshelm och Simon (2016) menar saknas i den svenska rörelsen mot vindkraft, alltså ett systemkritiskt perspektiv, i stora delar finns representerat i den norska rörelsen mot vindkraft. I Norge är stora delar av miljörörelsen nämligen kritisk till vindkraftsetableringar, just eftersom det innebär att exploatera natur för att kunna fortsätta att upprätthålla en livsstil som anses vara både ohållbar och resurskrävande (Totland, 2021).

Det finns dock, även en koppling mellan klimatskepticism och vindkraftsmotstånd. Personer som är av uppfattningen att mänsklig aktivitet inte har någon påverkan på klimatet, ser således inte heller någon fördel med vindkraft, en energikälla som tar stora areal av natur i anspråk och förändrar landskapsbilden. Totland (2021), beskriver i sin reportagebok, hur det finns klimatskeptiker som är emot vindkraft och som sympatiserar med organisationen Motvind. Motvind är en organisation som startade 2019 av personer som tidigare varit lokalt engagerade i kampen mot vindkraft, och som ville skapa en plattform för att organisera motståndet nationellt. Organisationen växte snabbt, och redan första året fick man 8000 medlemmar (Motvind, o.å), enligt organisationssekreteraren Laila Skår har organisationen idag nästan 20 000 medlemmar (personlig kommunikation, 21 februari). I Sverige finns en liknande förening, Föreningen Svenskt Landskapsskydd, den bildades när planerna på en storskalig vindkraftsetablering kom i början av 2000-talet. Enligt föreningens ordförande, Martin Degerman (personlig kommunikation, 16 februari), har föreningen omkring 4 500 medlemmar. Som namnet indikerar fokuserar föreningen mycket på den estetiska aspekten och den prägel som vindkraftverken sätter på landskapet. På föreningens hemsida skriver man att föreningen bildades för att: "skydda landskapet och människors boendemiljö mot okänsligt placerade vindkraftverk" (Föreningen Svenskt Landskapsskydd, o.å). Föreningen har dock uppmärksamats för att ha delat desinformation om klimatförändringarna (Supermiljöbloggen, 2022).

En annan karaktäristisk skillnad är att vindkraftsmotståndet i Sverige har varit lokalt, medan det i Norge växt till en nationell rörelse. Det norska motståndet har karaktäriserats av stora protester och namnsamlingar, men även civil olydnad. Det kanske mest kända exemplet i Norge när man genom civil olydnad försöka stoppa en vindkraft, är vid den kontroversiella utbyggnaden av vindkraft på ön Frøya i Trøndelag, vilken fick stor medial uppmärksamhet under 2019 (Totland, 2021). Kampen på Frøya blev hård kamp, där en av demonstranterna dömdes till fängelse, efter att ha försökt preja projektledaren för vindkraftsbygget av vägen (Flydal, 2020). Vidare så brann en grävmaskin och flera sprängningsmattor, något som polisen utredde som en anlagd brand, men man fick aldrig någon dömd för brottet (Skovro Thoresen, 2020). Vid flera tillfällen dömdes även aktivister till böter och avlägsnades från platsen av polis när de försökte stoppa anläggningsmaskinerna (NRK, 2021).

Motståndet mot vindkraft i Norge har dock inte alltid varit så här kraftfullt, utan det är något som bara på de senaste åren ökat kraftigt. Totland (2021) beskriver det plötsliga intensiva motståndet som en kombination av att det byggdes mycket ny vindkraft kring 2019, samt att Norges vassdrags- og energidektorat la fram ett förslag till nationellt ramverk för vindkraft. Förslaget offentliggjordes i april 2019, och innehöll bland annat en karta där 13 områden pekades ut som särskilt lämpade för vindkraftsutbyggnad, områden som motsvarade cirka 7,5% av Norges yta. Det nationella ramverket visade inte vart vindkraftverk skulle sättas upp, utan vart det var gynnsamt att sätta upp dem (NVE, 2019). Totland (2021) beskriver hur kartan gjorde att många människor förstod att områdena de hade en relation till skulle kunna förändras totalt av etablering av vindkraft, vilket fick dem att engagera sig i kampen mot vindkraft. Protesterna mot förslaget till det nationella ramverket blev stora, och det kom in 5 000 "høringsuttalelser" (samrådsutlåtande) där de flesta var negativa. Vasstrøm och Lysgård (2021) beskriver hur ramverket som varit tänkt om ett konfliktdämpande tilltag, i stället fick motsatt effekt, med en debatt som blivit starkt polariserad, och där anställda på NVE till och med fått motta dödshot. De starka reaktionerna påverkade makthavarna, redan i augusti samma år, bara månader efter förslaget till ramverk presenteras, meddelade dåvarande regeringen att förslaget skulle avslås (Vasstrøm & Lysgård, 2021).

Anshelm och Simon (2016) drar i sin studie slutsatsen att det svenska motståndet mot vindkraft fortsatt kommer att vara av lokal karaktär, på grund av bristen på ett bredare folkligt stöd samt att det saknar uppbackning från inflytelserika grupper, såsom miljöorganisationer och forskare. Studien är dock sex år gammal och undersökningar från SOM-institutet visar hur stödet för vindkraft minskar i befolkningen. År 1999 var 74% av svenskarna positiva till en ökad investering i vindkraft, år 2020 hade det sjunkit till 58% (Holmberg, S. (2021)). Enligt 2022s siffror från SOM-institutet, är för första gången fler svenskar negativa än positiva till att vindkraftverk placeras i deras närmiljö (Sveriges Radio, 2022). Då svenska kommuner har veto vid etablering av vindkraft, säger det också något om det ökade motståndet mot vindkraft. Under 2021 hade kommunerna rekord i antalet stoppade vindkraftverk, då kommunerna sa nej till 78% av alla ansökningar om vindkraftverk i Sverige, vilket motsvarar 736 turbiner. Allra störst var motståndet i södra Sverige trots att behovet av el är allra störst där (Westander & Risberg, 2022). I Norge har kommunerna inte ett absolut veto för vindkraft, men i praktiken har de haft en så stark ställning att det inte byggs vindkraft om kommunen inte varit positiva till det från början. Det som däremot är den stora skillnaden mellan de svenska och norska kommunernas inflytande är att de svenska kommunerna kan säga nej senare i processen, medan de norska kommunerna kommer in tidigt i processen. Eftersom det kan ta lång tid från att ett projekt först presenteras för kommunen tills att det faktiskt sätter i gång, kan exempelvis teknikutvecklingen ha gjort att vindturbinerna blivit högre än vad som förut var aktuellt och detta har då kommunerna inte något inflytande att ändra (Jackson Inderberg & Saglie, 2021). Det här har och skapat konflikter i landet, och ett exempel på det är vindkraftsutbygget på Frøya. Där sa kommunen först ja till vindkraft, men då det dröjde nästan ett decennium innan arbetet med att bygga vindkraftverken startade, hade både opinionen svängt och vindkraftsturbinerna beräknats bli högre än vad som planerades från början (Totland, 2021).

I dagsläget ser den Socialdemokratiskt ledda regeringen i Sverige positivt på vindkraften, både till land och till havs. Partiet beskriver det som att det är den energikälla som har störst potential att täcka upp för det förväntade växande elbehovet och de reaktorer som inom en framtid kommer att avvecklas (Socialdemokraterna, 2022). I Norge ser den nuvarande regering positivt på havsbaserad vindkraft och vill bland annat att den ska elektrifiera oljesokkeln

(Arbeiderpartiet & Senterpartiet, 2021). Däremot har den norska politiken gällande landbaserad vindkraft präglats av en passiv politik från hela det politiska spektrumet - till följd av de stora protester och konflikter som varit kring vindkraften. Det var den dåvarande borgerliga regeringen som styrde Norge fram till valet 2021, som beslutade att handläggningen av vindkraftstillstånd skulle skärpas vilket i praktiken inneburit en tre år lång paus av handläggning av ny landbaserad vindkraft (Nyhus, 2022). Under valrörelsen 2021 var det lite entusiasm för landbaserad vindkraft från något parti, men nu har båda de största partierna, Arbeiderpartiet och Høyre svängt och menar att pausen för landbaserad vindkraft är slut (Nyhus, 2022).

2.3 Landanvändning och naturresurser

Det finns också olikheter mellan hur landområdena i Sverige och Norge idag används och hur det spelar in positivt eller negativt på etablering av vindkraft. I Sverige är stora landområden redan påverkade av människan, då 58% av ytan är produktionsskog, samtidigt används 8% till jordbruk och 3% är bebyggd areal (Statistiska centralbyrån, 2019). Exempelvis har det svenska skogsbruket lett till att stora vägnät redan finns etablerade, vilka kan användas till att transportera vindkraftverk till platsen de ska byggas på, även om vägarna då måste breddas och förstärkas vilket leder till ytterligare habitatförlust (Olsson, 2014). I Norge däremot är andelen mänskligt påverkad areal mindre; 1,7% är bebyggd areal, 21,6% produktiv skog och 4% jordbruk.

Norge domineras av fjälllandskap, och på grund av dess unika landskap så är turism en viktig näring som under 2019 stod för 7,1% av sysselsättningen (Statistisk sentralbyrå, 2021). En turism som i mångt och mycket lockar för känslan av att vara i orörd natur, och alltså riskerar att inte vara förenligt med vindkraft. Den här intressekonflikter finns även i Sverige, men inte i samma grad. Gradén (2016) identifierat är hur den marginella ekonomiska vinningen lokalt av vindkraftsetablering, gör att vindkraften inte ses som en lokal resurs såsom exempelvis skogen och turismen gör. I stället ses den ofta av lokalbefolkningen som en visuell störning som hotar andra näringar. Gradéns forskning tar sin utgångspunkt i Dalarna i Sverige, där den orörda skogsmiljön anses ha potential för ökad turism. Därför ställs etableringen av vindkraft mot turistnäringen - vilken ses ha kapacitet att öka antalet lokala arbetstillfällen och den ekonomiska utvecklingen.

Sverige är det landet i Europa som har upplevt den snabbaste urbaniseringen, det gör att det bor betydligt mindre människor på landsbygden i Sverige än i Norge. Enligt Eurostat (2020) så bor 29% av norrmännen i vad som klassificeras som landsbygdsområden, mot endast 9% av svenskarna. När det gäller fritidshus så är också skillnaden stor mellan länderna, enligt en undersökning av SBAB så uppger 30% av befolkningen att de har tillgång till att vistas i ett fritidshus varav 15% av svenskarna äger det (SBAB, 2015). I Norge däremot uppger 50% av befolkningen att de har tillgång till ett fritidshus, varav 22% av alla hushåll äger ett fritidsboende (Kveim Sti, 2020). Den norska befolkningen är alltså mer utspridd över landet både när det gäller fastboende och fritidsboende, vilket gör att fler människor också har en starkare anknytning till en större del av landets yta, och rimligtvis då en större ovilja att se landskapet förändras och industrialiseras. Det är även fler människor som då riskerar att störas av ljus och ljud från vindkraftverken. Vidare finns det även ett privatekonomiskt intresse att vara mot en etablering av vindkraft i ens närområde, en studie av Westlund och Wilhelmsson (2021) visar hur fastighetsvärdet minskar ju närmare ett vindkraftverk som en fastighet är placerad.

2.4 Ideologisk bakgrund

Två huvudsakliga ståndpunkter i klimatdebatten under de senaste decennierna har varit ekologisk modernisering kontra nedväxt. Där ekologisk modernisering representerar förändringar inom ett kapitalistiskt system, och ser ekonomisk tillväxt som något grundläggande för att investera i gröna tekniska lösningar och innovationer för att tackla klimatkrisen (York et al. 2010, s. 77–90; Machin, 2019). Teorin om nedväxt vill i stället se ett samhälle bortom det kapitalistiska systemets krav på ekonomisk tillväxt. I stället syftar teorin om nedväxt till att nå ett samhälle där människor lever bättre trots mindre användning av naturresurser (Kallis, 2011). Det är dock en förenkling att se klimatdebatten som något som bara står mellan den ekologiska moderniseringens lösningar inom det kapitalistiska systemet och nedväxt-rörelsens kritik mot kapitalismen på grund av dess strävan efter ekonomisk tillväxt. Då socialismen, som är kapitalismens yttersta motsats, inte nödvändigtvis behöver vara en motsättning till ekonomisk tillväxt.

Tillväxtdiskussionen i socialismens historia är inte lätt att följa, då den inte följer en rak linje. Från socialismens begynnelse har den påverkats av Marx och Engels förkastande av naturliga gränser för människan i allmänhet och för tillväxt av välstånd i synnerhet (Benton, 1989). Samhället i mitten av 1800-talet såg mycket annorlunda ut från dagens samhälle, därför är det oklart hur Marx och Engels åsikter om naturliga gränser skulle ha sett ut idag. 1844 hävdade i alla fall Engels att det var "absurt att tala om överbefolkning". Han baserade detta argument på att vetenskapen ytterligare kunde förbättra jordbrukskapaciteten:

«Vetenskapen ökar minst lika mycket som befolkningen. Den senare ökar i proportion till den föregående generationens storlek, vetenskapen går framåt i proportion till den kunskap som den föregående generationen efterlämnat, och alltså under de vanligaste förhållanden även i en geometrisk progression. Och vad är omöjligt för vetenskapen?»
(Engels, 1844, s.15)

Under 60-talet, och uppkomsten av miljörelsen, började marxister kombinera sina socialistiska åsikter med ett ekologiskt perspektiv och bildade teorin om ekomarxism. En teori som ofta beskrivs som att den delar den radikala miljörelsens syn på ekonomisk tillväxt som något i grunden ohållbart (Warlenius, 2014). O'Conner (1994) menar därför att ekologisk socialism särskiljas från annan socialism, eftersom den ser materiell tillväxt och industrialism som en del av problemet, snarare än lösningen, något som man delar med nedväxt-teorin. Exempelvis tolkar Kate Soper (2014) Marx som att det möjligt att välja ett socialistiskt system utan det överflöd som kommunismen kan medföra, ett socialistiskt system som endast väljer att tillfredsställa de "primära behoven". Soper argumenterar för att ett socialistiskt samhälle kan välja hur många arbetstimmar det ska ha, och därför kan uppnå ett ekologiskt hållbart konsumtionsmönster. Det kan dels ske genom att tekniska framsteg i en socialistisk ekonomi kan investeras så att människor arbetar mindre - i kontrast till det nuvarande systemet där en mer effektiv och automatisk industri leder till en större produktion av "lyxprodukter" (Soper, 2014).

En ekosocialistisk syn har alltså inte ekonomisk tillväxt utan hållbarhet som huvudsakligt mål. Det finns dock strömningar inom ekosocialismen som *inte* kritiserar den ekonomiska tillväxten

som fenomen, utan som snarare har mer likheter med den ekologiska modernistiska teorin än nedväxten. Den här strömningen av ekosocialism fokuserar snarare på att kritiken av kapitalismens vinstfördelning än den ekonomiska tillväxten i sig. Warlenius (2016) ger ett exempel på vinstfördelning i både en kapitalistisk och en socialistisk ekonomi. Där ett flygplansföretag i en kapitalistisk ekonomi som byter till ett mer effektivt bränsle förmodligen kommer att investera den vinsten det tjänar på det till fler flygplan för att kunna öka företagets möjliga vinster. Även om varje enskilt flygplan släpper ut mindre, på grund av den ökade effektiviteten, kommer den totala ökningen av antalet flygplan att bidra till en totalt sett större miljöförstöring. I ett socialistiskt samhälle däremot, har vinst av effektivare bränsle faktiskt möjlighet att minska den totala volymen bränsle, vilket kommer att minska de totala utsläppen. Då man kan välja att investera vinsten från denna ökade effektivitet av bränsle i andra delar av samhället (Warlenius 2016) (till exempel i välfärds- eller miljövårdsåtgärder). I Warlenius socialistiska exempel är det storskaligt statliga ägandet som gör det möjligt att kontrollera ekonomin genom att ha politisk makt över resurserna. Ett ekonomisk tillväxt skulle då alltså kunna styras till att bidra till mer miljö och klimatåtgärder, effektivare teknik och bättre välfärd. En som ser de tekniska framgångar som en lösning och ekonomisk tillväxt som något fördelagtigt är Bastani (2019), som argumenterar tvärt emot nedväxtrörelsen och menar att det inte finns något behov av att sänka människans levnadsstandard, eftersom förnybar energi kommer att minska utsläppen av växthusgaser samtidigt som ett offentligt ägarskap skulle kunna göra att ett överflöd av energi görs tillgängligt. Investeringar i förnybar energi skulle därför göra det möjligt med ett mer välmående samhälle, något som han menar att de begränsningarna på tillgången av fossila bränslen inte gör.

Denna kontroll över ekonomin som förespråkas av både en ekosocialism med influenser av nedväxt eller ekologisk modernism, skiljer sig alltså från vanlig socialism då de makropolitiska målen är att minska samhällets miljö- och klimatpåverkan. Flera historiska exempel har tidigare visat hur socialism kan ha en negativ effekt på miljön om de makropolitiska målen sätts upp för att öka konsumtionen, som till exempel i Sovjetunionen (Fotopoulos, 2007). Där strävan efter ekonomisk tillväxt inte lämnade mycket utrymme för reflektion kring miljöhänsyn, vilket

resulterade i att Europas tidigare kommuniststater orsakade bland de värsta miljöskadorna i den industrialiserade världen (Soper, 2014).

Det finns alltså olika ideologiska inriktningarna inom socialismen, vilket även präglar de tre partierna inom den här studien. Därför följer nu beskrivningar om partiernas olika historia och ideologiska inriktning:

2.4.1 Vänsterpartiet

Vänsterpartiet har sitt ursprung i den socialistiska arbetarrörelsen, och dess historia sträcker sig därför långt tillbaka i historien. Partiet grundades genom en intern splittring i det Socialdemokratiska partiet, där vänsterfalangen och ungdomsförbundet bröt sig ur partiet under kongressen 1917. Utbrytargruppen bildade i stället Sveriges Socialdemokratiska Vänsterparti (SSV) (Hermansson, 2010). Efter bara några år, 1921, bytte SSV namn till Sveriges kommunistiska parti (SKP) och man var en del av Komintern, också kallad den Tredje internationen (Fisher, 1955). SKP blev således under starkt inflytande av Sovjetunionens kommunistparti i Moskva. Under denna tidsperiod, när partiet förespråkade en sovjetisk socialism, var man i princip isolerad från politiskt inflytande i Sverige. Exempelvis styrdes Sverige under andra världskriget av en samlingsregering bestående av alla riksdagspartierna förutom SKP (Hermansson, 2010).

Komintern upplöstes 1943, men partiet hade fortfarande starka band till Sovjet vilket först ändrades under 60-talet, då banden till Moskva klipptes (Hermansson, 1984). Detta var under samma period som Socialistisk Folkeparti bildades i Danmark och som Socialistisk Folkeparti bildades i Norge (senare Socialistisk Venstreparti). I stället för att ett nytt parti skapades i Sverige med 60-talets mer demokratiska socialistiska agenda, så stöptes det svenska kommunistpartiet om, och bytte namn till Vänsterpartiet Kommunisterna (Hermansson, 1984). Under 60- och 70-talet blev miljöfrågan en av de viktigaste politiska frågorna för partiet, och det blev därför ett parti som lockade miljöengagerade personer som ville försöka få konkreta politiska resultat (Bergner, 2013). Som tidigare nämnt, var man emot den storskaliga exploateringen av älvar, som vattenkraftsutbyggnaden bidrog till. Att man var mot utbyggnaden av vattenkraften gjorde att Vänsterpartiet under en mycket kort period blev för att bygga

statligt kärnkraftverk (Sveriges riksdag, 1972). Dock ändrades den linjen fort, och 1973, var man motståndare till kärnkraft, där en av anledningarna var att kärnkraften av fredsrörelsen kopplades samman med atomvapen (von Knorring, 2016). Motståndet mot kärnkraft berodde även på de miljörisker som finns med energikällan, och tillsammans med Centerpartiet drev man den hårdaste linjen för avveckling av kärnkraft i folkomröstningen 1980. Med det här ställningstagandet mot kärnkraft, gick Vänsterpartiet Kommunisterna globalt mot strömmen, då många av världens andra kommunistpartier i stället såg kärnkraften som något som bidrog till en utveckling av produktionskrafter och därav kunde ställas i socialismens tjänst (Bergner, 2013). I 50 år har nu Vänsterpartiet drivit en politik mot kärnkraft och för statliga investeringar i förnybar energi.

På 80- och 90-talet började partiets ideologi att breddas, från att tidigare helt lutat sig på en marxistisk ideologi, så blev även feminism och ekologi viktiga ideologiska influenser. År 1990 skedde också det sista namnbytet, och man tog bort "Kommunisterna" från namnet och blev bara Vänsterpartiet (Bergner, 2013). I dagens partiprogram definierar sig partiet fortsatt utifrån de tre ideologiska influenserna: "Vänsterpartiet är ett socialistiskt och feministiskt parti på ekologisk grund" (Vänsterpartiet, 2016).

I det senaste svenska valet till riksdagen, 2018, fick Vänsterpartiet 8% av rösterna, vilket är ett högt valresultat i förhållande till partiets historiska resultat, även om det är långt från de 12% de fick i sitt bästa val år 1998. Vänsterpartiet har aldrig suttit i en regering utan har alltid agerat som en vänsteropposition, men partiet har i flera mandatperioder fungerat som ett stödparti till Socialdemokratiskt ledda regeringar (Koß, 2010).

2.4.2 Socialistisk Venstreparti

Socialistisk Venstreparti bildades 1975, men har sina rötter i Socialistisk Folkeparti som bildades 1961. En starkt bidragande orsak till Socialistisk Folkepartis bildandet var motstånd mot NATO och Vietnamkriget, och flera av dem som bildade partiet var tidigare uteslutna medlemmar av Arbeiderpartiet (Socialistisk Venstreparti, o.å.b). En politik kring nedrustning, fred och mot atomvapen var även huvudfokus i Socialistisk Venstreparti. Miljöfrågorna blev också snabbt centrala i partiets politik, och speciellt var motståndet mot utbyggnad av vattenkraften en av

partiets viktigaste frågor (Sosialistisk Venstreparti, o.å.b). Exempelvis motsatte Sosialistisk Venstreparti sig Stortingets beslut att bygga vattenkraft i Alta-älven 1978, och företrädare från partiet var högst delaktiga i kampen mot utbyggnaden. Exempelvis, när samer 1979 kom till Oslo och Stortinget för att protestera mot etableringen av vattenkraften blev de gripna av polisen och förda till häkte, tillsammans med Stein Ørnhoi som var en av de folkvalda politikerna från Sosialistisk Venstreparti (Rossavik, 2011). Den kamp som Sosialistisk Venstreparti var med och förde mot utbyggnaden av vattenkraft i Alta, gjorde också att partiets trovärdighet i miljöfrågor ökade (Rossavik, 2011).

Partiet upplevdes därför ofta som Norges miljöparti. För till skillnad från Sverige, har inte Norge haft något starkt grönt miljöparti, vilket har gjort att den rollen kunnat axlats av Sosialistisk Venstreparti, men även till viss del av det liberala partiet Venstre. Till skillnad från de två andra partierna som den här studien inkluderar, Vänsterpartiet och Rødt, beskriver sig i Sosialistisk Venstre inte enbart som ett rött parti, utan som ett rödgrönt parti. Något som även symboliseras i partiloggan som både är röd och grön (Sosialistisk Venstreparti, 2021).

Sosialistisk Venstreparti satt i regering med Arbeiderpartiet och Senterpartiet mellan 2005 och 2013, men efter valet 2021 beslutade Sosialistisk Venstreparti att inte gå in i samma regering igen, utan att i stället agera oppositionsparti. Sosialistisk Venstreparti menade att avståndet till de andra två partierna var för stort, då man dels ville ha en starkare omfördelningspolitik för att jämna ut de ekonomiska skillnaderna i landet, dels en radikalare politik gällande miljö och klimatfrågor - bland annat kunde Sosialistisk Venstreparti inte gå med på de fortsatta investeringarna i olja som de andra regeringspartierna ville se (Carlsen, et al. 2021). I valet 2021 fick Sosialistisk Venstre 7,6%, vilket var en ökning från de senaste valen, då partiet tappat mycket stöd under den period man satt med i regeringen. Men 2021 var ändå en bit från den historiska toppnotering på 12,5% som Sosialistisk Venstreparti fick år 2001 (Store Norske Leksikon, 2022).

2.4.3 Rødt

Rødt är det yngsta av partierna som är en del av den här studien. Partiet bildades 2007, genom en sammanslagning mellan Rød Valgallianse och Arbeidernes kommunistparti (Rødt nytt, 2007,

s.3). Både Rød Valgallianse och Arbeidernes kommunistparti bildades 1973, och partierna har en sammanflätad historia. Rød Valgallianse startade nämligen som en enhet av Arbeidernes kommunistparti, då Arbeidernes kommunistparti aldrig ställde upp till val i eget namn var det i stället Rød Valgallianse som väljarna fick rösta på. Med tiden blev skillnaderna mellan enheterna allt större, och 1990 beslutade man att bli två helt självständiga partier (Sjøli, 2005).

Arbeidernes kommunistparti har inte heller en lika lång historia som det svenska Vänsterpartiet, utan man bildades 1973, och hade därför aldrig några band till Sovjet - i stället var partiet kritiskt till det sovjetiska styret. Däremot var Arbeidernes kommunistparti till en början ett maoistiskt parti, som speciellt under 70-talet, hyllade Kina som ett föregångsland (Sjøli, 2005).

Partiet Rødt bildades alltså 2007, och har sen dess haft som huvudfokus att driva en politik för att minska de ekonomiska skillnaderna inom landet. Rødt förespråkar fortfarande en socialistisk revolution, men vill att den ska vara fredlig och demokratiskt förankrad (Rødt, 2019).

2021 gjorde Rødt sitt bästa val någonsin med 4,7% vilket gjorde att partiet för första gången kom över spärrgränsen till Stortinget (Store Norske Leksikon, 2022). Rødt har profilerat sig kring frågan om elsystemet och elpriset, bland annat genom att kritisera export av el till Europa samt genom att föreslå ett maxpris på el (Rødt, 2022). Det gjorde att Rødt under den så kallade "strømkrisen", i slutet av januari 2022 hade sitt högsta stöd någonsin, och i opinionsundersökningar och landade man kring 9,5% (Lindvåg & Hoel, 2022). Efter Ukrainas invasion i Ryssland har man dock backat tillbaka, mycket troligen för partiets skepsis mot NATO (Fjellanger & Haugan, 2022).

3 Metod

Frågan om varför vindkraftspolitiken i de socialistiska partierna i Sverige och Norge skiljer sig åt har besvarats genom en kvalitativ studie, där tillvägagångssättet dels har varit en dokumentanalys, dels semistrukturerade intervjuer. Dokumentanalysen har gjorts av partiernas egna dokument, såsom partiprogram och andra publiceringar om energi-, miljö- och klimatpolitik. De semistrukturerade intervjuerna gjordes med totalt sju folkvalda politiker och analyserades genom en tematisk analys. Det här kapitlet innehåller dels en argumentation för den valda metoden, dels en redogörelse i detalj över hur studien genomförts.

3.1 Val av metod

Enligt Eneroth (1984) utgår en kvalitativ studie från en observerad företeelse som forskaren vill veta "vad det är". Tillvägagångssättet blir därför att samla och ordna observationer med syfte att producera "ett begrepp" om vad företeelsen är. Där den observerade företeelse i den här studien är den skillnad i politik som partierna driver, och där resultatet på studien blir en förståelse över varför politiken skiljer sig åt.

En kvalitativ metod möjliggör att gå in på djupet och sedan beskriva de insamlade observationerna genom analys. Oppen et al. (2020) beskriver att den kvalitativa metoden skiljer sig från en kvantitativ metod; då en kvantitativ metod grundar sig på betydligt större populationer än kvalitativa undersökningar, där den kvantitativa metoden försöker att säga något om hur verkligheten är representerad genom statistiska generaliseringar. En kvantitativ metod skulle därför inte vara effektiv att använda för att besvara den här studiens problemställning, vilken i stället lämpar sig bättre att besvaras genom en kvalitativ analys, eftersom syftet med studien är få fram en djupgående förståelse för de bakomliggande faktorerna som format partiernas vindkraftspolitik.

3.2 Dokumentanalys

Syvertsen (1998) beskriver en dokumentanalys som en form av systematisk analys av skrivna eller audiovisuella filer som inte är producerade av författaren själv. Syvertsen (1998) skriver att då vi lever i en värld vars kultur baserar sig på skriftligt material och andra former av dokument,

så blir dokumenten en form av "kollektivt minne" for organisasjoner. Dokument som produceras av en organisation blir derfor en av de viktigaste formerna for selvpresentation. En studie som ikke undersöker hur organisationer framställer sig genom dokument risikerar derfor att bli bristfällig (Syvertsen, 1998).

Syftet med att använda dokumentanalys i den här studien var att få en oversikt över de argument som partiene grundar sin vindkraftspolitikk på og veljer att kommunisere ut till potensielle veljere. Den här informasjonen kunde senere användas for att underbygge resultatet från intervjuerna og ge dem mer stöd, då intervjuerna endast baseras på en liten urvalsgruppe av representanter från partiene. Ett annet syfte med dokumentanalysen var att dess resultat skulle vara till hjelp ved utformningen av intervjuguiden. Dette genom att dokumentanalysen bidragit till en grunnleggjende forståelse for partiets politikk, vilken kunde användas for att formulere spørsmål med syfte att finne mer djupgående argument for hur partiene motiverer sin politikk. Resultatet i dokumentanalysen visade ogsaa på hur partiene såg ulike på vindkraft, og gjennom den informasjonen kunde intervjuerna utformes for att skape en større forståelse på de punkter der partiene tycker ulike, hvilket ligger till stor vikt for att kunne forklare problemstillingen. Ytterligere ett syfte med dokumentanalysen var att få en forståelse over den ideologi som partiet gjensamt kommit fram till ska representere dem, for att sedan gjennom intervjuerna få en oppfatning av de nyanser og strømninger som finns inom partiet.

3.2.1 Val av dokument

Huvuddokumentet for analysen var de dokument som producerades av partiene inför stortingsvalet 2021 og riksdagsvalet 2022. Vilket for Sosialistisk Venstreparti og Rødt var partienes "arbeidsprogram" og for Venstrepartiet deres valplattform. Dokumentet var antagna på partienes kongress av partiets medlemmer. Dokumentet inneholder den politikk som partiene vill drive under de kommande fire åren, det er alltså den mest aktuelle oppdateringen av partienes politikk og deres prioriteringer, derfor valdes de dokumentet som grunnleggjende for analysen. Det svenske Venstrepartiets valplattform er dock betydelig kortare än de arbeidsprogram som de norske partiene publiceret, og innehöll i princip ingen konkret politikk for just vindkraft, hvilket gjorde att fler dokument från Venstrepartiet fått tagits i bruk for att komplettere studien. Alle de kompletterende dokumentet hittades på Venstrepartiets hemsida

och var dokument de länkat till. De kompletterande dokumenten var dels två debattartiklar publicerade 2022, de valdes för att de beskrev mer ingående än valplattformen vilken klimatpolitik som Vänsterpartiet vill driva nästkommande mandatperiod, vilket är viktigt att få en förståelse för då det gör det möjligt att besvara problemställningen. De två övriga dokumenten som användes var två av Vänsterpartiets politiska förslag för energipolitiken, de användes för att konkret kunna visa vilken typ av politik som partiet driver i vindkraftsfrågan och varför. De här två dokumenten var dock från 2017 och 2020, men finns länkade till på partiets hemsida under fliken "Vår politik" och bör därför kunna ses som aktuella. Även för partiet Rødt inkluderades ytterligare ett dokument, *Rødts plan for krafttak som monner*, där partiet specificerar sin energipolitik, dokumentet publicerades 2021 och ger alltså även det en aktuell bild av partiets politik.

För att få en bredare förståelse för partiernas ideologi, vilket behövs för att senare kunna diskutera hur det påverkat vindkraftspolitiken, analyserades även partiernas syn på ekonomisk tillväxt. De dokument som användes för den analysen var för de norska partierna deras "prinsippprogram" och för Vänsterpartier deras partiprogram, det är dokument som mer övergripande beskriver partiets ideologiska syn på politiska frågor. Alla de dokument som användes i analysen finns beskrivna i *Tabell 1*.

Tabell 1: Översikt av de dokument som används i analysen.

Parti	Namn	Typ av program	Antal sidor	Referens i text
Sosialistisk Venstreparti	SVs Arbeidsprogram 2021–2025	Redogörelse för partiets politik kommande mandatperiod.	112	Sosialistisk Venstreparti, 2021
Sosialistisk Venstreparti	Prinsippprogram 2019–2023	Översiktligt dokument om partiets värderingar och principer.	36	Sosialistisk Venstreparti, 2019
Rødt	Rødts arbeidsprogram 2021–2025	Redogörelse för partiets politik kommande mandatperiod.	110	Rødt, 2021
Rødt	Prinsippprogram for Rødt	Översiktligt dokument om partiets värderingar och principer.	20	Rødt, 2019
Rødt	Rødts plan for krafttak som monner.	Plan över partiets energipolitik	12	Rødts Stortingsgruppe, 2021

Vänsterpartiet	Vänsterpartiets valplattform	Redogörelse för vilken typ av politik som partiet vill föra under kommande mandatperiod.	17	Vänsterpartiet, 2022a
Vänsterpartiet	Vänsterpartiets partiprogram	Förklarar partiets inställning till olika frågor, oftast baserat på ideologi.	64	Vänsterpartiet, 2016
Vänsterpartiet	Energiöverenskommelse för klimatet	Vänsterpartiets krav för att gå med i den blocköverskridande energiöverenskommelsen. Innehåller deras viktigaste punkter inom energipolitik.	2	Vänsterpartiet, 2020
Vänsterpartiet	Vänsterpartiets vårbudgetmotion 2022	Vänsterpartiets förslag till Sveriges vårbudget 2022	66	Vänsterpartiet, 2022b
Vänsterpartiet	En hållbar och långsiktig energipolitik	Energipolitisk motion till riksdagen	25	Lahti et al, 2017
Vänsterpartiet	“Inför ett underskottsmål för att betala klimatsatsningar”	Debattartikel i Dagens Nyheter	1	Dadgostar & Esbati, 2022a
Vänsterpartiet	“Vänsterpartiet vill se det starka samhällets återkomst”	Debattartikel i Dagens Nyheter	1	Dadgostar & Esbati, 2022b

Dock analyserades inte alla sidor i alla dokument, det är därför viktigt att framhäva att inte alla sidor i *Tabell 1*, under spalten "Antal sidor" varit inkluderade i analysen. De delar som analyserades var de som innehöll politik om klimat, miljö, energi, ekonomi, jobb och industri då det är ämnen som kan vara med och förklara vindkraftspolitiken hos partierna. Ämnen så som skola, vård, och utrikespolitik lämnades oanalyzerade då de i liten grad ansågs kunna förklara problemställningen.

3.2.2 Genomförandet av dokumentanalysen

Det första som gjordes för att besvara problemställningen och förstå hur vindkraftsfrågan skiljer sig mellan länderna, gjordes genom att undersöka om partierna la olika mycket vikt vid frågan om vindkraft. Det gjordes bland annat genom att undersöka hur många gånger som ordet vindkraft nämndes i partiernas arbetsprogram och valplattform. Nästa steg var att få en full förståelse av partiernas vindkraftspolitik, det gjordes genom att markera alla de politiska

förslagen som gällde vindkraft i dokumenten, för att sedan lyfta fram sammanfattande citat i resultatet.

För att sedan få en förståelse över *varför* partiernas politik skiljer sig åt, utfördes en tematisk analys av dokumenten. Wheeler (2022) skriver att en tematisk analys innebär att forskaren lära känna sitt urval av dokument genom upprepad läsning och sedan utvecklar distinkta teman. Utvecklingen av teman sker främst induktivt genom att författaren upptäcker återkommande trender i dokumenten (Wheeler, 2022). Den här analysmetoden används också för att analysera intervjuerna och metoden förklaras mer i detalj under 3.3 *Semi-strukturerade intervjuer*, detta eftersom fler steg så som kodning av data implementerades i de transkriberade intervjuerna och inte i dokumentanalysen. De teman som identifierades var *Vindkraftens ekonomiska system* och *Argumentation för eller emot vindkraft*. Det senare temat innehöll egentligen flera underkategorier som klimat, miljö, industri och ekonomisk tillväxt, men de här underkategorierna presenterat ihop för att göra det enklare att följa texten. Det var bara underkategorin *Ekonomisk tillväxt* som fick en egen underrubrik, det var för att den främst utgick från andra dokument än de andra kategorierna och innehöll mer en ideologisk beskrivning av partierna vilken är relevant för studiens diskussionskapitel. För att få en bredare förståelse över vikten som partierna la på ekonomisk tillväxt som fenomen så räknades antal gånger ekonomisk tillväxt nämndes ihop med miljöproblematik i alla dokument som finns i *Tabell 1*.

Den här dokumentanalysen var alltså något som både ledde fram till utvecklingen av en intervjuguide, samt att resultatet från dokumentanalysen kommer att diskuteras tillsammans med intervjuerna för att slutligen nå en konklusion. Båda analyserna är därför sammanlänkade med varandra, och genomförandet av de semi-strukturerade intervjuerna följer i nästkommande avsnitt.

3.3 Semi-strukturerade intervjuer

En semi-strukturerad intervju är bara delvis uppstrukturerad. Det innebär att vissa valda teman och frågor tas upp, men att intervjuaren ändå är fri nog att: välja att lägga vikt på speciella delar av intervjun, ändra ordningen som frågorna ställs i, ändra formuleringen på

frågorna samt att ställa följdfrågor. Fördelen med semi-strukturerade intervjuer är att det ökar flexibiliteten för intervjuaren genom att det exempelvis blir möjligt att fokusera på teman som upplevs extra viktiga för informanten, eller som intervjuaren vill veta mer om (Oppen et al., 2020). En semi-strukturerad intervju passar därför till att besvara uppsatsens problemställning, eftersom det gör det möjligt fokusera mer på vad den enskilda informanten upplever som viktigt för ställningstagandet kring vindkraft, vilket kan säga något om vad som är viktigt för partiet i sin helhet och där igenom vara med och förklara problemställningen. Intervjuerna med politikerna ger också en annan möjlighet att få fram information jämfört med enbart en dokumentanalys. I intervjuerna finns det en möjlighet att ställa frågor kopplade till vad som sker i världen, mediabild och aktuella debatter i samhället. Exempelvis finns inte möjligheten att ta reda på hur den folkliga opinionen påverkat partiets politik endast genom att läsa partiernas arbetsprogram och partiprogram, utan för att få svar på det behövdes studien kompletteras med intervjuer.

3.3.1 Val av informanter

Informanterna valdes strategiskt med målet att de dels skulle ha kunskap om ämnet, dels representera partiet i stort. Därför var de politiker som först kontaktades parlamentariker i Stortinget och i Riksdagen samt talespersoner för frågor som energi, miljö och klimat, eller som uttalat sig mycket kring vindkraft. Anledningen till att det främst var politiker från de nationella parlamenten som inkluderades i studien var för att de är valda av medlemmarna att stå högt upp på valsedel, och valda in i parlamentet av väljarna, de representerar alltså i hög grad de som sympatiserar med partiet och partiets politik. Först kontaktades alla partiernas energipolitiska talespersoner eftersom det är de som främst har som uppgift att kommunicera och driva energifrågor och där igenom även frågan om vindkraft, vilket gör politikerna aktuella för den här studien. När det gällde de andra politikerna som tillfrågades skiljde sig sättet att göra ett urval mellan de norska och svenska politikerna. Då frågan om vindkraft tagit stor plats i den norska politiken var målet att få med politiker som engagerat sig i frågan. Genom att söka på de norska partiernas mediakonton hittades politiker som uttalat sig mycket kring vindkraft och de kontaktades för intervju. När det kommer till de svenska parlamentarikerna är det svårt att hitta någon som uttalat sig mycket om just specifikt vindkraft då den frågan inte är lika

polariserad i Sverige. I stället kontaktades Vänsterpartiets klimatpolitiska och miljöpolitiska talespersoner, de valdes för att djupare kunna gå in på hur de anser att vindkraften påverkar både klimatarbetet och miljöarbetet, vilket från dokumentanalysen framkommit vara något som skiljer de norska och svenska politikerna åt, och därför relevant att få mer kunskap om för att besvara problemställningen. Alla politiker som tillfrågades hade dock inte möjlighet att vara med i studien, och av en politiker i Sosialistisk Venstre rekommenderades i stället en intervju med Marthe Hammer som jobbar som heltidspolitiker i Vestland Fylkesting och som engagerat sig i vindkraftsfrågan, hon kontaktades därför för intervju även om hon inte sitter i Stortinget. De intervjuade politikerna och dess position i partiet finns representerade i *Tabell 2*.

Tabell 2: Översikt av de personer som deltog i intervjuerna och dess position i partiet när intervjuerna genomfördes, Jens Holm avgick dock som klimatpolitisk talesperson i maj 2022, alltså efter att intervjun genomförts.

Informanter	Parti	Position i partiet (vid intervjutillfället)
Jens Holm	Vänsterpartiet	Klimatpolitisk talesperson
Birger Lahti	Vänsterpartiet	Energipolitisk talesperson
Elin Segerlind	Vänsterpartiet	Miljöpolitisk talesperson
Geir Jørgensen	Rødt	Näringspolitisk talesperson
Sofie Marhaug	Rødt	Energipolitisk talesperson
Birgit Online Kjerstad	Sosialistisk Venstreparti	Miljöpolitisk talesperson
Marthe Hammer	Sosialistisk Venstreparti	Gruppledare Vestland Fylkesting

Anledningen till att flera politiker från samma partier intervjuades, var dels för att få en mer nyanserad bild av partierna, dels för att få en större möjlighet att fånga upp olika strömningar och debatter som finns internt i partierna. Det hade dock varit större möjlighet att uppnå detta om fler politiker intervjuats. Då det inom Vänsterpartiet blev tydligare hur partiet var påverkat av olika ideologiska strömningar, och i partiet intervjuades tre politiker i stället för två som i vardera av de norska partierna. Det är dock oklart om det beror på att de var fler till antalet som gjorde det möjligt att fånga upp större olikheter inom partiet, eller om det faktiskt beror på att det finns större olikheter inom Vänsterpartiet, vilket trots allt är ett större parti.

3.3.2 Genomförande av intervjuer

Innan intervjuerna genomfördes skrevs en intervjuguide vars syfte var att formulera öppna frågor, vilket ger utrymme för att politikerna själva kan tolka frågan och lyfta fram vad de anser är viktigt kring partiernas ställningstagande kring vindkraft. Intervjuguiden finns bifogad i *Appendix A* och *B*, det finns både en intervjuguide för de svenska politikerna och en för de norska politikerna, anledningen är att vissa utgångspunkter i länderna är olika, exempelvis industrin, och frågorna har därför behövts anpassats. Ordning på frågorna som planerats i intervjuguiden följdes inte fullt ut, för oftast kom informanterna själva in på andra frågor som var planerade att ställas senare.

Totalt genomfördes sju intervjuer via Zoom, anledningen till att intervjuerna skedde digitalt var dels på grund av det långa geografiska avståndet, dels på grund av ovissheter med coronarestriktioner under tidpunkten när intervjufrågningarna skickades ut. Längden på intervjuerna varierade, där den kortaste intervjun tog 22 minuter och den längsta 57 minuter, där de flesta intervjuer varade i cirka 45 minuter. Intervjuerna spelades in genom Zoom, och de gjordes under februari 2022, där den första intervjun gjordes 7 februari och den sista 28 februari. Det innebar att de allra flesta av intervjuerna gjordes innan Rysslands invasion av Ukraina, och därför saknar politikerna den dimensionen av energidebatten under intervjuerna.

Transkriberingen gjordes på svenska och på norska, beroende på informanternas nationalitet för att inte tolkningar av ord skulle påverka resultat vid en översättning. Transkriberingen gjordes så ordagrant som möjligt för att inte meningarna skulle få en annan betydelse. För att underlätta analyseringen av data raderades ord som "hm" "jo" "ju" och "eh". Även ord som upprepas flera gånger i följd raderades, samt då informanterna började på nytt med samma mening flera gånger. Vissa grammatiska fel rättades också till, de här justeringarna gjordes för att det skulle bli lättare att läsa texten.

3.3.3 Etisk aspekt av intervjuer

De inspelningar som gjordes av intervjuerna betraktas som personuppgifter och därför behövde studien anmälas till Norsk senter for datainnsamling (NSD). Studien godkändes av NSD den 25 januari 2022, med motiveringen att behandlingen av data i studien var innanför

regelverket för personuppgifter. Det innebär bland annat att ljudfilerna sparas så att de bara är tillgängliga för ansvariga i projektet samt att de raderas efter studien genomförs.

Oppen, et al. (2020) beskriver hur informerat samtycke är helt avgörande för den här typen av undersökningar. Informerat samtycke innebär att de personerna som ska delta i undersökningen informeras om vad det innebär att vara en del av studien samt studiens syfte (Oppen, et al, 2020). Den första kontakten med informanterna var ett mejl med information om studien, när de tackade ja skickades ännu ett mejl med ytterligare beskrivning av: studiens syfte, information om att intervjuerna spelas in, samt att personernas namn och partitillhörighet skrivs ut i studien. Deltagarna fick också information om att de när som helst kan dra sig ur studien utan att behöva uppge något skäl och utan att det får några negativa konsekvenser. Deltagarna skickade sedan in ett skriftligt samtycke. De citat som användes i studien skickades till deltagarna och de hade möjlighet att höra av sig om de kände sig obekväma med något som publicerades.

3.3.4 Analys av intervjuer

Intervjuerna har analyserats genom en tematisk analys, där följdes Braun och Clarkes (2006) beskrivning av tillvägagångssätt för en tematisk analys. Syftet med en tematisk analys är att "låta insamlad data tala för sig själv" genom att identifiera och analyserar olika mönster i insamlade data (Braun & Clarke, 2006). En av fördelarna med att använda metoden i den här studien är dess stora flexibilitet och att metoden inte är knuten till något teoretiskt ramverk.

Det finns många olika analysmetoder att använda inom kvalitativa studier, där de flesta är mer knutna till ett teoretiskt ramverk än vad tematisk analys är. Eftersom det är en politisk studie som utgår från att finna bakgrunden till ett ställningstagande, skulle det gå att argumentera för att använda någon annan form av analysmetod, exempelvis en form av idéanalys eller annat mer klassiskt teoribruk – vilket alltså använder teori för att förklara data. Det som talar emot att använda en mer teoribaserad metod i den här studien är att de politiska partierna som studeras kommer från olika länder, det gör att det finns andra faktorer som påverkar deras vindkraftspolitik än vad som kan förklaras med politiska teorier. En idéanalys hade exempelvis varit mer fördelaktigt om den här studien bara rymde en analys mellan exempelvis Socialistisk

Venstreparti och Rødts politik, eftersom politiken då baserats på idéer från samma utgångspunkt, idéer som kunde kopplas till politisk teori (Bratberg, 2018). Men i den här studien kommer de olika utgångslägena som finns mellan Sverige och Norge spela en stor roll, vilket gör att en tematisk analys i högre grad förklara fenomenet, men som senare även kopplas ihop med viss politisk teori i diskussionskapitlet.

Det finns dock både en induktiv och en deduktiv version av tematisk analys. I analysen av intervjuerna valdes en induktiv tematisk analys vilket betyder att data i högre grad förklarar fenomenet, vilket kan jämföras av en deduktiv tematisk analys där data kopplas ihop med teorier (Braun & Clarke, 2006). Den induktiva kodningen som gjordes var öppen, det gjorde det möjligt att fånga upp vad som är intressant i insamlad data och göra koder av det, som sedan analyserades in i teman. Det är dock inte helt så att "insamlad data talar för sig själv" i den här analysen som är idealet vid en induktiv version av tematisk analys innebär, utan i åtanke när den här analysen gjordes fanns både en problemställning och en genomförd dokumentanalys, vilket påverkade kodningen, bland annat genom att text som inte var relevant för att besvara problemställningen inte kodades.

3.3.4.1 Genomförande av analys av semi-strukturerade intervjuer

Enligt Braun och Clarke (2006) har genomförandet av en tematisk analys sex steg, se *Figur 4*. De beskriver inte processen som linjär utan som att man kan behöva gå fram och tillbaka mellan de olika stegen.

Figur 4: De sex stegen som Braun och Clarke (2006) menar att en tematisk analys är uppbyggd av.

Första steget i analysen var att lära känna data, det steget inleddes redan genom transkriberingen av intervjuerna. Efter transkribering lästes intervjuerna igenom två gånger för att markera de delar som uppfattades som viktiga för att kunna besvara problemställning. Data

som markerades var meningar som politikerna valde att lägga stor vikt vid, eller ämnen som var återkommande i de olika intervjuerna.

Sedan kodades intervjuerna, det gjordes i programvaran NVivo. Koderna används enligt Braun och Clarke (2006) för att identifiera egenskaper i insamlade data som verkade intressant, och för att kunna organisera data till meningsfulla grupper. Koderna innehöll relevant text för att besvara problemställningen, och sammanfattades med ett nyckelord. En kod kunde exempelvis vara "urbefolkning", och innehöll då delar av de transkriberade intervjuerna som behandlade den inverkan som samernas rättigheter haft på partiernas ställningstagande för eller emot vindkraft, för fler exempel, *se Tabell 3*.

De sju intervjuerna kodades in till totalt 23 olika typer av koder. Till en början var det fler koder men när koderna skulle sammanställas upptäcktes det att flera av koderna liknade varandra och i princip hade liknande stycken kodade till sig, då slogs de ihop.

Tabell 3: Exempel på koder med tillhörande citat.

Kodnamn	Exempel på kod
Serverhallar	«Sånn at si nei til Bitcoin, kryptovaluta, det er jo et spørsmål om hvilken type av arbeidsplasser vi skal ha, om det er kryptovaluta vi skal bruke strømmen på - som det er flere initiativ på her i vårt fylke, i Vaksdal her i nabokommunen til Bergen til eksempel, ønsker man bruke store deler av krafta på Bitcoin, eller kryptovaluta.» Marthe Hammer, Sosialistisk Venstreparti.
Kommunala vetot	«...eller kommuner som blankt säger nej för att man är rädd för att människor som har betalat miljoner för sin villa ska förlora lite i sitt villavärde, för att de får ett vindkraftverk... Det ser jag som ett större problem.» Elin Segerlind, Vänsterpartiet.
Vindkraftens miljöpåverkan	«Alla energislag har sina baksidor, och nackdelen med vindkraft är att den fordrar ganska stora ytor där vindkraften byggs. Men vi har stora ytor i Sverige, både till land och till havs. Det gäller bara att identifiera rätt områden.» Jens Holm, Vänsterpartiet

De 23 koderna representerar därför 23 olika faktorer, eller ämnen, som påverkar partiernas ställningstagande kring vindkraft eller energiproduktion i stort. Textstyckena som kodades var av varierande längd, det kunde vara hela stycken eller en mening. De här koderna analyserades sedan till att sammanlösas i totalt fyra kategorier; *1. Folkligt motstånd mot vindkraft, 2.*

Vindkraftens økonomiske system, 3. Anvendning av energi, 4. Ideologiske skillnader. De fire temana valdes dels for at det var teman som verkade viktiga for politikerna, dels for at det var teman som kan forklare problemstillingen. Eksempelvis var tema 2. *Vindkraftens økonomiske system*, der eierforholdene og den lokale økonomiske aspekten inkluderes, et tema som i prinsipp alle politikere la stor vekt på å diskutere. Det var et tema der politikere fra de ulike landene syntes like, men som likevel kunne det sies noe om hvorfor de norske politikere ble så kritiske mot vindkraft. Tema 1. *Folkelig motstand mot vindkraft* anses viktig å bli et eget tema, da det fra flere norske politikere lyktes å framsette som kanskje det sterkeste argumentet for at man svanget i spørsmålet, og det er derfor til en stor del kan forklare problemstillingen. Tema 3. *Anvendning av Energi*, har som formål å forstå hvordan partiene motiverer eller ikke motiverer en utbygging av vindkraft. Det gjøres gjennom å lyfte inn alle koder som har med anvendning av energi å gjøre, det kunne være hvordan politikere ser på datacenter til hvordan de ser på kjerneenergi. Gjennom å lyfte inn de ulike kodene så ble det mulig å sammenstille dels hva partiene mener er motiverbart og ikke når det gjelder elproduksjon, dels de ulike forutsetninger gjeldende næringsliv og elproduksjon som politikere har avhengig av hvilket land de bor i. Det siste temat, 4. *Ideologiske skillnader*, skiller seg fra de andre temana. Her samlas koder som dels handler om den ideologiske debatten innen partiet, og koder der politikere motiverer sitt stillingstakende gjennom sin syn på økonomisk vekst, industri og naturens egenverdi. Det her temat kommer så i diskussionen å knytte sammen med politiske teorier om ulike sosialistiske strømninger, for å se om det finnes ideologiske skillelinjer mellom de norske og svenske politikere som også kan forklare stillingstakene rundt vindkraft.

Proessen med å skape teman utifra kodene pågikk i flere steg gikk der kodene endret seg mellom teman flere ganger innad det sluttelig fastsloes tilslammen med et navn på temat. Kodningen finnes illustrert i *Tabell 4*.

Tabell 4: Oversikt av teman och tillhörande koder.

<p>Användning av energin</p> <ul style="list-style-type: none"> · Effektivisering · Energiexport · Elproduktion till framtida behov · Industri · Konsumtion · Ersättning av kärnkraft · Oljeindustrin · Serverhallar · Transport 	<p>Ideologiska skillnader</p> <ul style="list-style-type: none"> · Ekonomisk tillväxt · Elproduktion till framtida behov · Fiskeindustrin · Ideologisk debatt inom partiet · Industri · Naturvärden · Utsläpp · Vattenkraft · Vindkraftens miljöpåverkan
<p>Folkligt motstånd mot vindkraft</p> <ul style="list-style-type: none"> · Intern debatt · Kommunala vetot · Lokal förankring och demokrati · Stad vs. Landsbygd · Ursprungsbefolkning 	<p>Vindkraftens ekonomiska system</p> <ul style="list-style-type: none"> · Statligt vs. Privatägande · Utländskt ägande · Lokal ekonomi

Det är sedan de här fyra temana som kopplas samman med resultatet från dokumentanalysen i *5. Diskussion* för att sedan slutligen besvara problemställningen i *6. Konklusion*.

3.4 Begränsningar i metoden

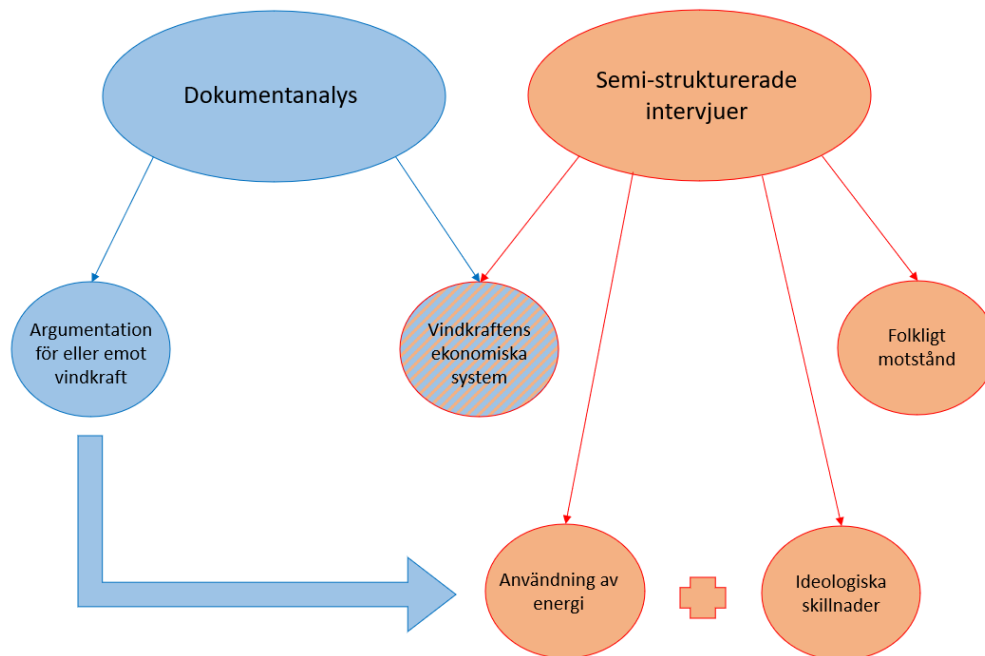
En studie av kvalitativ metod kommer alltid att påverkas av forskaren både när det gäller data och resultat. Det är omöjligt för en annan forskare att göra exakt samma studie och få exakt samma resultat då forskaren är med och formar data som samlas in (Johannessen et al., 2020). Det sker exempelvis genom de val som forskaren gör när det gäller utformning av frågor under intervju, vilka koder forskaren skapar eller vilka delar av dokumenten som forskaren anser är intressanta till att besvara problemställningen. För att höja den här studiens reliabilitet har jag som forskare försökt vara så neutral som möjligt i min analys, och så transparent som möjligt i metodkapitlet där de olika stegen av metoden förklaras. För att inte studiens resultat endast ska bygga på hur jag tolkar data så lyfts även många direkta citat fram med syfte att öka studiens realitet.

Det är alltså en begränsning i kvalitativ metod hur data analyseras och samlas in. Här spelar alltså forskaren själv en stor roll och det är därför viktigt att lyfta fram mig som författare som en potentiell begränsning i studien. Jag har en naturvetenskaplig kandidatexamen, och även om det masterprogram jag nu avslutar är tvärvetenskapligt har jag inte stora erfarenheter av kvalitativa studier. Den här metoden valdes dock för att jag har erfarenhet från att göra intervjuer genom tidigare yrkeserfarenheter, däremot har jag inte erfarenhet av att analysera så stora mängder text i en kvalitativ studie. Med mer erfarenhet av kvalitativa studier hade resultatet kanske haft möjlighet att blivit mer intressant. Det här är också en av anledningarna till att den tematiska analysen valdes som metod, då den passar studenter med lite erfarenhet av kvalitativ analys av data (Braun & Clarke, 2006).

En annan svaghet med studien är att flera av de som intervjuats har mycket erfarenhet av att intervjuas och svarar därför på frågor som om det vore en mediaintervju, där man vill att partiet ska framstå som förtroendeingivande. Eftersom den här studien kommer att publiceras är det möjligt att politikerna inte vill svara på frågor så ärligt att det kan skada partiet, exempelvis genom att förklara interna konflikter mellan olika ideologiska strömningar ingående.

4 Resultat

I resultatets första del presenteras dokumentanalysen, vilken ger en övergripande syn på hur partierna kommunicerar och motiverar sitt ställningstagande kring vindkraft. I resultatets andra del presenteras resultatet från de semi-strukturerade intervjuerna, vilket är en mer djupgående analys för att förstå vilka olika faktorer, men också ideologiska skillnader, som ligger till grund för att de socialistiska partierna i Sverige och Norge har olika vindkraftspolitik. De teman som presenteras från dokumentanalysen och intervjuerna är inte helt desamma, men är länkade till varandra. Exempelvis finns i båda resultatdelarna temat *Vindkraftens ekonomiska system*, däremot har dokumentanalysen temat *Argumentation för eller emot vindkraft* vilket i analysen av de semi-strukturerade intervjuerna resulterade i två separata teman: *Användning av energi* och *Ideologiska skillnader*. Det skulle blivit ett alldeles för stort tema om de presenterades gemensamt då det var en stor resultatmängd och koder som ingick i de två teman. Vidare resulterade analysen av de semi-strukturerade intervjuerna i temat *Folkligt motstånd*. Ett tema som saknas i dokumentanalysen, då temat bygger på hur det folkliga motståndet mot vindkraft påverkat partierna, vilket inte är något som beskrivs i de dokument som valdes för analysen. I *Figur 5* beskrivs vilka teman de olika två metoderna resulterade i.

Figur 5: Visar hur teman från dokumentanalysen och de semi-strukturerade intervjuerna är länkade till varandra.

4.1 Dokumentanalys

I dokumentanalysens första del *4.1.1. Partiernas politik* presenteras dels vilken sorts politik som partierna driver, och hur skillnaden på vindkraft som en politisk fråga visar sig mellan det svenska och de norska socialistpartierna. Det här är inget som förklarar frågeställningen om varför partiernas politik skiljer sig åt, utan ger snarare bakgrundsinformation till resten av resultatdelen. Därför är *4.1.1. Partiernas politik* inte ett resultat från den tematiska analysen, och är därför inte heller representerad i *Figur 5*. Vidare följer de två teman *4.1.2. Vindkraftens ekonomiska system* och *4.1.3. Argumentationen för eller emot vindkraft*.

4.1.1 Partiernas politik

Som bekant driver det svenska och de norska socialistpartierna olika politik när det gäller vindkraft, något som i *Tabell 5* sammanfattas utifrån citat från de dokument som analyserats.

Tabell 5: Sammanfattning av partiernas politik kring vindkraft.

Synen på:	Vänsterpartiet	Sosialistisk Venstreparti	Rødt
Havsbaserad vindkraft:	«Vänsterpartiet, tillsammans med en rad andra aktörer, ser stor potential i den havsbaserade vindkraften.» *Vänsterpartiet 2022b, s. 52.	«SV vil støtte utvikling og utbygging av flytende havvind. (...) Utrede om noen områder kan egne seg til offshore havvind (ikke nær kysten), og vurdere utbygging under forutsetning av at anleggene ikke undergraver viktige natur- og næringsverdier, og at de bidrar til å nå viktige mål for verdiskaping.» *Sosialistisk Venstreparti, 2021, s.12.	«Rødt går mot utbygging av vindkraft både på hav og land.» *Rødt, 2021, s.62.
Landbaserad vindkraft:	«Även den landbaserade vindkraften kommer emellertid att behöva byggas ut för att möta behoven av el i alla delar av landet.» *Vänsterpartiet 2022b, s. 52.	«Si nei til vidare utbygging av storskala vindkraft på land og som bunnfaste anlegg nær kysten. Vurdere fra sak til sak småskala vindkraft på industrialiserte områder, der det er helsemessig og sikkerhetsmessig forsvarlig, og der det er lokalt ønske om det.» *Sosialistisk Venstreparti, 2021, s. 19.	«Rødt går mot utbygging av vindkraft både på hav og land.» *Rødt, 2021, s.62.

Redan vid första genomläsningen av partiernas huvuddokument inför det norska stortingsvalet 2021 och det svenska riksdagsvalet 2022, upptäcktes stora skillnader över hur vilken vikt partierna la på frågan om vindkraft. De norska socialistiska partierna lade förhållandevis stor vikt på frågan, och i Sosialistisk Venstreparti arbeidsprogram nämndes ord innehållande "vindkraft" 29 gånger, och i Rødts arbeidsprogram 15 gånger. I Vänsterpartiets valplattform nämndes bara ord innehållande "vindkraft" en enda gång. Det ska dock tilläggas att Vänsterpartiets valplattform är ett betydligt kortare dokument än arbetsprogrammen till Sosialistisk Venstreparti och Rødt.

Skillnaden mellan de svenska och norska socialistpartiernas kommunikation kring vindkraft, handlar inte bara om hur mycket man kommunicerar om vindkraft, utan vad kring vindkraften som man lägger vikt på. Exempelvis, den enda gången som vindkraft nämns i Vänsterpartiets valplattform är i det här stycket:

«Oavsett var i landet vi bor så har vi ett gemensamt interesse av att landsbygden inte utarmas. Mer av naturresursernas värden måste stanna kvar där de utvinns och produceras. Vindkraften ska gynna både kommun och boende i närområdet.»

Vänsterpartiet (2022a) s. 5.

Vindkraften nämns alltså i förbifarten, i ett stycke som handlar om landsbygden, det visar på hur frågan om att vara för eller mot vindkraft är en icke-fråga inom partiet. För det svenska Vänsterpartiet är vindkraft alltså ingenting som man anser att man behöver lägga vikt på att motivera varför man är för eller emot. Utan i stället motiverar partiet i valplattformen varför man vill producera mer förnybar energi - och där blir det en självklarhet att läsaren ska förstå att vindkraften ingår. I de två norska socialistpartierna, läggs i stället större vikt vid att motivera ställningstagandet kring vindkraft genom att kommunicera varför man är för eller emot vindkraft. Det är alltså en tydlig politisk fråga för de norska partierna.

4.1.2 Vindkraftens ekonomiska system

Som tidigare nämnts är inte ställningstagandet kring att vara för vindkraft samma politiska fråga för Vänsterpartiet som för de två norska partierna. Det som i högre grad är en politisk fråga är hur systemet för vindkraft ska vara utformat, och där lägger Vänsterpartiet mycket vikt på att

argumentera för ökade statliga investeringar i vindkraft och att mer pengar ska gå tillbaka till lokalbefolkningen. I de norska partiernas arbetsprogram för valet 2021, finns det också en tydlig utformning om att man vill att det ekonomiska systemet kring vindkraft ska vara utformat på liknande sätt som det svenska Vänsterpartiet förespråkar, se *Tabell 6*.

Tabell 6: Sammanfattning av partiernas politik kring vindkraftens ekonomiska system.

Synen på:	Vänsterpartiet	Sosialistisk Venstreparti	Rødt
Offentligt ägarskap	«Vi vill se ett utökat uppdrag för Vattenfall att öka sina investeringar i vindkraft.» «Vi menar att svenska staten via Vattenfall bör ta ett ökat ansvar för omställningen till förnybar energi, så att viktiga samhällsfunktioner ägs av oss alla gemensamt.» *Vänsterpartiet, 2020, s.2.	«SV vil bruke statlig eierskap til å investere i havvind, enten gjennom et nytt statlig selskap eller ved å bruke eierstyringen i de etablerte selskapene.» «SV vil stille de samme kravene til offentlig eierskap for vindkraft som for vannkraft.» *Sosialistisk Venstreparti, 2021, s.12 och 18.	«Rødt mener det bør være en selvfølge at vindkraft basert på norske naturressursar skal eies av det offentlige og komme folket til gode, og vil innføre grunnrenteskatt for vindkraftanlegg. En konsesjonsperiode for vindkraft varer vanligvis 25 år, og etter det bør det offentlige ta over vindkraftverka.» *Rødt, o.å.
Ekonomisk kompensasjon för lokalområden	«Vänsterpartiet vill se en lagreglerad bygdepeng från vindkraften där pengarna går till både närområdet och kommunen.» *Vänsterpartiet, 2020, s.1	«SV vil at det skal innføres en naturressursskatt og utarbeides en modell for grunnrentebeskatning på vindkraft og andre modeller for skattlegging. Dette arbeidet skal inkludere modeller som er brukt på vannkraft, slik som konsesjonsavgift og konsesjonskraft.» *Sosialistisk Venstreparti, 2021, s.18	«At kommunene der krafta blir produsert, gjennom dagens kraftinntektssystem skal beholde en større del av verdiskapinga.» *Rødt, 2021, s.58.

4.1.3 Argumentation för eller emot vindkraft

I den här delen av resultatet kommer de huvudargument som partierna motiverar sin vindkraftspolitik med att presenteras, men även ideologiska olikheter som identifierats i partiprogrammen.

I Rødts arbetsprogram för valet 2021 tas vindkraften i huvudsak upp som ett hot mot naturvärden, samers rättigheter och fisket. Det är i *Kapitel 12. Natur* av Rødts arbetsprogram som man främst redogör för varför de är emot vindkraft. Partiet kopplar bland annat ställningstagande mot vindkraft till den varning som utförts av FN:s forskarpanel för biologisk

mångfald och ekosystemtjänster, där förlorade areal ses som är det största hotet mot mångfald i naturen:

«I Norge har en markedsstyrt tilnærming uten helhetlig planlegging ført til at naturen har blitt bygget ned og splittet opp bit for bit. Dette gjelder bl.a. plasseringen av datasentre, utbyggingen av vindkraft i uberørt natur og hytteutbyggingen.» *Rødt (2021), s.21.*

Vindkraftens påverkan på naturen har varit en stor del till att Rødt är emot vindkraft på land. Partiet menar också att det inte finns nog mycket forskning kring konsekvenserna av vindkraft till havs för att man ska kunna bygga det utan att det leder till stor negativ påverkan på havsmiljön och fiskerinäringen (Rødt, 2021, s.61).

En annan stark orsak till vad man motiverar sitt ställningstagande mot vindkraft i arbetsprogrammet är samernas rättigheter, och i synnerhet att rennäringen hotas, där man beskriver vindkraften som det största hotet just nu:

«Vindkraftutbygging i trekk- og beiteområder for rein er den sterkeste voksende trusselen nå, men også kraftlinjebygging, hyttefelt og arealkrevende bergverk og gruvedrift reduserer eksistensmulighetene for reindriften og hele den samiske kulturen.» *Rødt (2021), s.85.*

Även i Socialistisk Venstrepartis arbetsprogram motiverar man tydligt varför man är mot storskalig vindkraft på land. Dels handlar det om de negativa konsekvenserna som naturingreppen har, det stora folkliga motståndet, och urfolkens kamp för sina renbetesområden:

«Vindkraftanlegg på land i Norge har vist seg veldig naturødeleggende og har ofte skapt kraftig lokal motstand. Urfolk, kommuner og lokalmiljøer har blitt overkjørt i konsesjonsprosessene.» *Sosialistisk Venstreparti (2021), s.19*

När de norska partierna kommunicerar sin politik kring vindkraft är det alltså tätt sammankopplad med miljöproblematiken, det folkliga motståndet, samernas rättigheter och i Rødts fall även hur havsbaserad vindkraft negativt kan påverka fiskenäringen. Där mycket av

vikten läggs på hur naturen påverkas. Det är i stor kontrast till de dokumenten från Vänsterpartiet som ingått i analysen, se *Tabell 1*, där finns nämligen inte en enda mening om hur vindkraften riskerar att påverka naturen. I stället argumenterar man för vindkraft genom att beskriva det som en kostnadseffektiv och energikällan att investera i för att nå målet om 100% förnybar energi fram till 2040:

«Vindkraften är den energikälla som är kostnadseffektiv och i tillräcklig omfattning kan byggas ut på kort tid.» *Vänsterpartiet (2022b), s.52.*

«För att klara klimatet behöver Sverige en massiv utbyggnad av vindkraft, både på land och till havs.» *Vänsterpartiet (2020), s.2.*

Vänsterpartiet menar att utbyggnad av mer förnybar energi måste till för att klara omställningen av samhället. I sin valplattform lägger man därför stor vikt vid att presentera hur partiet vill skapa ett grönt investeringsprogram för att ställa om industrierna från fossila till förnybara, och för att öka användningen av ny och mer klimatvänlig teknik:

«Vänsterpartiet föreslår ett massivt investeringsprogram för den gröna industrin. Sverige ska vara världsledande i omställningsarbetet. Industrier ska ställa om från fossilt till förnybart med hjälp av stora statliga investeringar och Vänsterpartiet föreslår en grön omställningsfond där staten använder sina ekonomiska muskler och där pengar förs över från företag som smutsar ner till miljö- och klimatvänlig produktion.» *Vänsterpartiet (2022a), s.4.*

I just det här avseendet med att lägga mycket vikt på en omställningspolitik som inkluderar tekniska lösningar och ökad produktion av förnybar energi finns det likheter mellan det svenska Vänsterpartiet och Sosialistisk Venstreparti. Då Sosialistisk Venstreparti ser positivt på flytande havsbaserad vindkraft och menar att det kan vara en viktig industrisatsning:

«Flytende havvind kan gi store muligheter for energiproduksjon og et nytt norsk industrieventyr.» *Sosialistisk Venstreparti (2021), s.11.*

«SV vil:

- opprette et grønt statlig investeringsselskap som fungerer som en grønn gigant, og gjøre storskala investeringer for å bygge ny, grønn industri. De ulike enkeltsatsningene og fond for hver enkelt industrisatsning skal samles under dette selskapet.
- sikre tilgang til fornybar energi for grønn omstilling og utfasing av fossil energi.»

Sosialistisk Venstreparti (2021), s.6.

Vidare legger Sosialistisk Venstreparti stor vikt vid vad de kallar “Folkets grønne skifte”, där man i arbeidsprogrammet likt Vänsterpartiet fokuserar på tekniska lösningar och menar att produktionen av förnybar energi måste öka för att genomdriva den storskaliga omställning som man menar krävs (Sosialistisk Venstreparti, 2021). I det här avseendet är de två partierna Sosialistisk Venstre och Vänsterpartiet, mer lika varandra än de två norska partierna. Rødt klargör dock i sitt industrikapitel, att man också vill sammanfläta industripolitiken med klimatpolitiken, men till skillnad från Vänsterpartiet och Sosialistisk Venstre legger man inte vikt på att den nya industrin skulle kräva mer förnybar energi. Rødt är positiv till att öka produktionen av förnybar energi om det inte för till naturingrepp, därför är man exempelvis för solceller på byggnader och utrustning av redan existerande vattenkraftverk. En storskalig utbyggnad av förnybar energi är Rødt dock kritisk till, utan man vill främst driva på för en politik som reducerar energiförbrukningen:

«Klimaendringene skyldes utslipp fra bruk av fossile energikilder, men samtidig kan ikke løsningen være å bytte til fornybar energi som produseres med store naturinngrep. Vi må først og fremst redusere energiforbruket, fordi den mest miljøvennlige energien er den som ikke brukes.» *Rødt (2021), s.39.*

Rødt beskriver også hur man ser kritiskt på att bara ställa om samhället genom att elektrificera det, då den naturpåverkan det skulle ha inte är önskvärd:

«Hver gang vi bygger ut et nytt vindkraftanlegg eller en ny motorvei til flere elektriske personbiler, ødelegger vi natur. Vi er tydelige på at vi ikke kan fortsette med evig vekst. Også fornybar energiproduksjon har omkostninger. Derfor kan vi ikke bare elektrifisere alle sektorer, uten å vurdere om det faktisk er den riktige løsningen. Å bare bytte ut den

fossile kraftbruken med fornybar kraft og fortsette med evig vekst vil føre til mer naturødeleggelse.» *Rødts storingsgruppe (2021), s.2.*

Den största skillnaden mellan socialistpartierna i Sverige och Norge gäller alltså synen på hur den landbaserade vindkraften påverkar miljö och natur, något de norska partierna lägger stor vikt vid att beskriva men som inte nämns något om i de dokumenten som lästs från det svenska Vänsterpartiet. När det kommer till den havsbaserade vindkraften, finns det dock likheter mellan Vänsterpartiet och Sosialistisk Venstreparti som menar att energikällan är viktig för industrisatsningar, en skillnad är dock att Sosialistisk Venstreparti i sina dokument lägger vikt på att beskriva hur man vill att vindkraften bara ska byggas där miljökonsekvenserna är utredda, samt att Sosialistisk Venstreparti av miljöhänsyn bara vill ha flytande vindkraft. Allra störst skillnad mellan partierna i studien finns mellan Vänsterpartiet och Rødt, där Vänsterpartiets lägger sin vikt av klimatpolitiken på att det krävs en omställning av samhället som vill kräva mer förnybar energi - främst satsningar på vindkraft, medan Rødt är kritiska till en samhällsomställning som kräver en stor ökning av förnybar energi och i synnerhet vindkraft som energislåg.

4.1.3.1 Ekonomisk tillväxt

När Rødt beskriver sitt motstånd mot ett samhälle som i princip fortsätter som vanligt bara att fossil energi byts ut till förnybar energi, är det i en kombination av en kritik av den ekonomiska tillväxten i dagens kapitalistiska system. Det här var inte lika framträdande för de andra två partierna och därför har partiernas syn på ekonomisk tillväxt också undersökts, för att se om det där kan finnas skillnader mellan partierna som kan förklara en del av studiens problemställning.

Det kapitalistiska ekonomiska systemet kritiseras flitigt både Vänsterpartiets partiprogram, samt i prinsipp- och arbetsprogram för Sosialistisk Venstreparti och Rødt. I stället skriver de tre partierna att de önskar ett annat ekonomiskt system, som tar mer hänsyn till ekologisk hållbarhet. Men även när det gäller vilken typ av ekonomiskt system som partierna vill se så finns det skiljelinjer.

Det svenska Vänsterpartiet beskriver det som att den ekonomiska tillväxten måste underordnas den ekologiska hållbarheten, men att en typ av tillväxt som tar hänsyn till ekologisk hållbarhet är eftersträvandevärd:

«Den ekonomiska tillväxten måste underställas en utveckling som är ekologiskt hållbar, vilket inte kan ske inom ramen för en kapitalistisk ekonomi. Frågan om tillväxt måste kombineras med frågan om vad samhället ska använda tillväxten till och på vilket sätt tillväxten skapas. En jakt på produktionsökningar kan i sig aldrig vara ett självändamål. En tillväxt som sker i kombination med effektiviseringar och begränsade naturresursuttag är ett samhälle att sträva mot. I annat fall riskerar vi en utarmning av den biologiska mångfalden och ett hot mot människans framtid.» *Vänsterpartiet (2016), s.11.*

Det är alltså en ekonomisk tillväxt som dels bygger på effektiviseringar och begränsat naturresursuttag som Vänsterpartiet vill se, samtidigt som partiet understryker att tillväxten bara är något att sträva efter beroende av vad den ska användas till. Inför valet 2022 har Vänsterpartiet gått ut med att de vill att staten ska satsa 700 miljarder på klimatomställningen, där de tre huvudområdena som investeringarna ska gå till är: 1. Transportinfrastruktur (främst järnväg), 2. Elproduktion och elöverföringskapacitet, 3. Klimatanpassningar av bostäder. Det här massiva investeringspaketet ska ersätta dagens överskottsmål för de nationella finanserna med ett underskottsmål på minus 1 procent av BNP. Investeringar för klimatet men som Vänsterpartiet även menar kommer att leda till ökad produktion och fler arbetstillfällen (Dadgostar & Esbati, 2022a).

«De 700 miljarder kronor vi föreslår i klimatinvesteringar kommer samtidigt att fungera som en energiinjektion för den svenska ekonomin. Över hela landet kommer nya arbetstillfällen att skapas när räls och elledningar ska läggas, tack vare den stärkta infrastrukturen skapas nya pendlingsmöjligheter och genom de klimatåtgärder i bostadsbeståndet som vi föreslår kommer boendestandarden öka.» *Dadgostar & Esbati (2022b)*

«Investeringsprogrammet kommer att bli en katalysator för jämlikhet, ökad produktivitet, minskad arbetslöshet och en modernisering av det svenska samhället. Klimatomställningen ska gå hand i hand med att medborgarna upplever ökad livskvalitet. Så går vi från ord till handling.» *Dadgostar & Esbati (2022a)*.

Bland de norska partierna finns det däremot tydligare kritik mot den ekonomiska tillväxten i synnerhet. I Sosialistisk Venstrespartis prinsippprogram menar man att det just är den ekonomiska tillväxten i det kapitalistiska systemet som gör det ohållbart, och att man vill ett system som ska bygga på hänsyn och miljö framför ekonomiska intressen. Däremot specificerar inte Sosialistisk Venstreparti om det nya ekonomiska systemet kan kombineras med en ekonomisk tillväxt eller inte:

«Kapitalismens tvang til vekst ødelegger ressursgrunnlaget og overbelaster naturen, samtidig som den reduserer menneskene til forbrukere. Kostnadene ved ødelegging av menneskenes livsgrunnlag blir ikke tatt med i de økonomiske aktørenes regnskaper, men blir betalt av de fattige og marginaliserte, og skjøvet over på framtidige generasjoner. Skal vi løse klimaproblemene og bevare artsmangfoldet, kreves det en fundamental omlegging der økologiske grenser og hensynet til mennesker og miljøet er styrende for økonomien.» *Sosialistisk Venstreparti (2019), s.26*.

Det enda partiet som klart och tydligt tar avstånd från den ekonomiska tillväxten som koncept är Rødt:

«En stadig forventning og målsetning om økonomisk vekst lar seg ikke kombinere med en bærekraftig global utvikling.» *Rødt (2021), s.5*.

4.2 Resultat intervjuer

I den här resultatdelen presenteras de fyra olika teman som identifierades genom den tematiska analysen och som anses vara viktiga för partiernas ställningstagande kring vindkraft. Den här resultatdelen består därför av fyra olika delar, som alla representerar varsitt tema. I resultatet kommer intervjuerna dels att sammanfattas, och vissa direkta citat från intervjuerna kommer att lyftas fram.

4.2.1 Folkligt motstånd mot vindkraft

Det första temat som identifierades som viktig för partiernas ställningstagande kring vindkraft, var den inverkan som det folkliga motståndet mot vindkraft haft på politiken. Som beskrivet i inledningen har det folkliga motståndet mot vindkraft varit mer utbrett i Norge än i Sverige. I intervjuerna framgår det även att det nationella motståndet har haft en större påverkan på de norska politikerna, och påverkat partierna till att bli mer negativa till vindkraft.

4.2.1.1 Lokal demokrati och ekonomi

Under intervjuerna är det framför allt politikerna i Rødt som lägger stor vikt på att beskriva det inflytande som folkrörelsen mot vindkraft haft på partiets politik:

«Det har jo bidratt til at man gått fra å være ganske positiv til vindkraft, til å være negativ. For det ligger jo også i ryggen på en sosialistisk bevegelse - at man kjemper sammen med folk. Der kampen står, der skal også et sosialistisk parti være. (...) Vi hadde vel aldri hatt et så negativt syn på vindkraft hvis det ikke hadde vært titusen av folk som har organisert seg. Vi lever jo ikke i en boble som et parti, det er jo et samfunn der ute som har forventninger til oss og hva vi skal gjøre.» *Geir Jørgensen, Rødt.*

Politikerna från Rødt tar också upp hur det stora folkliga motståndet mot vindkraft är ett uttryck för de demokratiska brister som utspelat sig under de senaste årens vindkraftsetablering, där lokalbefolkningen har blivit överkörd och upplevt att de har haft lite att säga till om genom processen. Så när Rødt ställer sig på lokalbefolkningens sida i vindkraftsfrågan, är det i linje med partiets ideologiska vision om att demokratiska processer ska flyttas nedåt, och till större grad inkludera folket:

«Den folkelige motstanden har gjort Rødt mye mer kritiske til vindkraft. Og gjort oss oppmerksom på vindkraft, og vært helt avgjørende. Rødt er opptatt av å være et parti som lytter til folk og er faktisk genuint opptatt av demokrati, selv om vi blitt beskyldt for det motsatte. Vi er veldig opptatt av sånt folkelige bevegelser og demokratiske bevegelser, som vi oppfatter at den vindkraftmotstanden i aller høyeste grad er. Det er folk som aldri har vært politisk engasjert før, men som opplever at disse lokalpolitiske

vedtakene for eksempel blir overkjørt av myndigheter og private selskap, og der en viktig del av den motstanden faktisk er det - demokratiargumentet.» *Sofie Marhaug, Rødt.*

Vidare beråttar Sofie Marhaug att hon tror att en av de främsta anledningarna till att Rødts motstånd mot vindkraft har ökat de senaste åren handlar om partiets starka tradition av vänsterpopulism:

«Så der er mer det at lokalbefolkningen, urbefolkningen, for eksempel som ved Fosen - blir overkjørt av myndigheter og privatkapital og der vokser den motstanden og det har blitt mye sterkere i Rødt de siste årene, fordi at folk har blitt mer overkjørt særlig gjennom den vindkraftutbyggingen som foregått. Så jeg tror egentlig at det er det som er ... det er det som foregår i Rødt. Det er ingen andre partier på Stortinget som er imot havvind, og som en fra Nord Norge sa på landsmøtet "Hvis ikke Rødt går imot havvind, så er det ingen partier på Stortinget som målbærer det synspunktet, sjøl om i befolkningen så er det mye mer skepsis mot havvind, mye mer enn det er på Stortinget". Og Rødt er jo et marxistisk parti, så vi er opptatt av folkelig bevegelser og forankring, og å på en måte flytte demokratiet nedover, eller det er i hvert fall vår venstrepopulistisk marxistiske tradisjon som jeg tror dette er et uttrykk for mer en dyp-økologi.» *Sofie Marhaug, Rødt.*

Sosialistisk Venstre politikern Marthe Hammer, säger i intervjun att hon tror att en stor del av Rødts framgång i valet 2021, var att Rødt valde att lyssna på det folkliga motståndet mot vindkraft. Ett motstånd som Hammer säger att hon förstår, och hon berättar i intervjun att hon tillhör en falang i Sosialistisk Venstreparti som vill se ett totalt stopp för mer vindkraft på land. Hon motiverar ett totalt stopp med att förtroendet från folket gällande vindkraft på land redan är brutet:

«Det hjelper ikke nå at si at vi vil gjerne ha litt vindkraft langs en motorvei og industripark, fordi det er ingen som har tillit til at det er det som kommer til å skje. Hadde de vært for ti år siden kunne vi hatt tillit til det, men nå er det ingen som kommer til å ha tillit til at det kommer til å skje. Fordi når du ser at man taper i retten fordi vindturbinene endte opp høyere, eller området endte opp større, eller man ikke har

gjort de forutsetninger som skal være, hvorfor skal man da tro på at vindkraft bare kommer på motorveien og industriområde?» *Marthe Hammer, Sosialistisk Venstreparti.*

Marthe Hammer motiverar alltså ett totalt stopp för utbyggnad av vindkraft med att folket inte längre litar på vindkraftsindustrin och myndigheter i det här avseendet. Det visar också på en stark påverkan från folkrörelsen mot vindkraft i den falangen av Sosialistisk Venstreparti som Marthe Hammer tillhör. Flera politiker, däribland Marthe Hammer, tar upp hur missnöjet med vindkraft delvis grundar sig på bristen av ekonomisk ersättning till lokalsamhället:

«Og det skjønner jeg, jeg skjønner at det er et sterkt folkelig engasjement mot vindkraft på land, fordi det er ingen skatteregime eller inntekter som sikrer at lokalbefolkningen får noe som helst igjen. Hele deres natur blir jo totalt rasert.» *Marthe Hammer, Sosialistisk Venstreparti.*

De svenska politikerna menar också att motståndet mot vindkraft har gjort dem uppmärksamma på fördelningen av intäkter och skatter, och att se till att mer av ekonomin går tillbaka till lokalsamhället har blivit allt viktigare när partiet utvecklat sin politik.

«Det (motståndet mot vindkraft reds.anm.) har påverkat så att vi tycker att det är än viktigare med den lokala förankringen. Att vi till exempel säger att det behövs en bygdepeng för vindkraftsproduktion, så att pengar ska gå tillbaka till bygden eller till kommunen. Det var något som vår kongress klubbade igenom nu också. Förankringsdimensionen har blivit viktigare.» *Jens Holm, Vänsterpartiet.*

Det här organiserade motståndet mot vindkraft har alltså bidragit till att de norska partierna blivit mer kritiska till vindkraft. Det har däremot inte gjort det svenska Vänsterpartiet kritiskt till vindkraft som energikälla, men det har bidragit till att man vill se politik med en ökad ekonomisk kompensation till lokalsamhället.

4.2.1.2 *Stad kontra landsbygd*

Flera av de politiker som intervjuats, både de norska och de svenska, berättar att de upplever att politiker i deras parti med koppling till områden med större motstånd, ofta landsbygd, verkar vara mer kritiska till vindkraft än politiker från exempelvis Stockholm och Oslo:

«For det er klart at alle de fylkene som var langs kysten, eller som hadde reinbeiteområdene, eller Sørsamiske områdene som var utsatt, det var det jo et klart flertall for at ha en tydelig formulering før og si nei til mer vindkraft på land.» *Marthe Hammer, Sosialistisk Venstreparti.*

De svenska politikerna menar dock att frågan om att vara för eller emot vindkraft, i princip är en icke-fråga, då vänsterpartisterna är nästintill överens om att bygga mer vindkraft. Däremot berättar Birger Lahti att den kritiken som finns runt vindkraft, oftare kommer från politiker som har en bakgrund på landsbygden, eftersom de också möter ett större motstånd och ser konsekvenserna:

«Har det funnits någon skillnad bland Vänsterpartiet på landsbygden och Vänsterpartiet i staden när det gäller synen på vindkraft?»

Ja, det är klart att de i staden som inte behöver tampas med lokalbefolkningen om att det kommer en vindkraftspark in på knuten.... Till en bygd, där vi leker med tanken, att vi har 20% av väljarkåren i orten, där man ska etablera vindkraft, och dom ser intrånget, och att vi igen ska vara den som upplåter natur för att vi har ett elsystem som till stora delar bygger på att det saknas el i storstäderna i södra Sverige. Och norra Sverige ska vara den igen som upplåter och levererar för Sveriges bästa. Men det ser inte lika ut överallt. Ibland har vi stöd även på lokala planet och ibland är det tvärtom.« *Birger Lahti, Vänsterpartiet.*

Birger Lahti, som själv bor i en bygd med bara nio invånare, Kaarnevaara, i nordligaste Sverige, berättar om varför han upplever att det finns ett motstånd mot vindkraft på glesbygden i norra Sverige:

*«Det här med koloniseringen av landsbygden; man har tyckt att vi gett upp våra älvar när man byggt vattenkraft, och man har exploaterat våra naturresurser i gruvor, och även skogsbruket i viss mån. Sen när det blev tal om vindkraft tyckte man att "Ska vi upplåta naturen till vindkraft också? Vi har redan upplåtit så mycket från landsbygden och glesbygden."» *Birger Lahti, Vänsterpartiet.**

Når Birger Lahti får frågan om varför han tror att de norska partierna driver en så annorlunda politik kring vindkraft, ger han landskapet som ett exempel:

«Jag har rest lite i Norge, och jag ser ju att om jag tar norra Norge, det är finns fjordar och jättestora berg. Och någonstans skulle man säkert kunna bygga ut vindkraften högt uppe på bergstopparna, och det skulle inte störa någon i stor bemärkelse. Men det ser annorlunda ut om du sen bara flyttar dig österut till Sverige, vi har platta landskap och vi har mycket obebyggt. Här finns det parker som i stort sett bara stör någon, förutom kanske den biologiska mångfalden och renarna.» *Birger Lahti, Vänsterpartiet.*

De två orsakerna som Birger Lahti tar upp är dels att landskapet i Norge gör vindkraften mer synlig, dels den demografiska skillnaden då större delen av Norges befolkningen bor utanför städerna. De här två förutsättningarna tror han har varit med och bidragit till att det norska folkliga motståndet mot vindkraften blivit större, och därför antagligen påverkat politikerna mer.

4.2.1.3 Ursprungsbefolkning

En annan debatt som varit stark i vindkraftsfrågan är den om samernas rättigheter, där alla tre partierna är emot etablering av vindkraft i renbetesområden. Det finns i de flesta intervjuer en tydlig argumentation om hur renbetesområdet ska vara fria från ytterligare industrialisering och därmed vindkraft.

När det gäller synen på samernas rättigheter till orörda renbetesområden, liknar alltså argumentationen mellan de svenska och norska politikerna varandra. Exempelvis svarar Geir Jørgensen, Rødt, på fråga om det är försvarbart att renbetesområden inte kan användas till något annat, så här:

«Ja, det kan jo brukes til andre ting. Folk kan både gå på tur og på jakt og fiske, og mange andre ting. Det skjer hele tida, 60% av Norge er jo reindriftsareal, og vi gjør jo mange andre ting der. Men vindkraft ... det er jo en stor industriell utbygging som pågår. Når vindkraften kommer da kan det ikke brukes til for eksempel reindrift. Så vindkraften er med og ekskluderer de opprinnelige beboerne og brukerne av naturen. Men

fjellområdene kan brukes til mye annet selv hvis det er reindrift der. Men vindkraft og industrialisering, det kan det altså ikke brukes til.» *Geir Jørgensen, Rødt.*

Även Elin Segerlind, Vänsterpartiet, beskriver hur renbetesområden bör skyddas från vindkraftsetablering. Hon argumenterar genom ett rättviseperspektiv och menar att samernas områden redan så många gånger tidigare har offrats till förmån för nationella ekonomiska intressen:

« Man har hela tiden hävdad “the greater good” och andra världen har trumfat samernas rättigheter i slutändan, och vi vill ju implementera ILO 169. Vi driver en politik som ska ge samerna större inflytande över den här typen av saker. Så för mig är det ganska självklart att tänka sig, att vi har en ganska kraftigt exploaterad natur i norra Sverige, i de här samiska områdena särskilt. Det handlar inte bara om vindkraft, det är klart att hade man bara sett på vindkraft hade det kanske funnits utrymme kvar, men man måste tänka att det är inte bara vindkraften. Det är skogsbruket som framför allt redan inskränker jättemycket på samernas möjligheter att utföra sitt värv. Och så har vi vattenkraften, och så lägger vi till gruvorna, och då är det inte så mycket kvar som de har att röra sig med.»
Elin Segerlind, Vänsterpartiet.

Elin Segerlind tar alltså upp att det bör vara slut på att samiska områden offras för “the greater good” - alltså nationella ekonomiska intressen som skulle kunna bidra till höjd välfärd. Det visar sig dock att det inte är en hundraprocentig samsyn kring det här i partiet. Utan det finns även argument för att den stora landytan som samernas renbete sker på, bör kunna användas till annat, bland annat vindkraft:

«Det är mycket annat i samhället som har blivit annorlunda, så jag tror att man måste hitta en balans där man både ser till att rennäringen kan fortsätta att bedrivas, men det kan heller inte vara så att man stoppar all annan användning av markerna till förmån för rennäringen. Eftersom jag sa att rennäringen som näringsgren - den är inte stor - men den är viktig för Sverige, så staten ska ge förutsättningar för den kulturyttringen, men jag tycker inte det till bekostnad av att ingenting annat kan göras.» *Birger Lahti, Vänsterpartiet.*

Att vindkraften bör hållas borta från rennäringen är alla de politiska partierna som deltar i studien överens om, även om det i det svenska Vänsterpartiet verkar finnas strömningar mot att de här områdena även kan behövas till andra syften, som det nationella intresset i att producera mer förnybar energi.

4.2.2 Vindkraftens ekonomiska system

Som tidigare tagits upp i 4.2.1 *Folkligt motstånd* så är partierna överens om att de vill att mer pengar ska gå tillbaka till lokalbefolkningen. Politikerna menar också att sättet som vindkraften idag ägs på, med stor andel utländska investerare och riskkapitalister, ligger långt ifrån den socialistiska ideologin som strävar efter ökat gemensamt ägande.

Sofie Marhaug, energipolitisk talesperson för Rødt, säger att det är möjligt att just ägarförhållandena på dagens vindkraft kan vara en bidragande orsak till Rødts skepsis mot energikällan:

«Det kan godt hende at Rødt hadde vært, eller kunne ha vært, mer positive til vindkraft dersom det ikke var så privatisert som det er - apropos sånn ideologi. Historisk så har jo Equinor og vannkraft hatt sterkt offentlige eierskap, mens når den vindkraftutbyggingen begynte og ta til, så var den vedtatt mange sånn skattekrav og moms som var veldig stort og ukontrollert og gav stor privat profitt, som jeg tror har økt Rødts motstand mot vindkraft» *Sofie Marhaug, Rødt.*

Även Jens Holm, klimatpolitisk talesperson i Vänsterpartiet, menar att utvecklingen av ägarförhållandena på vindkraft strider mot partiets ideologi, men att man trots det är positiv till vindkraft:

«Tidigare, innan klimatfrågan var stor, så var det kampen mot kärnkraft som var den stora frågan i energipolitiken för oss. Då var också vindkraften ofta lokalt förankrad, relativt småskalig, och det handlade om att tillföra lokala behov av energi, den drevs ofta av idealister och så. Nu kan jag se att det har blivit utländskt kapital som investerar i vindkraften, det är riskkapitalister och det är helt andra intressenter som driver utvecklingen nu. Så om du frågar utefter vår historia och ideologi, så kan jag säga att vi

fortsatt är väldigt mycket för vindkraft, men att det finns en del utmaningar för oss att hantera nu - som vi inte hade tidigare. För det är helt andra intressen som har kommit in. Man kan säga att vindkraften har blivit "big business".» *Jens Holm, Vänsterpartiet.*

Jens Holm, klimatpolitisk talesperson för Vänsterpartiet, säger att han vill se att statliga och kommunala bolag äger mer vindkraft. En av anledningarna beskriver han som att det är bra för den lokala förankringen, i motsats till utländska investerare:

«Därför att utländska intressenter, riskkapitalister, som bara vill ha snabb avkastning, - de tar inte någon större hänsyn till vare sig lokal opinion eller miljöhänsyn.» *Jens Holm, Vänsterpartiet.*

Marte Hammer, Sosialistisk Venstreparti, tar upp hur ägarförhållandena skiljer sig mot majoriteten av annan energiproduktion i Norge, då mindre ekonomisk vinst går tillbaka till folket. Hon beskriver det också som att majoriteten av politikerna i Stortinget varit så upptagna med att öka produktionen av förnybar energi att man inte reflekterat över vart de ekonomiska vinsterna hamnat:

«(...) det står jo i veldig sterk motstrid til måten Norge har organisert vannkraften, for den er jo primært offentlig eid, enten gjennom staten eller fylkeskommuner, eller kommuner. Sånn at der er det jo et veldig sterkt offentlig eierskap, og et veldig sterkt skatteregime, mens på vindkraft har vi jo vært "Åh, det er så flott hvis noen bare kan komme opp, nye industrier og ny fornybar energi. Også har man jo helt glemt hvordan man sørger for inntektsfordelinga og eierskapet.» *Marthe Hammer, Sosialistisk Venstreparti.*

Det framkom i intervjuerna med de norska politikerna, hur viktigt just det här perspektivet som Marthe Hammer lyfte fram är - att ägarförhållandena på vindkraften skiljer sig så fundamentalt från hur energiproduktionen annars ägs i Norge. Det gör att vindkraften i Norge inte bara ses på som en ny energikälla, utan även som en helt ny typ av ägarskap där den ekonomiska vinsten inte stannar hos folket.

De svenska politikerna tog upp hur ägarförhållandena kring vindkraft i Sverige riskerar att bli en säkerhetsfråga:

«Det är inte bra att vi inte har koll på vilka som äger en samhällsviktig funktion i Sverige, och i det här fallet elproduktion - som absolut är sådant som vi inte tycker att det kan lämnas och ägas av vem som helst. Helt klart vore det bäst om vi nationellt tar kontroll om vilka som äger.» *Birger Lahti, Vänsterpartiet.*

Elin Segerlind beskriver ett hypotetiskt scenario om Kina fortsätter sina stora investeringar i svensk vindkraft:

«Det är generellt sett ett problem, inte bara för vindkraften, att vi gör oss beroende av bolag från andra länder. Men (...) alltså en dag så står vi här och så äger Kina alla våra vindkraftverk, eller 63% eller någonting säger vi - och då säger de: "gör ni inte det här så stänger vi av vindkraftverken". Alltså man sätter sig också i en fantastisk beroendesituation på samma gång som man även fråntar svenska arbetstillfällen.» *Elin Segerlind, Vänsterpartiet.*

Det finns ännu fler anledningar till att politikerna är emot privat ägarskap på vindkraft. Birgit Oline Kjerstad, miljöpolitisk talesperson för Sosialistisk Venstreparti, tar upp hur ett nationellt ägarskap av elproduktionen är viktig för att säkerhetsställa att det verkligen blir energiproduktionen som är målet för utbygget av förnyelsebar energi och inte kapitalisering på koncessionsrättigheter:

«Eg tenkjer at ein burde ha nasjonalt eierskap til energiproduksjonen for å sikre felleskapet sine interesser betre, eller regulere eigarskapen strengare. I dag kan kven som helst søkje om ein vindkraftkonsesjon og skaffe seg eksklusiv rett til konsesjonsområdet. Ofte er det lokalsamfunnet sitt nærlandskap og rekreasjonsområder som blir omgjorde til industriområder utan at lokalsamfunnet får særleg mykje att for naturtapet. Konsesjonen og dermed retten til arealet vert så selt vidare for store summer til stadig nye eigarar, gjerne internasjonale investeringsfond med mange investorar som ingen veit kven er. Det er i tillegg blitt tilført store mengder offentleg

kapital inn i denne marknaden. Eg meiner at dereguleringa av eigarskap i tillegg til kapitaltilførselen gir ein fare for at det oppstår ei finansiell boble innan fornybar energi. Ei boble som på eitt eller anna tidspunkt må betalast av felleskapet. Fordyrande kapitalisering og spekulasjon må bort frå energimarknaden og eigarskap til energianlegg.» *Birgit Oline Kjerstad, Sosialistisk Venstreparti.*

Det här temat visar att partierna har samma utgångspunkt när det gäller hur man vill att vindkraften ska organiseras, då man menar att dagens system strider mot partiernas ideologi. Det här har bidragit till de norska partiernas kritiska hållning till vindkraft som energikälla.

4.2.3 Användning av energi

Det tredje temat har fått namnet "Användning av energi", och det tar upp både vad partierna anser att en ökad elproduktionen ska gå till och inte gå till. Intervjuer av politiker från båda länderna visar tydligt hur man ser på el som skild från andra handelsvaror och som en samhällsnyttig resurs som det inte bör slösas på. Vad det är som man anser motiverar en utbyggnad av förnybar energi skiljer sig mellan de tre partierna, och mycket av det beror på olika nationella förutsättningar, vilket kommer att beskrivas i den här resultatdelen.

4.2.3.1 Energiexport

Något som politiker från båda länderna är överens om, men vad de norska politikerna la mer vikt på, är kritiken mot ländernas stora kraftexport. Man är kritisk till att elen säljs till högstbjudande på den europeiska energimarknaden, utan möjlighet att kontrollera vad energin går till. I stället vill partierna genom minskad export, kunna säkerhetsställa att den utbyggnad av energi som man förespråkar, ska gå till de behov som finns nationellt när det gäller elektrifiering av samhälle och industri.

Birger Lahti, Vänsterpartiet, tar upp hur det stora behovet av el som behövs för att ställa om den svenska industrin samt de nya industrisatsningarna bland annat i form av batterifabriker, gör att Sverige redan står för stora utmaningar när det gäller att få energin att räcka till. Därför menar han att det är viktigt att se till att man har tillräckligt med energi i Sverige - så att arbetstillfällena och välfärd kan bibehållas, intressen som han menar bör komma före att exportera el till Europa:

«Vårt ansvar är att se till att vi som exportberoendeland, vilket vi varit länge, kan fortsätta att vara det - och bibehålla välfärden och jobbtillfällena i Sverige. Vi ska se till att vi fixar det först. Men redan där har vi stora utmaningar. Så jag tycker att vi kan i alla fall inte, i ärlighetens namn, säga till andra länder i EU att vi ska vara deras effektbalans och att vi kan rädda dem från situationer när effekten inte räcker. I ärlighetens namn tycker jag att vi ska se till att vår industri får vad de behöver.» *Birger Lahti, Vänsterpartiet.*

En annan kritik som partierna delar, men som främst lyfts fram av de norska politikerna, är hur man är kritisk till att länderna genom elkablar blir alltmer integrerad i den europeiska elmarknaden - vilket också leder till en "import" av Europas högre elpriser. Något som man menar riskerar att hota den inhemska industrin, då det just är de förhållandevis låga elpriserna som varit en viktig faktor för att både Norge och Sverige kunnat ha kvar industrier, trots högre krav på löner och miljöregler än många andra länder. Marthe Hammer beskriver effekten av kraftexport på den europeiska marknaden så här:

«Og det er det (den europeiska elmarknaden reds. anm.) som virkelig setter norske arbeidsplasser i fare. Norsk fastlandsindustri har vært basert på at Norge har vært et kraftproduserende land, våre fjell og fosser som vi har demma opp i våre kraftverk, har vært det som har gjort at Norge har kunne industrialisert seg og at vi har den kraftkrevende industrien. Hvis vi da, både gjennom å knytte oss tettere til det det europeiske markedet gjennom lover og regler som krever fri flyt av strøm, som krever mindre regulering og som har som mål å harmonisere strømprisene, så er jo resultatet på sikt at vi får en høyere pris.» *Marthe Hammer, Sosialistisk Venstreparti.*

Ett tredje exempel som politikerna både från Sverige och Norge delar, är att man är kritisk till energiexport för att man anser att det är ett slöseri med el samt att man ställer sig kritisk till att de globala utsläppen skulle minskas av mer export. Man argumenterar för att den förlust av energi som man får av den långa transporten, i stället skulle kunna användas i kraftintensiv industri i Norge och Sverige, och sedan exporteras som varor som resten av Europa behöver, varor som annars skulle producerats med högre utsläpp någon annanstans:

«Jeg synes det er uklokt med lange kabler, nå har vi fått verdens lengste undersjøiske kraftkabel mellom Sunndal og Newcastle. Og disse kraftkablene har et betydelig nettap, så det er endel kraft som forsvinner langs vegen og i et internasjonalt klimaregnskap så er det mer ansvarlig å bruke den rene kraften til forholdsvis klimavennlig produksjon her hjemme. Mens vi skal bruke all den rene krafta til og eksportere og forsyne Europa som vi uansett ikke vil kunne klare alene, så er den eneste industrien vi sitter igjen med olje og gassindustrien og det er for meg og gå baklengs inn i det grønne skiftet og gå baklengs inn i fremtiden.» *Sofie Marhaug, Rødt.*

Sammanfattningsvis har politikere frå Sverige og Norge en liknande kritisk syn på energiexport. Där man anser att en utbyggnad av energiproduktion - som bidrar till en exploatering av naturen, den vill man först och främst ska motiveras genom användning i landets egen klimatomställning och industribehov. Ytterligare en aspekt är att man inte ser exporten som en global klimatvinst på grund av energiförluster under de längre transporterna, och därför hellre ser att energin används till produktion inom landet. Det ska dock poängteras, att de norska politikerna la mer vikt vid att kritisera landets kraftexport än vad de svenska politikerna gjorde.

4.2.3.2 Serverhallar

En annan gemensam punkt på vad man anser att kraften inte ska gå till är serverhallar, det tar majoriteten av de intervjuade politikerna upp som eksempel på slöseri med energi utan att jeg som intervjuare någonsin nämner det. Birgit Oline Kjerstad beskriver hur hon vill se en energipolitikk som noga avveger vad energin ska gå till, så att det inte leder till en slösaktig forbrukning:

«Eg meiner vi må ta vare på mest mogleg natur og slutte å sjå på den som ein ubegrensa ressurs. Vi må prioritere kva vi bruker energi til av omsyn til naturen og dei som kjem etter oss. Vi må forvalte ressursane i eit generasjonssperspektiv. Bitcoinsenter er eit eksempel på vanvittig energibruk. Som er heilt unødvendig. Vi har utvikla eit samfunn som forbrukar for store areal og naturressursar på ein ikkje berekraftig måte.» *Birgit Oline Kjerstad, Sosialistisk Venstreparti.*

På samma sätt argumenterar Jens Holm att man vill att elen som produceras ska gå till vad partiet anser är en viktig användning av energin:

«Det är självklart att det är en stor skillnad om elen går till Facebooks-serverhall eller verksamhet för att tillverka bitcoin, och ja... allmänt slöseri. Nej, så ska vi inte ha det, utan vi ska ha ett fortsatt fokus på att elen ska gå till klimatomställningen, och till att försörja hushållens och företagets behov av el.» *Jens Holm, Vänsterpartiet.*

Det framgick tydligt i alla intervjuer att man ansåg att energiproduktionen inte bara ska byggas ut för att byggas ut, utan det måste finnas ett tydligt syfte när man motiverar en ökad energiproduktion, där serverhallar är ett exempel på något som inte är motiverbart.

4.2.3.3 Kärnkraft

Så vad är då olikheterna, varför anser de svenska politikerna att det är legitimt att investera i så mycket ny vindkraft? En av anledning är att Sverige har atomkraft och enligt Birger Lahti, Vänsterpartiet, är en viktig del av att partiet ställt sig positiva till vindkraft för att man behövde ett alternativ till kärnkraften:

«När vi började att göra en plattform på hur vi ser på energipolitiken och framför allt - vad ska vi ha efter kärnkraften - eftersom kongressen har tagit beslut flera gånger om att vi vill att kärnkraften ska fasas ut. Då blev det så att vi måste ha ett svar till alternativ, för vi måste ju ha en helhet som hänger ihop.» *Birger Lahti, Vänsterpartiet.*

I intervjuerna framkommer det dock att det också finns en strömning i Vänsterpartiet som är motsätter sig utfasningen av atomkraften, även om den är i minoritet. I Norge har den stora tillgången på vattenkraft gjort att atomkraften under många år varit en icke-fråga. Men i Sosialistisk Venstrepart menar Marthe Hammer att det i den industriella falangen av partiet även finns en liten grupp som inte är främmande för atomkraft i Norge, med motiveringen att mer förnybar el behövs för att få ned utsläppen:

« (...) fordi at jeg opplever at blant de mest ihuga klima-kraft-tilhengere, de som på en måte mener at vi treng mer kraft, fordi at klimatrusseln er så avgjerande, der opplever jeg at det er... ikke mange, men tidvis noen som på en måte likevel innser at "ja vi må

kanskje ha atomkraft”, fordi at hvis vi skal ha så store mengder som noen av disse rapportene skisserer, Statnett eller noen av disse fremtidsvisjoner eller fremtidsprognose skisserer, hvis alt skal gå over på nullutslipp eller fornybart så er det litt sånn at da må vi tenke annerledes. Da opplever jeg at det ikke er sånn at atomkraft er avskrevet. Men SV har et veldig tydelig nei til atomkraft, vi er ikke der i det hele tatt.»
Marthe Hammer, Sosialistisk Venstreparti.

Vänsterpartiet motiverar alltså delvis investeringar i vindkraft för att ersätta kärnkraften. Det här blir en stor skiljelinje mellan partierna, då de norska partierna inte vill byta ut någon del av den nuvarande elmixen, därför blir frågan om vindkraft i Norge endast aktuellt när det gäller frågan om att öka den nationella elproduktionen.

4.2.3.4 *Industriomställningen*

En annan viktig skillnad som identifierats mellan den norska och svenska vänstern, handlar om omställningen av industrin i de olika länderna. De svenska politikerna argumenterar för att det finns plats för produkterna från den svenska stål- och gruvindustrin i omställningen till ett mer hållbart samhälle. Medan de norska politikerna argumenterar för att produkterna från den norsk olje- och gasindustrin inte har en plats i ett framtida hållbart samhälle. Därför blir det också svårare för de norska politikerna att argumentera för att industrin kräver mer förnybar energin. Dock är den norska vänstersidan splittrad när det kommer till industriomställningen. Politikerna från Sosialistisk Venstreparti vill egentligen avveckla oljeindustrin, men då inte har någon majoritet för det i Stortinget driver de också på för en elektrifiering av norska oljeplattformar för att få ned oljeindustrins utsläpp. Sosialistisk Venstreparti vill dock inte att den här elektrifieringen ska ske genom kraft från land utan genom havsbaserad vindkraft som oljenäringen själva ska betala:

«Da mener SV at det ende som kan forsvare at vi skal bruke veldig mange milliarder på å elektrifisere sokkelen, det er hvis vi pålegger oljenæringa og elektrifisere med havvind, sånn at vi kan få litt fortgang i utbyggingen og i tillegg får industriarbeidsplasser, bygge kompetanse og kunne eksportere den videre, og i tillegg kunne bygge opp annen type av energi som da kommer tilbake til landet.» *Marthe Hammer, Sosialistisk Venstreparti.*

Rødt menar däremot att elektrifieringen av oljeindustrin bara är ytterligare ett exempel på hur man bygger ned norsk natur för ett ändamål som bara är "slöseri" av värdefull energi, så här motiveras partiets motstånd till att investera i förnybar energi för att elektrificera oljeindustrin:

«Fordi at vi ikke bør fortsette å lete etter mer olje og gass, det er på en måte det samme som at si at vi satser på olje og gas, si at vi skal grønnvaske den, samtidig som vi vet at i det internasjonale - i det globale klimaregnskapet så er ikke norsk olje og gass bra. Så det vi gjør når vi elektrifiserer sokkelen er at vi pynter på det norske klimaregnskapet uten at det egentlig har så mye og si for det globale klimaregnskapet. Det mener vi er sløsing med ren kraft som kunne blitt brukt til viktig og nødvendig industri, men som istedenfor blir sendt ut på sokkelen og med store nett-tap, 10% nett-tap noen steder. Og der er etter mitt syn ren sløsing med kraft. I stedet for bør vi si nei til mer leting av olje og gass, og faktisk begynne en planmessig nedtrapping og utfasing av oljen.» *Sofie Marhaug, Rødt.*

Genom att vara emot att elektrificera oljeindustrin med havsbaserad vindkraft, argumenterar samtidigt Rødt för att de vill skydda en annan industri, nämligen fiskeindustrin. Många av landets yrkesfiskare har protesterat mot etablering av havsbaserad vindkraft, och Rødt har som enda Stortingsparti ställt sig på deras sida:

«(...) og fiskerne våre protesterer veldig hardt på det her, for de er presset mellom fiskefarmer altså oppdrettsanlegg, det er oljeinstallasjoner, det er turisme og så kommer havvind på toppen av dette her.» *Geir Jørgensen, Rødt.*

De vänsterpartistiska politikerna argumenterar för att en omställning av gruv- och stålindustrin är viktigt för att få ned de svenska utsläppen. Birger Lahti, energipolitisk talesperson motiverar också omställningen med att de "utsläppsfria produkter" som industrin kommer att producera kan vara avgörande för att kunna behålla en konkurrenskraftig stålindustri och därmed tusentals svenska arbetstillfällen:

«Men med en kvalitet som gör att människor väljer utsläppsfria produkter, som kommer från det här stålet, då tror jag att industrin kommer att överleva. Jag tror det är den enda

chansen för oss att ha kvar en stålindustri, gruvbransch, som kan stå sig väl med konkurrenterna i världen.» *Birger Lahti, Vänsterpartiet.*

Det sista citatet på det här temat, får bli ett sammanfattande citat av Birger Lahti, där han argumenterar för hur viktigt det är att motivera vad utbyggnaden av energin ska gå till för att få med sig folket:

«Om jag tar det här exemplet om den här vindkraftsparken i min kommun, det finns ett motstånd eftersom den ska ligga ganska nära en by, och man tycker att varför ska vi upplåta natur för vi har redan tillräckligt med el idag i Sverige. Vi exporterar ju 25 TWh. Om jag då skulle gå till dom här byborna och säga att nu vill vi bygga ut mer elproduktion i Sverige därför att tyskarna och polackerna behöver det, de har inte byggt ut det förnybara, de har inte gjort sin hemläxa. Jag säger att det inte blir lätt att göra den kopplingen för de Käymjärvi-borna, att vi måste bygga ut för att rädda tyskarna och Polen från kolet, och de andra på kontinenten så att de kan fasa ut det fossila. Men om jag går dit och säger: “nu ska vi rädda kanske 10 000 arbetstillfällen i Sverige för att vi kan ha kvar stålproduktionen, och kunna exportera det mest gröna stålet, det är därför vi behöver bygga ut”, då tror jag att det är lättare att få med sig befolkningen.» *Birger Lahti, Vänsterpartiet.*

Sammanfattningsvis så har det här temat visat på hur partiernas syn på vad som är “slöseri” med el sammanstämmer med varandra, men vad som är motiverbart att använda elektriciteten skiljer sig däremot mellan länderna (och även inom den norska vänstern), vilket till stor del beror på de olikheter och förutsättningar som finns mellan länderna gällande dagens elproduktion och typ av industri.

4.2.4 Ideologiska skillnader

I det här sista temat kopplas partiernas vindkraftspolitik med en ideologisk analys av partiets ställningstagande kring vindkraft. Där politikernas syn på ekonomisk tillväxt, industri, arbetsplatser och naturvärden kommer att jämföras. Det här temat är dock inte lika självständigt som de andra tre temana, utan den ideologiska analysen kompliceras dels av de skillnader av energibehov som finns mellan länderna, se *4.3 Användning av energi*, dels graden

partierna påverkats av det folkliga motståndet, se *4.1 Folkligt motstånd*. Vilket gör att när politikerna svarar olika på en fråga, så behöver det alltså inte bero på en ideologisk skillnad, utan det kan lika mycket bero på de olika förutsättningarna som politikerna står inför.

4.2.4.1 Ideologisk debatt inom partiet

För att kunna identifiera ideologiska skillnader mellan de svenska och norska politikerna, är det viktigt att förstå de ideologiska debatter som föregått inom partierna. Både politiker från Sosialistisk Venstreparti och Rødt beskriver hur vindkraftsdebatten inom partierna varit en del av en större ideologisk debatt. Där politikerna i partierna som varit mer positiva till vindkraft på land kommer från en mer industriell strömning inom partiet - som förespråkar stora investeringar i förnybar energi för att hantera klimatkrisen. De partimedlemmar som i stället är mer negativa till vindkraft, representerar i stället en mer ekologisk strömning som menar att det är nödvändigt att skydda mer natur både för att hantera klimatkrisen och artkrisen. Enligt de intervjuade politikerna vann den mer ekologiska falangen kampen om vindkraft på land i både Rødt och Sosialistisk Venstreparti. Det går dock inte att säga att den kritiska sidan mot vindkraft vann bara på grund av att den ekologiska strömningen var så stark, utan som det framkom i *3.1 Folkligt Motstånd* så vann sidan även för att partierna värnar den lokaldemokratiska aspekten. Geir Jørgensen beskriver den ideologiska debatten som fanns kring vindkraft så här:

«Ja, vi har jo to viktige hovedstrømninger i Norge, det vi kaller fagbevegelsen og industri-Rødt, vi er jo et sosialistisk parti og har en lang tradisjon med å stå sammen med industriarbeiderne på arbeidsplassen sin å kjempe for det. Men så har vi også et miljø-Rødt, et øko-sosialistisk Rødt, som står i det klassiske naturvernet og i kampen. Denne vindkraftsdebatten som vi har hatt i Rødt likner veldig mye på den samme vindkraftsdebatten som vi har hatt i norsk miljøbevegelse, der noen er veldig tilhengere til å bygge ut mer fornybar energi av hensyn til de truende klimagassutslippene som kommer. Mens andre har andre svar, og tenker at robuste og levende økosystemer er den beste beskyttelsen vi kan ha mot klimaendringer.» *Geir Jørgensen, Rødt.*

Geir Jørgensen utvecklar sedan varför han menar att den ekosocialistiska delen av Rødt är kritisk till vindkraft:

«Fordi at hvis du tar sånn øko-sosialistisk perspektiv på det så er det jo noe man kjemper mot: en idé om at det kapitalistiske vekstsamfunnet - at det bare kan vokse videre så kan vi bare fylle tanken med noe annet, noe grønt, så skal dette bare gå videre. Men i det øko-sosialistiske retninga så er man mer systemkritisk og tror på en måte ikke helt på at man kommer over i en fossilfri økonomi, fordi det er de samme; det er oljeselskapene som posisjonerer seg for at tjene mere på vindkraft - havvind spesielt, samtidig som de går ut i Norge og alle andre land og kjører på med oljeboring og klimagassutslipp. Her i Norge kan du få milliardstøtte fra staten for å drive med havvind og andre ting, så de posisjonerer seg hele tida, egentlig bare der det er mest penger å tjene.» *Geir Jørgensen, Rødt.*

Jørgensen menar alltså, att man är kritiskt till att bara bygga mer och mer - till att fortsätta den ekonomiska tillväxten - vare sig om det handlar om förnybar energi eller olja, eftersom båda resulterar i att naturen i slutändan får betala priset.

Sosialistisk Venstreparti vill, till skillnad från Rødt, ha havsbaserad vindkraft. Det är dock inte ett ställningstagande som går att förklara så enkelt som att Sosialistisk Venstreparti skulle vara ett mer industrisocialistiskt parti och Rødt ett mer mer ekosocialistiskt parti, utan enligt politikerna i Rødt handlar deras ställningstagande kring havsbaserad vindkraft inte enbart om naturaspekten, utan även om att man vill värna andra näringsintressen, främst fisket. Däremot så beskriver Marthe Hammer det som att den "fagpolitiske" strömningen, alltså den mer industriella falangen av Sosialistisk Venstreparti, är nöjd med ställningstagandet kring att partiet är positivt till havsbaserad vindkraft:

«Jeg opplever at de som har fagpolitisk bakgrunn, de er jo veldig fornøyd med at vi er pragmatiske i forhold til havvind, for da mener man at man har en strategi for industrisatsing og arbeidsplasser. (...) Arbeiderbevegelsen er jo litt delt i det her spørsmålet.» *Marthe Hammer, Sosialistisk Venstreparti.*

Sofie Marhaug, energipolitisk talesperson för Rødt, fick frågan om hon ansåg att Norge bör få mer fastlandsindustri i framtiden, och om då vindkraften bör byggas ut. Hon svarar att hon tror

på mer fastlandsindustri, men bara om det ersätter olje- och gasindustrin, då man på grund av naturhänsyn inte bör producera energi till allting samtidigt:

«Dette er et komplisert spørsmål fordi det er alltid den avveiningen arbeidsplasser og natur. Jeg tror vi trenger noen mer fastlandsindustri, men det må skje fordi man faser ut oljeindustrien. Det som skjer nå er at man skal gjøre samme sak samtidig; man skal elektrifisere sokkelen, fortsette lete etter olje og gass, og si ja til utvinning av kryptovaluta helt ukontrollert, helt planløst. Og det er en farlig utvikling, jeg mener at man må begynne med og ta tilvære på den industrien man har, og sikre billig rein kraft til den industrien, satse på den, prioritere den over olje og gass. Då kan man nok og opprette ny grønn industri, men det må være istedenfor olje og gass, ikke i tillegg til fordi vi kan ikke bygge ned all natur.» *Sofie Marhaug, Rødt.*

Det framkommer alltså tydeligt i partiet Rødt att man vill styra sin energipolitik bort från ett tillväxtideal, och man vill samtidigt se att övergång till ny typ av industri inte sker på ett sätt där det riskerar att bidra till ytterligare exploatering av naturen.

I Sverige däremot, framkommer det av intervjuerna, att det varit betydligt mindre intern debatt inom partiet när det gäller vindkraftsfrågan. Politikerna beskriver det också som att den ideologiska debatten inte har varit speciellt synlig när det gäller just ställningstagandet kring om man är för eller mot vindkraft, men att den ideologiska debatten till viss grad ändå verkar varit synlig när det gäller hur man vill bygga ut vindkraften:

«Jag skulle säga att 90 procent, eller kanske 95 procent, av vänsterpartisterna är för vindkraft. Men sen finns det en ganska betydande del av vänsterpartisterna som är för vindkraft - fast med förbehåll. Man säger "Jag är för vindkraft men inte om det förstör för fåglarna, inte om det stör med konstiga ljud, om det stör renbetesområden och samernas verksamhet." Många är för men med förbehåll helt enkelt. Men sen finns det också en stor grupp som säger "Bygg ut vindkraften, vi behöver det! Och det där får vi lösa, vi har miljöprövning, vi har en demokratisk process så det är klart att man inte bygger en vindkraftspark på ett mindre lämpligt ställe."» *Jens Holm, Vänsterpartiet.*

Även om inte just frågan om vindkraft har varit så ideologiskt driven i Vänsterpartiet som i de norska partierna, så finns det likväl i Vänsterpartiet en mer industriell och en mer ekologisk strömning. Men till skillnad från intervjuer med de norska politikerna, som menar att den ekologiska sidan är på uppgång, så beskriver två av de svenska politikerna det som att den industriella falangen som har växt sig starkare.

Birger Lahti som varit medlem i partiet i 41 år, beskriver hur han gick in i ett "rödare" parti som sedan blev mer "grönt" för att återigen nu utvecklas i en "rödare" riktning:

«Jag ville säga att partiet givetvis har förändrats, ett tag var det mycket grönt, mycket miljö och klimat. Nästan så att vi glömde bort att vi även har en arbetarrörelse som röstar på oss, arbetstillfällena som är viktiga.» *Birger Lahti, Vänsterpartiet.*

Elin Segerlind, beskriver hur Vänsterpartiets nya strategi att under den senaste tiden i klimatpolitiken fokusera alltmer på industriomställningen riskerar att leda till en indirekt förskjutning av klimatpolitiken, vilket kan göra att man missar ett bredare perspektiv på frågan:

«Det hade varit jättehärligt om det var så enkelt (att bara behöva ställa om industrins energianvändning reds.anm). Men så enkelt är det inte. Dels för att de materialen som används i produktionen, de måste komma någonstans ifrån, och de har inget med energiproduktion att göra - utan det har med skog att göra, eller med gruvor att göra, eller med plast och oljeutvinning att göra. Det missar man, och sen missar man helt att klimatomställningen, om det är det perspektivet vi har, kräver att vi ställer om även till artkrisen, och alla de här sakerna med råvaror och sådant kommer från att vi har överutnyttjat våra naturresurser.» *Elin Segerlind, Vänsterpartiet.*

Det ska också tilläggas att Jens Holm avgick som klimatpolitisk talesperson för Vänsterpartiet i maj 2022 med motiveringen: "Partiledningens nya klimatpolitik är jag inte rätt person att företräda." (Holm, 2022).

Den ideologiska debatten mellan en mer industriell och en mer ekologisk vänster är alltså närvarande i båda länderna, men där de norska partierna verkar ha tagit en mer ekologisk inriktning medan Vänsterpartiet svängt i en mer industriell inriktning. I Norge har den

ideologiska debatten präglad vindkraftsdebatten, medan den ideologiska debatten i Sverige varit synligare i andra frågor.

4.2.4.2 *Ekonomi vs. ekologi*

Det framgår från intervjuerna att Vänsterpartisterna ser vindkraften på land och till havs som viktigt för ekonomi och svenska arbetstillfällen, och de lägger vikt på att just investeringar i den havsbaserade vindkraften kommer bli viktigt framöver. I intervjuerna med några av de norska politiker framgår det att man anser att det kunna vara möjligt att vindkraft på land är bra för landets ekonomi - men att priset för natur och lokalbefolkningen är för högt.

Jens Holm, Vänsterpartiet, och Sofie Marhaug, Rødt, får frågan om de tror att vindkraft är bra för landets ekonomi:

«Den (vindkraften reds.anm.) är viktig för ekonomisk utveckling i vid bemärkelse. Vi ser också nu att det görs viktiga industrietableringar i Sverige, inte minst på klimatområdet med batterier och elbilsfabriker, och stål utan kol. Då kommer det behövas väldigt mycket förnybar el, och då är vindkraften väldigt viktig.» *Jens Holm, Vänsterpartiet.*

«Det er et godt spørsmål. Jeg var i Førdefjorden i helgen der de planlegger sånn gruveponi, og der var det en i Naturvernforbundet som sa sånn at Norge kan bli det rikeste landet i kroner og øre, men helt uten verdier, fordi at vi bygger ned naturen, for vi har ikke noen skrupler når vi skal tjene penger. Og det synes jeg var godt sagt.» *Sofie Marhaug, Rødt.*

Genom att bara läsa de olika svaren kan man tolka det som att Marhaug har en mer ekosocialistisk inriktning än Holm, det är dock en något förenklad analys. För i 4.3 *Användning av energin*, framkommer det att de svenska politikerna anser att priset för att inte bygga ut vindkraften är betydligt högre än vad de norska politikerna anser att det är - i Sverige menar man att det skulle leda till förlorade arbetstillfällen samt att man anser att det är en miljövinst att byta ut kärnkraften mot vindkraft. Samtidigt anser Rødt att vindkraften inte behövs för att tillgodose framtida energibehov, och då blir det även lättare att motivera att naturen kan gå före den ekonomiska intressen.

Båda de norska socialistpartierna har dock tidigare varit positiva till vindkraft på land. Marthe Hammer, Sosialistisk Venstreparti, menar att den tidigare positiva synen på vindkraftsutbyggnad på land, till stor del kom från de industriella och ekonomiska fördelarna man trodde att energikällan skulle ge:

«Og 2005 så hamna SV i regjering i Norge, vi satt i regjeringen i åtte år, og da var man også veldig opptatt med å få opp fornybar energi, og annen typ av energikilde - både for og få noe annet å leve av - Norge er jo en veldig sterk oljenasjon som har enorme inntekter basert på fossile brennstoff, så det er klart at for hele statens inntekter og hele vårt samfunn er vi avhengig til og få opp annen type av industriområder.» *Marthe Hammer, Sosialistisk Venstreparti.*

Nu har Sosialistisk Venstrepart visserligen svängt om vindkraften på land till förmån för att bevara natur, men det är fortfarande på samma grund som Sosialistisk Venstreparti idag argumenterar för flytande havsbaserad vindkraft.

4.2.4.3 *Vindkraften som miljöproblem eller klimatlösning*

Synen på vindkraft och dess miljöpåverkan skiljer sig också mellan de svenska och norska politikerna. De svenska parlamentarikerna menar att den stora tillgången på landyta i Sverige gör att man kan placera ut vindkraftverk utan att det skulle vara förödande för naturen och samtidigt få en stor klimatvinst:

«För oss är vindkraft ett hundra procent förnybart energislag. Vi tar klimatomställningen på största allvar, och då behöver vi verkligen vindkraften för att ställa om. Och det finns egentligen inget annat sätt att minska utsläppen så snabbt som att investera i vindkraft, för det tränger ut fossil energi.» *Jens Holm, Vänsterpartiet.*

Vänsterpartisterna ser också vindkraften som ett miljövänligt alternativ i jämförelse med atomkraften, och Birger Lahti argumenterar därför att Vänsterpartiets syn på vindkraft inte betyder att partiets energipolitik skulle värna mindre om naturen än vad den norska vänstern gör:

«Jag tycker inte att vi värnar mindre om naturen, det tycker jag inte. Men för oss så... vi har blivit en gisslan i vårt ställningstagande till kärnkraften, vi är anti-kärnkraft och måste då ha ett svar på vad vi ska ha i stället. Sen nu när vi inser att vi som exportberoendeland är så beroende av den här industrin som vill ställa om, då har vi landat i att vi från samhället måste göra vårt yttersta för att industrin ska fixa sin omställning för vi ser att det skulle bli en klimatnytta som skulle bli större än om vi bara skulle sälja ut elen. Så jag tror inte vi värnar mindre.» *Birger Lahti, Vänsterpartiet.*

Samtidigt är det inte så att de svenska vänsterpartisterna helt bortser från vindkraftens negativa påverkan på miljön. Elin Segerlind tar upp hur vindkraften tillsammans med andra näringar, som exempelvis det svenska skogsbruket och gruvdriften blir ett hot mot naturen.

«Det hade varit en sak om vindkraft var den enda påverkan vi hade på vår naturmiljö, då kanske det hade varit ganska fritt fram att placera ut vindkraftverk lite här och var och där vi ville, men det är ju inte det enda vi gör med vår natur.» *Elin Segerlind, Vänsterpartiet.*

Sammanfattningsvis är den retoriken som de svenska vänsterpartisterna använder sig av när de talar om den naturpåverkan som vindkraften har, betydligt mildare än retoriken från de norska politikerna använder. Exempelvis beskriver de norska politikerna vindkraften som något som gör att «natur blir jo totalt rasert» eller bidrar till att man «går løs på naturen». En av de norska politikerna påpekade även mitt ordval när jag i intervjun sa “vindkraftspark” och ville i stället kalla det för “vindkraftsanlegg”, då ordet park inte stämde överens med den industriella upplevelsen politikern associerade vindkraft med.

Genom intervjuerna med de norska politikerna, framstår det som att vindkraften, främst på land, har blivit en symbol för en “quick-fix” lösning av klimatkrisen. En “lösning” som riskerar att bidra till att förvärra artkrisen genom en ökad industrialisering och naturingrepp. Geir Jørgensen utvecklar den ideologiska motsättningen mot att lösa klimatkrisen genom att bygga ut vindkraft:

«Jeg er mest bekymret for en sånn ideologi, der vi bare skal investere eller bygge oss ut fra klimakrisen. Det er jo den samme logikken som har skapt hele klimakrisen, og jeg tror

ikke vi klarer å løse den med en sånn gammeldags tankegang om at her kan vi bare bygge, og investere, og industrialisere. Jeg tror vi må tilbake til en mer skånsom tenking, en mer forsiktig tenkning om hva gjør vi med naturen vår. FN:s naturpanel har jo levert kraftige rapporter som viser det at vi mister arter, arter mister leveområder, vi er midt i en stor naturmangfoldskrise. Hvis da drømmen om et nytt samfunn kor det bare er klimagassutslippene som sto i fokus, da ødelegger vi - i alla fall med dagens teknologi - så mye natur på veien at naturen vil bli taperen på veien uansett.» *Geir Jørgensen, Rødt.*

Birgit Oline Kjerstad, miljøpolitisk talesperson för Sosialistisk Venstreparti menar att ställningstagandet mot vindkraft i partiet inte handlar om ett motstånd mot själva teknologin i sig, utan att det är den stora arealen som teknologien kräver i kombination med den unika norska naturen som man är kritisk till. Hon tar även upp hur det i andra länder är möjligt att bygga vindkraft utan lika stor miljöpåverkan.

«SV er opptatt av det store miljøspørsmåla. Klimakrisa og naturkrisa må sjaåst i samanheng. Fornybar energiproduksjon uansett form krev areal, og vindkraft krever svært store areal. Norge er et land med mykje fjellandskap og natur med mange arter som også skal ha sin plass. Difor må vi diskutere balansen mellom vårt samfunn sitt stadige krav og forbruk av energi opp mot behovet for å bevare biologisk mangfald og naturen si tåleevne.» *Birgit Oline Kjerstad, Sosialistisk Venstreparti.*

Det sista citatet sätter också fingret på en viktig faktor, att de norska partierna kanske inte hade varit lika kritiska till vindkraft om de levde i ett land med en annan typ av natur, exempelvis i Sverige.

För att sammanfatta temat 4.2.4. *Ideologiska skillnader*, så är det tydligt hur det finns både en mer industriell falang och en mer ekosocialistisk falang i de tre partierna. Men där den ideologiska debatten just när det gäller vindkraft har haft en större betydelse i Norge, där den mer ekosocialistiska falangen har gått vinnande ur striden (men med stöd av hur andra intressen gynnas). I Sverige däremot är det möjligt att se hur riktningen i politiken fått mer fokus på industri, även om det därmed finns en stark ekosocialistisk falang. Där mycket av

argumentationen om varför vindkraft behövs, är för att man vill ställa om industrin men även av miljöhänsyn då man vill fasa ut kärnkraften.

5 Diskussion

För att kunna besvara problemställningen om varför de norska och svenska vänsterpartierna förespråkar olika typer av vindkraftspolitik, kommer *4. Resultat*, att diskuteras tillsammans med *2. Bakgrund* och de politiska teorierna som lyfts upp i *2.4. Ideologisk bakgrund*. Diskussionen kommer att följa de fyra teman som presenterades i resultatet för de semi-strukturerade intervjuerna då det inkluderar teman från dokumentanalysen.

5.1 Folkligt motstånd mot vindkraft

Alla de intervjuade norska politikerna menade att folkrörelsen mot vindkraft haft en stor inverkan på partiets ställningstagande kring vindkraft, framför allt gällande landbaserad. Det skiljer sig från de svenska politikerna som menar att motståndet inte gjort dem kritiska till vindkraft som energikälla, men har fått politikerna att prioritera att ekonomiska värden förs tillbaka till kommunerna där vindkraftverken är placerade för att öka den lokala förankringen. Politikernas olika nivå av påverkan från det folkliga motståndet mot vindkraft är således en av faktorerna som delvis förklarar problemställningen. Men varför har då de norska politikerna i högre grad än de svenska påverkats av det folkliga motståndet mot vindkraft? En viktig del är antagligen karaktären på motståndet i de olika länderna. Som beskrivet i bakgrunden, har folkrörelsen mot vindkraft i Norge både engagerat en större mängd människor och delvis drivits av miljörelsen, det är alltså en folkrörelse som har likheter med de historiska folkrörelser som kämpat mot vattenkraftsutbyggnad och atomkraft - folkrörelser som Vänsterpartiet historiskt alltid gett sitt stöd till. Men i Sverige ser det annorlunda ut, och Anshelm och Simon (2016) beskriver det som att det svenska folkliga motståndet mot vindkraft inte liknar de historiska folkrörelserna mot atomkraft och vattenkraft, utan rörelsen mot vindkraft i Sverige saknar det systemkritiska perspektivet om att samhället bör förändras för att mindre naturresurser ska tas i bruk. Det går bara att spekulera i hur Vänsterpartiets politik skulle sett ut om folkrörelsen mot vindkraft i Sverige var större och hade en starkare systemkritisk ådra, det enda som går att säga är att Vänsterpartiet historiskt då har ställt sig på folkrörelsernas sidor.

De här skillnaderna gällande hur folkrörelserna mot vindkraft argumenterar, gör att konflikterna kring vindkraft i Norge till större grad kan liknas vid en värdekonflikt, och där konflikterna kring

vindkraft i Sverige till större del kan liknas vid en intressekonflikt. Skillnaden på de två olika typerna av konflikter är att en intressekonflikt handlar om olika intressen kring fördelningen av naturresurser, vilket ofta är en konflikt som kan lösas med ekonomisk kompensation (Nasjonal digital læringsarena, o.å). I värdekonflikter däremot, handlar det mer om en uppfattning om vad som är rätt och fel, det tar ofta avstamp i ideologiska värderingar (Nasjonal digital læringsarena, o.å), vilket i det här fallet tar sig i uttryck som naturens egenvärde, något som inte kan lösas med ekonomiska kompenseringar. Vad beror då konflikternas olika karaktär på? Det kan delvis ha att göra med de skillnader som togs upp mellan länderna i 2. *Bakgrund*, att Norge dels har mer orörd natur och fjällandskap där vindkraftverken riskerar att placeras. I Norge finns även mer befolkning som bor på landsbygden och som har hytter där - alltså som har mer relation till en orörd natur - fler människor som sätter ett större värde på naturen. Vilket även framkom i intervjuerna; att kritiken mot vindkraft oftast varit större bland politiker som bor på landsbygden, och som då i högre grad haft erfarenhet av vindkraft i närområden. Samtidigt är det på liknande sätt möjligt att tänka att den större samiska befolkningen i Norge också bidrar till en större konfliktnivå när värdet av att kunna bedriva rennärning ställs mot etablering av vindkraft. Miljörelsens organisering i frågan i Norge, har antagligen också drivit på för att göra det mer till en värdekonflikt, då man argumenterat för att skydda naturvärden. I Sverige är vindkraftverken antagligen också en värdefråga för många människor lokalt, då det även i Sverige finns fjällområden, artrika skogar och samiska landområden där etablering av vindkraft blir till en värdekonflikt. Men stora delar av Sverige täcks av områden som redan är påverkade av människan, det finns mer jordbruksland och produktionsskog - där motståndet mot vindkraften i stället blir en fråga om intressekonflikter över markanvändning, alltså mer av en intressekonflikt. Det kan vara en anledning till att Vänsterpartiet ser det som en möjlighet att driva en vindkraftspolitik som snarare handlar om ekonomisk kompensation, i stället för att driva en politik mot stopp för vindkraft på land för att spara på naturvärden - så som de norska socialistiska partierna gör.

Som tidigare nämnt var en annan av skillnaderna mellan den svenska och norska rörelsen mot vindkraft även storleken på rörelsen. Från intervjuerna med politikerna i Rødt framkom det att partiet antagligen inte hade varit lika kritiska till vindkraft om inte tiotusentals personer hade

organiserat sig, och Marhaug beskrev själv ställningstagandet mot vindkraft som en form av vänsterpopulism. I Sverige har inte tiotusentals personer organiserat sig på samma sätt, och det är troligt att just den här mängden är av betydelse då Vänsterpartiet, likt framför allt Rødt, är ett parti med populistiska tendenser (Öhberg et al., 2022). Forskare tror att motståndet mot vindkraft kommer att öka i Sverige (SVT, 2021), beroende på hur stort motståndet blir, och vilken karaktär det får, kan det bli intressant att se om Vänsterpartiet kommer att reagera med att svänga i frågan på samma sätt som de norska politikerna gjort. I 2. *Bakgrund* beskrivs hur den norska historien kantats av rättsprocesser då kommunerna känt sig överkörda då planerna kring vindkraft ändrats efter de sagt ja. I Sverige kommer i stället det kommunala vetot in senare i processen, den svenska historien om vindkraft är alltså inte på samma sätt en berättelse om kommuner som gör upp med vindkraftsbolagen i rätten. Den här aspekten tas upp tar flera av de norska politikerna som en brist på lokaldemokrati, och det blir ytterligare en anledning till att de vill ställa sig på samma sida som folkrörelsen mot vindkraft, en aspekt som inte är närvarande på samma sätt i Sverige. Det handlar alltså inte om att det bara är ett motstånd som i Norge är större till i antal, utan även ett motstånd som i högre grad känner sig överkörda av makten och myndigheter, och socialistiska partier eftersträvar att stå på folkets sida och valet att vara emot vindkraft i Norge kan i högre utsträckning ses som något som är att stå på folkets sida, medan det på grund av motståndets karaktär inte blir det i Sverige.

5.2 Det ekonomiska systemet kring vindkraft

För alla tre partierna är ägarförhållanden och lokalekonomisk ersättning kring vindkraft viktiga frågor som partierna är överens om. Då systemet kring vindkraft idag, med liten lokalekonomisk ersättning och stor del privat ägarskap, är något som strider mot alla partiers ideologi.

Däremot upptäcktes både i resultatet av intervjuerna och dokumentanalysen att de norska socialistiska partierna hade ytterligare ett perspektiv på frågan. Då de norska partierna beskrev det som att vindkraften skiljer sig från andra energikällor gällande ägarförhållande och den lokalekonomiska aspekten. Då de norska lokalsamhällena är vana vid att kompenseras för den vattenkraftsenergi som produceras i landet i betydligt högre grad än i Sverige. I Norge blir därför den låga lokala ekonomiska vinsten från vindkraften, något unikt för just vindkraft som

energikälla, medan den låga lokalekonomiska fördelen från vindkraft i Sverige är något som inte markant skiljer sig från andra typer av energiproduktion.

Samma aspekt finns gällande ägarförhållanden i Norge, där organiseringen med privata investerare i vindkraften är något unikt i jämförelse med vattenkraften, gasen och oljan, som till största del ägs av det offentliga och där vinsten kommer tillbaka till folket. Speciellt är skillnaden stor gällande elproduktionen, då den till stor del ägs av kommuner och fylken och är en del av att den ekonomiska vinsten kommer tillbaka till lokalsamhället. Då Sverige har en annan sorts ägarstruktur, med mestadels stora företag (där dock statliga Vattenfall är den största ägaren), men där det finns andra stora aktörer som inte är en del av det svenska offentliga ägarskapet, så i förhållande till Norge blir inte ägarstrukturen för vindkraft något lika unikt i det svenska energisystemet. Däremot är exempelvis Kinas stora investeringar i svensk vindkraft något unikt, och något som även de svenska politikerna tar upp som en säkerhetsrisk och en anledning till att partiet vill se ökade statliga investeringar.

De här aspekterna har bidragit till Sosialistisk Venstreparti och Rødts mer kritiska syn på landbaserad vindkraft som energikälla (det finns inte mycket erfarenheter av havsbaserad vindkraft än). Det ekonomiska systemet kring vindkraft strider även mot det svenska Vänsterpartiets ideologi, men det har inte gjort partiet mer kritisk till vindkraft som energikälla, men mot hur det är arrangerat.

5.3 Användning av energin

I det tidigare avsnittet 5.2. *Vindkraftens ekonomiska system* framkom det hur lika partierna ser på frågor rörande hur systemet kring vindkraft är utformat. I resultatdelen 4.3. *Användning av energi*, framkommer det att det finns stora likheter där med; partierna vill i första hand använda energin till den inhemska klimatomställningen och ta mer kontroll över vad energin ska och inte ska användas till – exempelvis inte till serverhallar och storskalig energiexport. Däremot framkom det i resultatet att de norska och svenska socialistiska partierna har olika förutsättningar inom länderna, vilket kommer att diskuteras vidare i det här avsnittet, eftersom det är en viktig del i att förklara problemställningen om varför de socialistiska partierna i Sverige och Norge har olika politik.

5.3.1 Atomkraft

Som presenterats i 2. *Bakgrunden* har Vänsterpartiet en lång historia av att driva en politik mot atomkraft, delvis för att det inte anses ekologiskt hållbart. Det framkom i intervjuerna att partierna ansågs sig behöva förespråka en annan typ av energikälla, och att vindkraften sågs som ett hållbart alternativ. På liknande sätt argumenterar Miljöpartiet, som också liksom Vänsterpartiet har en stark miljöprofil, och har de väljare som är mest positiva till en ökad utbyggnad av vindkraft (Jönsson, 2021). Det är inte unikt att förespråka vindkraft framför kärnkraft ur en miljösynpunkt. Exempelvis, Danmark har en historia av en lyckad folkrörelse mot kärnkraft, vilken vann striden så att det aldrig byggdes några atomkraftverk i Danmark. I stället förespråkade rörelsen vindkraft, och många folkliga initiativ fick fart på vindkraften i landet, och Danmark är nu ett land där en kraftfull majoritet av befolkningen är positiva till vindkraft (Johansen, 2021). På samma sätt är det tyska folket mer positiva till förnybar energi inklusive vindkraft när det gäller att fasa ut landets atomkraft (Liebe & Dobers, 2019).

I Norge har det varit decennier sedan som atomkraft på riktigt var uppe på den politiska agendan, och dilemmat atomkraft kontra vindkraft har aldrig riktigt varit en fråga som de norska partierna behövt ta ställning till. Utan den tillgången Norge har av vattenkraft har varit nog för att inte bara klara av landets elförsörjning utan även för att exportera el. Frågan om vindkraft i Norge handlar därför inte om att fasa ut kärnkraft eller fossil elproduktion inom landet, medan frågan om vindkraft i Sverige för Vänsterpartiet handlar om att byta ut cirka en tredjedel av dagens elproduktion som består av atomkraft, vindkraften blir alltså något som ses ersätta en omiljövänlig elproduktion.

5.3.2 Industri

En annan stor och viktig skillnad mellan länderna är hur förutsättningarna för en omställning av samhället ser ut, i synnerhet för industrin. I den här delen blir det därför svårt att veta till vilken grad partierna motiverar en utbyggnad av förnybara energikällor beroende på om förutsättningarna till omställningen av industrin ser olika ut, eller om det handlar om att partierna har olika syn på vad en hållbar och rättvis omställning är. Då det är en politisk och ideologisk fråga om hur stort man anser att det framtida elbehovet kommer att vara, vilket då

påverkar i vilken grad man anser behöva investera i nya energikällor, men den här delen kommer att utforskas mer i 5.4. *Ideologiska skillnader*.

I 2. *Bakgrund* beskrivs hur industriomställningen ser olika ut i Sverige och Norge, då den största utmaningen i Sverige är att få ned utsläppen i stål- och gruvindustrin medan det i Norge främst handlar om utsläppen i olje- och gasindustrin. De här olika typerna av industrier, ger de svenska och norska politikerna olika förutsättningar när det gäller att fatta beslut. Den norska fossilindustrin har i dagsläget stora utsläpp, och är en bidragande orsak till att Norges utsläpp av växthusgaser per capita är dubbelt så högt som Sveriges (Seljom & Rosenberg, 2018). För att elektrifiera olje- och gasindustrin förväntas det krävas en ökning på 10–12 TWh fram till 2030 (Lie Brenna, 2020). Det här är en industri som både Sosialistisk Venstreparti och Rødt vill lägga ned, men som majoriteten av de andra norska partierna vill ha kvar. Vänstersidan i Norge är splittrad när det kommer till politiken man vill driva gällande fossilindustrin, då Sosialistisk Venstreparti vill beordra oljenäringen att själva bygga havsbaserad vindkraft till elektrifieringen (Sosialistisk Venstreparti, 2021). De politiker som intervjuas i Rødt menar däremot att ett en elektrifiering av norsk sockel är slöseri med el och att det inte påverkar de globala utsläppen och att det därför bara blir något som “pyntar” de norska utsläppen. I Sverige är det i dagsläget gruv- och stålindustri som står för de största industriella utsläppen, och elektrifiering av LKAB och SSAB förväntas att reducera Sveriges totala utsläpp av koldioxid med 10% (Hybrit, 2021). Det är en elektrifiering vars kraftbehov successivt kommer att öka, och som 2045 beräknas att kräva 55 TWh (Hybrit, 2021) - alltså cirka 40% av den totala elanvändningen i Sverige under 2021. Den här omställningsprocessen med att göra stålindustrin i Sverige “fossilfri” är något som de Vänsterpartister i Sverige som intervjuas är positiva till. Vänsterpartisters energipolitiska talesperson, Birger Lathi, tar i intervjun upp att det är viktigt att genom storskaliga investeringar i mer förnybar energi möjliggöra för den omställning som industrin “behöver”. Och det scenariot som Vänsterpartiet står inför och som politikerna pratar positivt om, som en elektrifiering av LKAB och SSAB, nya industrisatsningar som batterifabriker, samt att partiet vill fasa ut kärnkraften, är en betydligt större utbyggnad av förnybar energi än vad de norska socialistpartierna behöver ta ställning till, inkluderat att Sosialistisk Venstreparti vill elektrificera oljeindustrin.

Vänsterpartiet menar alltså att den storskaliga utbyggnad partiet vill se av förnybar energi, däribland landbaserad och havsbaserad vindkraft, motiveras av; klimatnyttan av de reducerade utsläppen, att Sverige kan behålla och skapa fler arbetsplatser samt den miljönytta partiet ser av utfasning av kärnkraften. Det är oklart hur de norska partierna hade agerat om de hade de svenska förutsättningarna. Sosialistisk Venstreparti ser på utbyggnaden av havsbaserad vindkraft med ungefär samma argument. Därför syns den största skilljelinje mellan svensk och norska vindkraftspolitik, mellan Rødt och Vänsterpartiet. För till skillnad från Vänsterpartiet argumenterar Rødt för att de eventuellt vill se en satsning på ny grön industri först när olje- och gasindustrin fasas ut, just för att partiet inte vill se de naturingrepp som en storskalig utbyggnad av förnybarenergi skulle leda till. Den här aspekten kommer att diskuteras mer i nästkommande avsnitt.

5.3.3 Ideologiska skillnader

Det framkom både i dokumentanalysen och i intervjuerna, att de norska socialistpartierna lade mer vikt vid vindkraftens miljöpåverkan än vad det svenska Vänsterpartiet gjorde. Det var också tydligt att för Vänsterpartiet är vindkraften en nyckelspelare i klimatomställningen. De här skillnaderna beror delvis på de olika förutsättningarna i länderna, och på det folkliga motståndet som tagits upp tidigare. Men i den här delen kommer det också diskuteras hur partiernas skilda vindkraftspolitik även beror på ideologiska skillnader. Vilket kommer att göras genom att koppla resultatet med teorier kring ekonomisk tillväxt, och en mer industriell kontra ekologisk inriktning.

Det typ av samhälle som förespråkas av alla partier i studien vill se bygger på tydliga ekosocialistiska influenser, partierna vill se ett hållbarare och rättvisare samhälle. Det som däremot skiljer partierna åt, är främst om de ser på ekonomisk tillväxt som ett verktyg för att nå målet om hållbarhet - eller som ett hinder.

Där Rødt utmärker sig med att vara tydliga i sin kritik mot ekonomisk tillväxt. Till det hör att både intervjuerna med politikerna i Rødt och dokumentanalysen visar på en kritik av tanken på en omställning som fokuserar på att samhället i princip kan fortsätta som vanligt bara att fossil energi byts till förnybar energi. I sitt arbetsprogram skriver Rødt att det är tydligt hur varje nytt

vindkraftverk förstör naturen och att tanken på att allt bara kan elektrificeras riskerar att leda till mer naturförstörelse, se 4. Resultat sida 49. I stället är det främst en minskning i energiförbruk som är den lösning som Rødt eftersträvar. Det kan liknas vid hur ekomarxisten Kate Soper (2014) tolkar Marx - att det är fullt möjligt att välja ett socialistiskt system som endast väljer att tillfredsställa de "primära behoven". Vad de primära behoven sedan är - och hur mycket energi de kräver blir en politisk fråga, och Rødt öppnar för att det exempelvis behövs en minskning i antalet privata bilar (Rødts stortingsgruppe, 2021).

På den andra sidan av axeln finns Vänsterpartiet, vilka precis som Rødt och Sosialistisk Venstreparti, är kritiska till kapitalismens entydiga mål om ekonomisk tillväxt. Däremot uttrycker Vänsterpartiets partiprogram inte kritik mot ekonomisk tillväxt i sig, utan pekar på att den kan vara eftersträvandevärd om den är ekologiskt hållbar. Där skiljer Vänsterpartiet sig alltså från Rødt som beskriver ekonomisk tillväxt som något som vill leda till överutnyttjande av naturresurser. Vänsterpartiets syn liknar mer hur Warlenius (2016) beskriver att det är vinstfördelning av den ekonomiska tillväxten som är det som påverkar resursutnyttjandet, där ett storskaligt statligt ägande gör det möjligt att minska koldioxidutsläppen. Där Vänsterpartiet genom stora investeringar och lån vill ställa om och elektrifiera samhället, vilket senare förväntas att betalas tillbaka ekonomiskt genom ökad produktivitet och fler arbetstillfällen. Vänsterpartiets syn blir mer industriell och en typ av ekologisk modernistisk syn, där inte ökad ekonomi och ökad ekologisk hållbarhet behöver stå emot varandra, där utgångspunkten är att teknikutveckling leder till mer effektivitet och mindre resursanvändning (Lundqvist, 2017). En linje som går bra ihop med Vänsterpartiets långa historia som ett arbetarparti med huvudfokus på ekonomisk ojämlikhet, då partiet argumenterar att klimatomställningen de vill se ska leda till bland annat fler jobb, bättre transportmöjligheter och bättre boenden (Dadgostar & Esbati, 2022a).

Vänsterpartiets syn står i kontrast till hur Rødt i stället ser på tekniklösningar såsom elektrifiering, som något som riskerar att leda till ytterligare industrialisering av naturen. I dokumentanalysen verkar den här uppdelningen tydligare, med Vänsterpartiets syn på att lösa klimatkrisen genom investeringar i ny teknik, mot Sosialistisk Venstreparti och Rødts stora fokus på att integrera klimat- och naturmångfaldsfrågan med varandra. Från intervjuerna blev det

dock tydligt att det inom Vänsterpartiet funnits motsättningar mot att partiet gått mot en klimatpolitik där huvudfokus ligger på att investera sig ur klimatkrisen med tekniska lösningar. Däremot verkar inte frågan om vindkraften varit en del av det ideologiska splittringsfältet i Vänsterpartiet, något vindkraftsfrågan i stället varit i de norska partierna. Utan Vänsterpartiet har länge haft synen att de är bra att bygga ny vindkraft, och det är inget som har ändrats för att Vänsterpartiet nyligen gått i en mer industriell inriktning. Däremot kan det vara troligt att en industriinriktning kommer att kräva mer energi, och där med mer utbyggnad av förnybar energi som vindkraft.

Sosialistisk Venstreparti har fått lite utrymme i den här delen av diskussionen. Det är för att partiet hamnar någonstans i mitten av spektrumet med Rødt och Vänsterpartiet på varsin sida om sig. Sosialistisk Venstreparti kritiserar inte ekonomisk tillväxt lika frekvent som Rødt, varken i dokumentanalysen eller i intervjuerna. Däremot visar en studie av Wang och Keith (2020) hur Sosialistisk Venstreparti till större grad i valmanifest fokuserat på att lyfta fram en anti-tillväxt ekonomi i sitt valmanifest än vad Vänsterpartiet gör. Dock är inte frågan om vindkraft direkt kopplad till synen på ekonomisk tillväxt, men synen på ekonomisk tillväxt är kopplad till att se investeringar i tekniska lösningar som förnybar energi som en av de viktigaste omställningsprocesserna. Och i Norge så menar flera av politikerna att den interna vindkraftsdebatten har varit kopplad till en ideologisk debatt om en mer industriell mot en mer ekologiinriktning. Och även här hamnar Sosialistisk Venstreparti mitt mellan Vänsterpartiet och Rødt då de anser att naturpåverkan är för stor när det gäller att producera ny el från storskalig landbaserad vindkraft, men att det är motiverbart när det gäller havsbaserad vindkraft. Den havsbaserade vindkraften motiverar Sosialistisk Venstreparti på samma sätt som Vänsterpartiet med att det är viktigt för klimatomställningen, industrin och arbetstillfällena. Däremot är Sosialistisk Venstreparti inte lika tydliga som Vänsterpartiet om det är försvarbart med havsbaserad vindkraft då partiet formulerat sig som så att man vill utreda om det finns områden där det är miljömässigt försvarbart att bygga flytande havsbaserad vindkraft.

Det finns alltså en ideologisk skillnad mellan partierna. Där det svenska Vänsterpartiet har en mer industriell driven politik, medan de norska partierna, framför allt Rødt, har en politik med

mer fokus på ekologi. Den här skillnaden i ideologin besvarar inte hela problemställningen, men den förklarar hur partierna kan motivera den aktuella vindkraftspolitiken.

Så varför denna skillnad i ideologi? Carter (2013) skriver att i länder som saknar eller har svaga gröna partier, går ofta rollen som alternativ miljökämpe i parlamenten till vänsterpartier, där han ger exempel på Sosialistisk Venstreparti som ett parti som driver en miljöpolitik som är liknar de gröna partierna i många andra länder. Den här studien gjordes innan Rødt var över sperregrensen till Stortinget, så de finns inte representerade i studien. Men det kan vara en förklarande faktor till att den större graden av prioritet på miljö och naturfrågor bland de norska partierna då Miljøpartiet de Grønne aldrig kommit över riksdagsspärren, medan Miljøpartiet varit en del av svenskpolitik och suttit i regering. Samtidigt profilerar sig Sosialistisk Venstreparti som ett rödgrönt parti, och har setts som ett "miljöparti" i norsk politik sedan det bildades och speciellt sedan dess engagemang kring vattenkraftsutbyggnad. Vänsterpartiet lyfts också upp i studien av Carter (2013) som ett parti vars miljöpolitik liknar europeiska gröna partiers, även om Vänsterpartiet inte i lika hög grad rankas som att ha samma "gröna" politik som Sosialistisk Venstreparti.

Konklusion

Anledningen till skillnaden i vindkraftspolitik mellan den svenska och norska vänstern är dels olika nationella förutsättningar, dels ideologiska skillnader när det gäller att se på värdet av bevarandet av naturen kontra industri.

Det svenska Vänsterpartiet och de norska partierna Sosialistisk Venstreparti och Rødt har i mångt och mycket liknande utgångspunkter när det gäller vindkraft även om dess politik skiljer sig åt. Där partierna vill se ett system kring vindkraft med offentligt ägarskap och hög lokalekonomisk ersättning. Partierna har också samma syn gällande hur de vill använda förnybar energi - den ska gå till omställning inom landet och mindre export av el, partierna vill också kunna styra mer vad energin ska gå till och kunna stoppa energikrävande aktiviteter som serverhallar.

Även om partierna i många fall har liknande utgångspunkt, finns mellan länderna olika förutsättningar som leder till olika politik. Det handlar dels om att Sverige har atomkraft, vilket Vänsterpartiet i decennier drivit en politik för att avveckla, och där partiet då landat i att vindkraft är ett hållbarare energialternativ. Vänsterpartisterna ser också ett större behov av förnybar energi än vad de norska socialistpartierna gör, något som kommer ifrån att en omställning av det svenska samhället och i synnerhet industrin, beräknas kräva mer energi än den norska. Det finns alltså ett större behov av elektricitet i framtida Sverige.

En annan faktor som förklarar varför de norska politikerna är mer kritiska till vindkraft är för att det i Norge också funnits ett betydligt starkare motstånd mot vindkraft än i Sverige, och de norska politikerna menar att det har påverkat deras politik. Det norska motståndet har inte bara engagerat fler personer, det har också engagerat en bredare del av befolkningen och fått med sig miljörelsen. Därför har delar av motståndet mot vindkraft grundat sig i en kritik mot en ökad industrialisering i orörd natur, och liknat det historiska motståndet som funnits kring vattenkraft och atomkraft, ett motstånd som historiskt har stötts av alla partierna i studien. I Sverige har inte motståndet mot vindkraft nått samma systemkritiska karaktär och inte påverkat Vänsterpartiet mer än att fått partiet att tycka att den lokalekonomiska aspekten är viktigare.

All förklaring till frågan handlar inte om olika förutsättningar mellan länderna, utan det har även identifierats ideologisk skiljelinje mellan partierna som kan vara med att besvara problemställningen. I alla tre partier står miljö och klimatfrågan i fokus, men man har olika syn på den ekonomiska tillväxten och teknikens roll i frågan. Det svenska Vänsterpartiet fokuserar inför valet 2022 på en omställningspolitik som bygger på storskaliga investeringar och lån, med målet av att minska utsläppen i sektorer som industrin, transport och bostad och samtidigt har som mål att skapa fler jobb, öka produktiviteten och öka jämlikheten. Något som bara kan genomföras genom en stor utbyggnad av förnybar energi. De norska partierna, och framför allt Rødt, har i stället mer fokus på att den ekonomiska tillväxten inte är hållbar, och är kritisk till en omställningsprocess som bara handlar om elektrifiering av samhället då man ser kritiskt på hur storskalig utbyggnad av förnybar energi påverkar naturmångfalden, på så sätt kan de motivera sin kritiska inställning till vindkraft.

Referenser

Aass Kristiansen, A. (2022, 2 april). Høyre-ledelsen gikk på kjernekraftnederlag. *Aftenposten*. Tillgjenglig: <https://www.aftenposten.no/norge/politikk/i/V9wQ23/hoeyre-ledelsen-gikk-paa-kjernekraftnederlag>

Anshelm, J. & Simon, H. (2016). Power production and environmental opinions -Environmentally motivated resistance to wind power in Sweden. *Renewable and sustainable energy reviews*, 57, 1545-1555. Tillgjenglig: <https://doi.org/10.1016/j.rser.2015.12.211>

Arbeiderpartiet, Senterpartiet (2021). *Hurdalsplattformen - For en regjering utgått fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet*. Tillgjenglig: <https://www.regjeringen.no/contentassets/cb0adb6c6fee428caa81bd5b339501b0/no/pdfs/hurdalsplattformen.pdf>

Bastani, A. (2019). *Fully Automated Luxury Communism*. Verso.

Benton, T. (1989). Marxism and natural limits: an ecological critique and reconstruction. *New Left Review*, 178(1), 51-86.

Bergner, P. (2013). *Med historien som motståndare: SKP/VPK/V och det kommunistiska arvet*. Bokförlaget Atlas.

Bergvall Henmo, J. (2021, 31 december). Sier nei til ny vindkraft. *Klassekampen*. Tillgjenglig: <https://klassekampen.no/utgave/2021-12-31/sier-nei-til-ny-vindkraft/wTp4>

Beston, J. A., Diffendorfer, J. E., Loss, S. R., & Johnson, D. H. (2016). Prioritizing avian species for their risk of population-level consequences from wind energy development. *PLOS ONE*, 11(3), 1–19. Tillgjenglig: <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0150813>

Bratberg, Ø. (2018). *Tekstanalyse for samfunnsvitere*. Cappelen Damm.

Braun, V. & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77–101.

Carlsen, H., Kristensen, M., Rønning, M., Grimstad, T., Sollund, S., Mjaaland, O. (2021). *Støres plan A gikk i vasken – SV trekker seg fra sonderinger*. Tillgänglig: <https://www.nrk.no/norge/sv-trekker-seg-fra-regjeringssonderingene-1.15670298>

Carter, N. (2013). Greening the mainstream: party politics and the environment. *Environmental Politics*, 22(1), 73-94. Tillgänglig: <https://doi.org/10.1080/09644016.2013.755391>

Dadgostar, N. & Esbati, A. (2022a, 29 mars). "Inför ett underskottsmål för att betala klimatsatsningar". *DN Debatt*. Tillgänglig: <https://www.dn.se/debatt/infor-ett-underskottsmal-for-att-betala-klimatsatsningar/>

Dadgostar, N. & Esbati, A. (2022b, 5 april). "Vänsterpartiet vill se det starka samhällets återkomst". *DN Debatt*. Tillgänglig: <https://www.dn.se/debatt/vansterpartiet-vill-se-det-starka-samhallets-aterkomst/>

Den Norske Turistforeningen. (o.å). *Vindkraft truer urørt natur*. Tillgänglig: <https://www.dnt.no/vindkraft/>

Elfström, J. (2022, 16 mars). Allt större utländskt ägande i svensk vindkraft. *SVT*. Tillgänglig: <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/vindkraften-allt-storre-utlandskt-agande>

Energifakta Norge. (2017). *Eierskap i kraftsektoren*. Tillgänglig: <https://energifaktanorge.no/om-energisektoren/eierskap-i-kraftsektoren/>

Energifakta Norge. (2019). *Eierskap i kraftsektorn*. Tillgänglig: <https://energifaktanorge.no/om-energisektoren/eierskap-i-kraftsektoren/>

Energifakta Norge. (2021). *Kraftproduksjon*. Tillgänglig: <https://energifaktanorge.no/norsk-energiforsyning/kraftforsyningen/>

Energimarknadsinspektionen. (2021, 8 december). *Elpriset 2021 – faktorer som påverkar*. Tillgänglig: <https://www.ei.se/konsument/el/sa-har-fungerar-elmarknaden/elpris>

Energimyndigheten. (2021). *Framtidens elektrifierade samhälle - Analys för en hållbar elektrifiering*. ER 2021:28. Tillgänglig: <https://energimyndigheten.a-w2m.se/Home.mvc/View?view=c&folderId=51635&siteId=733&pageSize=25&offset=0>

Energimyndigheten. (2022). *Fortsatt hög elproduktion och elexport under 2021*. Tillgänglig: <https://www.energimyndigheten.se/nyhetsarkiv/2022/fortsatt-hog-elproduktion-och-elexport-under-2021/>

Eneroth, B. (1984). Kvalitativ metod — kunskapsmodell och 'mätproblem'. *Sociologisk Forskning* 21(3), 81–87. Tillgänglig: <https://www.jstor.org/stable/20850731?seq=6>

Enevoldsen, P., & Permien, F. H. (2018). Mapping the wind energy potential of Sweden: a sociotechnical wind atlas. *Journal of Renewable Energy* 2018, 1–12. Tillgänglig: <https://doi.org/10.1155/2018/1650794>

Engels, F. (1844) Outlines of a Critique of Political Economy. *Deutsch-Französische Jahrbücher*, 1.

European Commission (2021). *Commission presents Renewable Energy Directive revision*. Tillgänglig: https://ec.europa.eu/info/news/commission-presents-renewable-energy-directive-revision-2021-jul-14_en

European Commission (2022). *Communication from the Commission to the European Parliament, the European Council, the Council, the European Economic and Social Committee*

and the Committee of the Regions: REPowerEU Plan. Tillgänglig: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM%3A2022%3A230%3AFIN&qid=1653033742483>

European Commission. (o.å). *Trans-European Networks for Energy - Linking the energy infrastructure of EU countries*. Tillgänglig: https://energy.ec.europa.eu/topics/infrastructure/trans-european-networks-energy_en

Eurostat. (2020). *Population on 1 January by five year age group, sex and other typologies*. Tillgänglig: <http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do>

Eurostat. (2022). *Energy production and imports*. Tillgänglig: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Energy_production_and_imports#More_than_half_of_EU_energy_needs_are_covered_by_imports

Finjord, F., Hagspiel, V., Lavrutich, M., & Tangen, M. (2018). The impact of Norwegian-Swedish green certificate scheme on investment behavior: A wind energy case study. *Energy policy*, 123, 373–389.

Fisher, H. (1955). *The Communist Revolution - An Outline of Strategy and Tactics*. Stanford University Press. Stanford, Carlifonia.

Fjellanger, R., Haugan, Bjørn. (2022, 15 mars). Ny VG-mätning: Nato-nedgång för SV och Rødt. VG. Tillgänglig: https://www-vg-no.translate.google.com/nyheter/innenriks/i/v5P9Qm/ny-vg-maaling-nato-nedtur-for-sv-og-roedt?_x_tr_sl=no&_x_tr_tl=sv&_x_tr_hl=sv&_x_tr_pto=sc

Flydal, E. (2020, 9 januari). *Vindkraftmotstander dømt til fengsel*. VG. Tillgänglig: <https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/wPpIA1/vindkraftmotstander-doemt-til-fengsel>

Fotopoulos, T. (2007). *Is degrowth compatible with a market economy? The International Journal of Inclusive Democracy*, 3(1), 1–16.

Föreningen Svenskt Landskapsskydd. (o.å) *Om oss*. Tillgänglig: <http://landskapsskydd.se/om-oss/>

Gradén, M. (2016). *Storskalig vindkraft i skogen. Om rationell planering och lokalt motstånd*. [Doktorsavhandling] Uppsala universitet.

Haagensen, K. & Midttun, A. (1984). *Kraftutbygging, konflikt og aksjoner*. Universitetsforlaget.

Henriksson, J. (2004). Striden om Vindelälven: början till slutet på den svenska vattenkraftsutbyggnadesepoken. [C-Uppsats] *Luleå Tekniska Universitet*.

Hermansson, J. (2010). Vänsterpartiet - Med historien in i framtiden. *Statsvetenskaplig Tidskrift* 112(2), 215–227.

Hermansson, J. (1984). *Kommunism på svenska? SKP/VPK:s idéutveckling efter Komintern*. [Doktorsavhandling] Uppsala universitet.

Hunding Strømme, S. (2021, 27 mars). MDGs vedtak om støtte til atomkraft skaper reaksjoner. *NRK*. Tillgänglig: <https://www.nrk.no/norge/mdgs-vedtak-om-stotte-til-atomkraft-skaper-reaksjoner-1.15436579>

Holm, J. (2022, 21 maj). *Klimatpolitisk talesperson*. Tillgänglig: <https://jensholm.se/2022/05/21/klimatpolitisk-talesperson/>

Holmberg, S. (2021). *Swedish Opinion on Nuclear Power 1986–2020*. Energimyndigheten, SOM-institutet, Göteborgs universitet. Tillgänglig: <https://www.gu.se/sites/default/files/2021-08/2021%20Swedish%20Opinion%20on%20Nuclear%20Power%201986-2020.pdf>

Hybrit. (2021). *LKAB och Vattenfall först i världen med vätgasreducerad järnsvamp*. Tillgänglig: <http://www.hybritdevelopment.se/hybrit-ssab-lkab-och-vattenfall-forst-i-varlden-med-vatgasreducerad-jarnsvamp/>

Johannessen, A., Kristoffersen, L., & Tufte, P. A. (2020). *Forskningsmetode for økonomisk-administrative fag*: Oslo: Abstrakt forlag A/S.

Johansen, K. (2021). Blowing in the wind: A brief history of wind energy and wind power technologies in Denmark. *Energy Policy*, 152. Tillgänglig: <https://doi.org/10.1016/j.enpol.2021.112139>

Jones, N. F., Pejchar, L. & Kiesecker, J. M. (2015). The energy footprint: how oil, natural gas, and wind energy affect land for biodiversity and the flow of ecosystem services. *BioScience*, 65(3), 290–301. Tillgänglig: <https://doi-org.galanga.hvl.no/10.1093/biosci/biu224>

Jönsson, E. (2021) *Swedish Opinion on Wind Power 1999–2020*. Energimyndigheten; SOM-institutet; Göteborgs universitet. Tillgänglig: <https://www.gu.se/sites/default/files/2021-08/2021%20%20Swedish%20Opinion%20on%20Wind%20Power%201999-2020.pdf>

Kallis, G. (2011). In defence of degrowth. *Ecological Economics*, 70(5), 873-880. Tillgänglig: <https://doi.org/10.1016/j.ecolecon.2010.12.007>

Kommunal Rapport. (2018, 18 maj). *Her er de rikeste og fattigste kommunene*. Tillgänglig: [https://www.kommunal-rapport.no/oekonomi/her-er-de-rikeste-og-fattigste-kommunene/20714!/?](https://www.kommunal-rapport.no/oekonomi/her-er-de-rikeste-og-fattigste-kommunene/20714!/)

Kumano-Ensby, L., A. & Næss Larsen, K. (2022, 23 mars). Menn vil ha kjernekraft mens kvinner er skeptiske. *NRK*. Tillgänglig: <https://www.nrk.no/dokumentar/menn-vil-ha-kjernekraft-mens-kvinner-er-skeptiske-1.15902472>

Koß, M. (2010). Close to, but Still Out of, Government: The Swedish Vänsterpartiet. In: Olsen, J., Koß, M., Hough, D. (eds) *Left Parties in National Governments*. Palgrave Macmillan, London.
Tillgänglig: https://doi.org/10.1057/9780230282704_7

Kveim Sti. T. (2020, 3 april). Nordmenn har brukt 200 milliarder på hytte. *Finansavisen*.
Tillgänglig: <https://finansavisen.no/premium/livsstil/2020/04/03/7511465/nordmenn-har-brukt-200-millarder-pa-hytte>

Lahti, B., Henriksson, S., Holm, J., Kakabaveh, A., Posio Nilsson, Y., Svenneling, H., Wallrup, E. (2017). *Motion till riksdagen 2017/18:3393: En hållbar och långsiktig energipolitik*. Tillgänglig: https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/motion/en-hallbar-och-langsiktig-energipolitik_H5023393

Liebe, U., & Dobers, G. M. (2019). Decomposing public support for energy policy: What drives acceptance of and intentions to protest against renewable energy expansion in Germany? *Energy Research & Social Science*, 47, 247–260. Tillgänglig: <https://doi.org/10.1016/j.erss.2018.09.004>

Lindström, O. (2022, 11 april). Därför är svenskarnas stöd för kärnkraft rekordhøgt. *NyTeknik*.
Tillgänglig: <https://www.nyteknik.se/energi/darfor-ar-svenskarnas-stod-for-karnkraft-rekordhogt-7031549>

Lindvåg, A., Hoel, A. P. (2022, 26 januari). Sjøkkmåling: Rødt er fjerde største parti i Norge. *Vårt land*. Tillgänglig: <https://www.vl.no/nyheter/2022/01/26/sjokkmaling-rodt-er-fjerde-storste-parti-i-norge/>

Lie Brenna, A. (2020, 7 januari). Forventer at oljebransjens strømforbruk mer enn doubles. *EnerWE*. Tillgänglig: <https://enerwe.no/elektrifisering-equinor-klima/forventer-at-oljebransjens-stromforbruk-mer-enn-dobles/347870>

Lundqvist, L. (2017). *Miljöpolitik – i går, i dag, i morgon*. Arkivförlag.

Machin, A. (2019). Changing the story? The discourse of ecological modernisation in the European Union. *Environmental Politics*, 28(2), 208–227. Tillgänglig: <https://doi.org/10.1080/09644016.2019.1549780>

Malmodin, H. (2020, 15 februari). Kinesiska staten storägare av svensk vindenergi. *Sveriges Radio*. Tillgänglig: <https://sverigesradio.se/artikel/7408486>

Moe, E., Hansen, S. T., & Kjær, E. H. (2021). Why Norway as a Green Battery for Europe Is Still to Happen, and Probably Will Not. In *New challenges and solutions for renewable energy* (pp. 281–317). Palgrave Macmillan, Cham.

Motvind. (o.å). *Historikk*. Tillgänglig: <https://motvind.org/om/historikk/>

Nasjonal digital læringsarena. (o.å). *Utfordringer og konflikter*. Tillgänglig: <https://om.ndla.no/hva-er-ndla/>

Naturskyddsföreningen. (2021). *Vindkraft — En viktig del av framtidens energisystem*. Tillgänglig: <https://old.naturskyddsforeningen.se/sites/default/files/dokument-media/rapport-naturskyddsforeningen-vinkraft-en-viktig-del-i-framtidens-energisystem.pdf>

Naturvernforbundet. (2021a, 6 september). *Vindkraft*. Tillgänglig: <https://naturvernforbundet.no/vindkraft/>

Naturvernforbundet. (2021b, 8 juni). *Vi må lære av feilene på land før vi tillater vindkraft til havs*. Tillgänglig: https://naturvernforbundet.no/energi/fornybar_energi/vindkraft/vi-ma-lare-av-feilene-pa-land-for-vi-tillater-vindkraft-til-havs-article41893-121.html

Nayak, D. R., Miller, D., Nolan, A., Smith, P., & Smith, J. U. (2010). Calculating carbon budgets of wind farms on Scottish peatlands. *Mires and Peat*, 4(09), 1–23.

Normann, S. (2021). Green colonialism in the Nordic context: Exploring Southern Saami representations of wind energy development. *Journal of community psychology*, 49(1), 77–94. Tillgänglig: <https://doi.org/10.1002/jcop.22422> .

NRK. (2021). *Vindkraftutbygging på Frøya*. Tillgänglig: <https://www.nrk.no/trondelag/vindkraftutbygging-pa-froya-1.14504302>

NVE. (2019). *Forslag til nasjonal ramme for vindkraft*. Tillgänglig: http://publikasjoner.nve.no/rapport/2019/rapport2019_12.pdf

NVE. (2020). *Elektrifiseringstiltak i Norge - Hva er konsekvensene for kraftsystemet?* (NVE Rapport nr. 36/2020). Tillgänglig: https://publikasjoner.nve.no/rapport/2020/rapport2020_36.pdf

NVE. (2021). *Mye vindkraftproduksjon i 2020, med mer vind enn normalt*. Tillgänglig: <https://www.nve.no/nytt-fra-nve/nyheter-energi/mye-vindkraftproduksjon-i-2020-med-mer-vind-enn-normalt>

Nyhus, H. (2022, 9 mars). Pausen er over – no vil regjeringa ha meir vindkraft på land. *NRK*. Tillgänglig: https://www.nrk.no/vestland/pausen-er-over-_no-vil-regjeringa-ha-meir-vindkraft-pa-land-1.15884998

O'Connor, M. (1994). The second contradiction of capitalism: The material/communal conditions of life. *Capitalism Nature Socialism*, 5(4), 105-114.

Olsson, R. (2014). *Vindkraft på rätt plats*. Naturskyddsföreningen. Tillgänglig: https://old.naturskyddsforeningen.se/sites/default/files/dokument-media/handledning/vindkraftparattplats_studiehandledning.pdf

Oppen, M., Mørk, B M., Haus, E. (2020). *Kvantitative og kvalitative metoder i maktile fag. En introduksjon*. Cappelen Damm AS.

Perers, R., Lundin, U., & Leijon, M. (2007). Development of synchronous generators for Swedish hydropower: A review. *Renewable and Sustainable Energy Reviews*, 11(5), 1008-1017.

Tillgänglig: <https://doi.org/10.1016/j.rser.2005.07.007>

Regjeringen. (2022). *Syv spørsmål og svar om strømprisen*. Tillgänglig:

<https://www.regjeringen.no/no/tema/energi/stromnett/syv-sporsmal-og-svar-om-stromprisen/id2873517/>

REN21 (2017). *Renewables Global Futures Report: Great debates towards 100% renewable energy*. Tillgänglig: https://www.ren21.net/wp-content/uploads/2019/06/GFR-Full-Report-2017_webversion_3.pdf

Rossavik, F. (2011). *SV - Fra Kings Bay til Kongens bord*. Spartacus forlag.

Rødt nytt. (2007). Dette er Rødt! *Rødt nytt*, 3, 3. Tillgänglig: <https://roedt.no/rodt-nytt-arkiv>

Rødt. (2019). *Prinsippprogram for Rødt*. Tillgänglig: <https://roedt.no/prinsippprogram>

Rødt. (2021). *Rødts arbeidsprogram 2021 – 2025*. Tillgänglig: <https://roedt.no/arbeidsprogram>

Rødt. (2022). *Uttalelser fra Rødts landsstyremøte 11. - 13. februar*. Tillgänglig:

<https://roedt.no/uttalelser-fra-rodts-landsstyremote-11-13-februar>

Rødt. (o.å.) *Vindkraft*. Tillgänglig: <https://roedt.no/vindkraft>

Rødts storingsgruppe. (2021). *Rødts plan for krafttak som monner*. Rødt. Tillgänglig:

<https://roedt.no/fil/6b1e41ad31f9bce84edef731c34338e7cf957284.pdf?dl>

SBAB. (2015). *Fritidshuset 2015*. Tillgänglig:

https://www.sbab.se/1/om_sbab/press/arkiv_publicering/specialstudier/2015-04-27_fritidshuset_2015.html

Scarlat, N., Prussi, M., & Padella, M. (2022). Quantification of the carbon intensity of electricity produced and used in Europe. *Applied Energy*, 305, 1–15. Tillgänglig:

<https://doi.org/10.1016/j.apenergy.2021.117901>

Seljom P., Rosenberg E. (2018) A Scandinavian Transition Towards a Carbon-Neutral Energy System. I: Giannakidis G., Karlsson K., Labriet M., Gallachóir B. (red) *Limiting Global Warming to Well Below 2 °C: Energy System Modelling and Policy Development*. Springer, Cham. Tillgänglig: https://doi.org/10.1007/978-3-319-74424-7_7

Seljom, P., & Tomasgard, A. (2017). The impact of policy actions and future energy prices on the cost-optimal development of the energy system in Norway and Sweden. *Energy Policy*, 106, 85–102. Tillgänglig: <https://doi.org/10.1016/j.enpol.2017.03.011>

Sjøli, P., H. (2005). *Mao, min Mao - Historien om AKPs vekst og fall*. Cappelen Forlag.

Silverstein, K. (2022, 20 mars). Could Russia's Reckless Rampage Endanger Nuclear Power? *Forbes*. Tillgänglig: <https://www.forbes.com/sites/kensilverstein/2022/03/20/could-russias-reckless-rampage-endanger-nuclear-power/?sh=76151031fbbc>

Skatteverket. (o.å). *Fastighetsavgift och fastighetsskatt*. Tillgänglig:

<https://www.skatteverket.se/privat/fastigheterochbostad/fastighetsavgiftochfastighetsskatt.4.69ef368911e1304a625800013531.html?q=inkomst>

Skovro Thoresen, K. (2020, 30 juni). Frøya-lege ber om at vindkraft-brann oppklares: – Går på helsa løs for pasientene. *NRK*. Tillgänglig: <https://www.nrk.no/trondelag/kommunelege-ber-riksadvokaten-om-a-oppklare-brann-i-vindkraftanlegg-1.15072462>

Soper, K. (2014). En grönare Prometheus: Marxism och ekologi. I R. Warlenius (Red.), *Ekomarxism: grundtexter*. Tankekraft förlag.

SOM-Institutet. (2020). *Svenska folkets åsikter om olika energikällor 1999-2019*. [SOM-rapport nr 2020:43]

Socialdemokraterna. (2022). *Energipolitik*. Tillgänglig: <https://www.socialdemokraterna.se/var-politik/a-till-o/energipolitik>

Sosialistisk Venstreparti. (2019). *Prinsippprogram 2019–2023*. Tillgänglig: <https://www.sv.no/Politikken/Prinsippprogram/>

Sosialistisk Venstreparti. (2021). *Arbeidsprogram 2021-2025*. Tillgänglig: <https://www.sv.no/Politikken/Arbeidsprogram/>

Sosialistisk Venstreparti. (o.å.a). *Vindkraft på land*. Tillgänglig: <https://www.sv.no/blog/a-aa/vindkraft/>

Sosialistisk Venstreparti. (o.å.b). *SVs historie*. Tillgänglig: <https://www.sv.no/partiet/svs-historie/>

Smallwood, K. S., & Bell, D. A. (2020). Effects of wind turbine curtailment on bird and bat fatalities. *The Journal of Wildlife Management*, 84(4), 685–696. Tillgänglig: <https://doi-org.galanga.hvl.no/10.1002/jwmg.21844>

Starn, J. (2022, 8 februari). France Stays Europe's Biggest Power Exporter Despite Winter Flip. *Bloomberg*. Tillgänglig: <https://www.bloomberg.com/news/articles/2022-02-08/france-stays-europe-s-biggest-power-exporter-despite-winter-flip>

Statistiska centralbyrån. (2019). *Markanvändningen i Sverige - Sjunde utgåvan*. Tillgänglig: https://www.scb.se/contentassets/eea00bda68634c1dbdec1bb4f6705557/mi0803_2015a01_br_mi03br1901.pdf

Statistisk sentralbyrå. (2021). *Satellittregnskap for turisme*. Tillgänglig: <https://www.ssb.no/nasjonalregnskap-og-konjunkturer/nasjonalregnskap/statistikk/satellittregnskap-for-turisme>

Statnett. (2022). *Feil i gamle import- og eksporttall på statnett.no*. Tillgänglig: <https://www.statnett.no/for-aktorer-i-kraftbransjen/tall-og-data-fra-kraftsystemet/import-og-eksport/>

Strålsäkerhetsmyndigheten. (o.å) *Kärnkraft*. Tillgänglig: <https://www.stralsakerhetsmyndigheten.se/omraden/karnkraft/>

Store Norske Leksikon. (2022). *Stortingsvalg (resultater 1882-2021)*. Tillgänglig: https://snl.no/Stortingsvalg_-_resultater_1882-2021

Sundqvist, G. (2002). *The bedrock of opinion: science, technology and society in the siting of high-level nuclear waste (Vol. 32)*. Springer Science & Business Media.

Supermiljöbloggen. (2022, 21 april). *Naturvårdsverket ger bidrag till klimatskeptisk vindkraftförening*. Tillgänglig: <https://supermiljobloggen.se/dumheter/naturvardsverket-ger-bidrag-till-klimatskeptisk-vindkraftforening/>

Sveriges Radio. (2022, 16 april). *De flesta är negativa till vindkraft som granne – forskaren: "Tappat medvinden"*. Tillgänglig: <https://sverigesradio.se/artikel/de-flesta-ar-negativa-till-vindkraft-som-granne-forskaren-tappat-medvinden>

Sveriges riksdag. (1972) *Riksdagens protokoll 1972:82*. Tillgänglig: https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/protokoll/riksdagens-protokoll-197282-18-maj-1972_FV0982

Sveriges riksdag. (2006). *Förnybar el med gröna certifikat*. Näringsutskottets betänkande 2005/06:NU17 Tillgänglig: https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/arende/betankande/fornybar-el-med-grona-certifikat_GT01NU17

SVT. (2021, 18 oktober). *Forskaren om vindkraftverken: Konflikterna väntas öka*. Tillgänglig: <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/forskaren-om-byggandet-av-vindkraftsverk-folkliga-protester-vantas-oka>

Syvertsen, T. (1998). *Dokumentanalyse i medievitenskapen: Tilgang, kildekritikk, problemstillinger - Med oversikt over offentlige dokumenter og dokumenter fra medieinstitusjoner (papir- og webkilder)*. Universitetet i Oslo: Institutt for medier og kommunikasjon. Tillgänglig: https://www.hf.uio.no/imk/personer/vit/trinesy/dokumentanalyse_i_medievitenskapen_tilga.pdf

Thue, L. (1992). *Elforsyning og kraftutbygging som etterkrigshistorisk forskningsfelt*. LOS-sentret.

Totland, A. (2021). *Vindmøllekampen: historia om eit folkeopprør*. Samlaget.

Vasstrøm, M. & Lysgård, H. K. (2021). What shapes Norwegian wind power policy? Analysing the constructing forces of policymaking and emerging questions of energy justice. *Energy Research & Social Science*, 77, 1–10. Tillgänglig: <https://doi.org/10.1016/j.erss.2021.102089>

von Knorring. (2016). Den gamla linjen var fossil. *Vänsterpartiet*. Tillgänglig:
<https://www.vansterpartiet.se/debatt/den-gamla-linjen-var-fossil/>

Vänsterpartiet. (2016). *Vänsterpartiets partiprogram*. Tillgänglig:
https://www.vansterpartiet.se/app/uploads/2017/06/Partiprogram_V-1jun2017.pdf

Vänsterpartiet. (2020). *Energiöverenskommelse för klimatet*. Tillgänglig:
<https://www.vansterpartiet.se/app/uploads/2020/02/Energioverenskommelse-for-klimatet.pdf>

Vänsterpartiet. (2022a). *Valplattform 2022*. Tillgänglig:
<https://www.vansterpartiet.se/vansterpartiets-valplattform-2022/>

Vänsterpartiet. (2022b). *Vänsterpartiets vårbudgetmotion 2022 - Människors trygghet - politikens ansvar*. Tillgänglig: <https://www.vansterpartiet.se/app/uploads/2022/05/V-varbudget2022-webb.pdf>

Wang, C., & Keith, D. (2020). The greening of European radical left parties: red and green politics. *Journal of Contemporary European Studies*, 28(4), 494–513. Tillgänglig:
<https://doi.org/10.1080/14782804.2020.1792280>

Warlenius, R. (2014) Förord. I R. Warlenius (Red.), *Ekomarxism: grundtexter*. Tankekraft förlag.

Westander, H., Risberg, J. (2022). *Kommunala vetot 2020–2021*. Westander Klimat och Energi, på uppdrag av Svensk Vindenergi. Tillgänglig: <https://svenskvindenergi.org/wp-content/uploads/2022/03/Kommunala-vetot-2020-och-2021-2022-03-18-slutversion.pdf>

Westlund, H. & Wilhelmsson, M. (2021). The Socio-Economic Cost of Wind Turbines: A Swedish Case Study. *Sustainability* 2021, 13, 1–16. Tillgänglig: <https://doi.org/10.3390/su13126892>

Wheeler, K. (2022). *Differences Between Thematic Analysis and Content Analysis: Exploring Environmental and Sustainability Education Resources*. SAGE Research Methods Cases. Tillgänglig: <https://dx.doi.org/10.4135/9781529798227>

York, R., Rosa, E. A., Dietz, T. (2010). Ecological modernization theory: theoretical and empirical challenges. *The International Handbook of Environmental Sociology*.

Zakeri, B., Price, J., Zeyringer, M., Keppo, I., Mathiesen, B. V., & Syri, S. (2018). The direct interconnection of the UK and Nordic power market—Impact on social welfare and renewable energy integration. *Energy*, 162, 1193–1204. Tillgänglig: <https://doi.org/10.1016/j.energy.2018.08.019>

Zachariassen, K. (2020). Nullpunktet – 40 år sidan Alta-saka. *Samfunn og politikk*. Tillgänglig: <https://www.synogsegn.no/2020/nullpunktet-40-ar-sidan-alta-saka/>

Öhberg, P., Oscarsson, H., Ahlbom, J. (2022). *Folkviljans förverkligare*. Göteborgs universitet. Kapitel 1.

Appendix

Intervjuguide norske politikere

Hvordan har partiets historie og ideologi påvirket det synet på vindkraft som dere har i dag?

- Har standpunktet endret seg over tid?

Har det vært intern uenighet i partiet ang. vindkraft?

- Har det vært strømninger i partiet som har hatt ulike meninger?
- Har det vært forskjell på politikere fra byen eller landsbygden?
- Har det vært tidspunkter med mer intense diskusjoner?

Hvordan har konfliktene kring vindkraft påvirket partiets syn på vindkraft?

- Skal man lytte mer til de som er kritiske til vindkraft av miljøhensyn?
- Det har vært en konflikt mellom samiske interesser og etablering av vindkraft, hvordan har det bidratt til partiets syn på vindkraft?

Ideologiske spørsmål

Hvordan ser du på vindkraft i forhold til og produsere ren energi kontra klassisk miljøvern og biologisk mangfold?

- Naturinngrep
- Spiller det noen rolle hva energien brukes til?
- Tror du at en storstilt utbygging av vindkraft vil være positivt eller negativt for Norges økonomi?

Hvordan ser du på behovet av fornybar energi i fremtiden?

- Hvilken rolle skal vindkraften ha?
- Er det viktig å redusere energibruken slik at man slipper å bygge ut så mye ny energi? Må vi endre hvordan vi lever?
- Mange synes landbasert og havbasert vindkraft skal brukes til og elektrifisere olje sokkel og annen industri, hvordan ser du på det?

Det er mange ulike meningen om det kommer til og trengs mer energi i det grønne skiftet. Og dere er et industriparti, så jeg lurer på: hvis den norske industrien sier tt de trenger mer energi, kan dere vurdere utbyggnad av vindkraft då?

- Hvordan ser du på offshore vindkraft? (Flytende eller bunnfast?)
- Vil de offentlige midlene som trengs for å investere i flytende vindkraft være forsvarlig?

Har Norge/Sverige et ansvar for å produsere mer energi enn de trenger fordi de har ressurser til å gjøre det, slik at fossil energiproduksjon i Europa kan fases ut raskere?

- Global rettferdighet: alle har rett til ren energi (til en gitt kostnad)?

Hvordan kunne vindkraften bli mer bærekraftig / rettferdig?

- Hvis mer penger kommer tilbake til lokalbefolkningen?
- Hvem som eier vindkraftverkene?

I en tenkt situasjon der Norge hadde en tredjedel av atomkraften i energimiksen, hvordan tror du det ville ha påvirket SVs/ Rs standpunkt til vindkraft?

APPENDIX 2

Intervjuguide svenska politiker

Hur har partiets historia och ideologi påverkat den syn på vindkraft som ni har idag?

- Har er hållning förändrats över tid?

Har det funnits interna meningsskiljaktigheter inom partiet om vindkraft?

- Har det funnits falanger i partiet som har haft olika åsikter?
- Har det varit skillnad på en politiker från staden eller landsbygden?

Hur har konflikterna kring vindkraft runt om i landet påverkat partiets syn på vindkraft?

- Det har varit en konflikt mellan samiska intressen och etableringen av vindkraft, hur har den bidragit till partiets syn på vindkraft?

Ideologiska frågor

Hur ser du på vindkraft som producerar ren energi kontra klassiskt miljöskydd och biologisk mångfald?

- Naturingrepp
- Spelar det någon roll vad energin används till?
- Tror du att den storskaliga vindkraftsutvecklingen kommer att vara positiv eller negativ för Sveriges ekonomi?

Hur ser du på behovet av förnybar energi i framtiden?

- Vilken roll bör vindkraft spela?
- Är det viktigt att minska energianvändningen så att vi inte behöver bygga ut så mycket mer energi? Måste vi ändra vårt sätt att leva?
- Funkar det om man bara byter ut energikällan till industrin?
- Varför ska man byta ut kärnkraften mot vindkraften?

Har Norge/Sverige ett ansvar att producera mer energi än de behöver eftersom de har resurser att göra det, så att fossil energiproduktion i Europa kan fasas ut snabbare?

- Global rättvisa: alla har rätt till ren energi (till en viss kostnad)?

Hur kan vindkraften bli mer hållbar/rättvis?

- Om mer pengar kommer tillbaka till lokalbefolkningen?
- Ägarförhållanden?